

Sicut patet. ij. Mach. x. r. xi. Post predicationē iude sui cōualue-
runt animis. nō solum autem homines: sed et bestias ferocissimas. et
muros ferreos penetrarūt. leonum more cū impetu ruentes in bo-
stres etc. Cōfortat ut cibis et cōfirmat. ut sit frequēter fortior helya
ut in fortitudine cibi illius vadat. aliquādo audito vno bono fmo
ne. nō per xl. dies. sed p. xl. annos aut plures vsq; ad montes para-
dyssi p. viā penitentie. Itē confortat ad modū dulcissimi carminis mu-
fici. Ecce. xxiij. Sermo meus ē quasi carnē musicū qd̄ dulci sua-
tiq; sono canit. ps. Cantabiles mihi erāt iusti. t. in. lo. pe. m. Mō-
rabiliter sunt plūsq; asini qui in tā dulci carmine nō recipiūt cōso-
lationē. quidā duriores et indeuotiores sunt illi q̄ asinus ad lyrā.
Asinus q̄n̄ audit sonū cithare aures erigit. Cignus ut dicit. Fide.
cū cithara sono cōcinit. et gestus leticie ostendit. Bestialior est bestis
que ut legē in passionib; beatorū mamertis et blasii ad eos cōuenie-
bant. et quasi mansuete verba dei ab eis audiebant attente. De
monono. liberat hominē a periculo mortis. Jo. viij. Veritas libera-
bit vos ps. Misit verbū suū et eripuit eos de interitionibus eorum.
Hic est angelus liberans. Petrus a carcere et vinculis et mortis peri-
culo. Act. xij. Angelus dñi astitit et lumē refulsit etc. nota supra de
rege per verbū qd̄ emerat liberato a morte. Cūcūq; obstat et
vincit maxime tentationes dyaboli. Cū Matth. iij. scito triagus
lo sacre scripture. s. repulit oīs tres tentationes generales. sicut ibi
dē patet et dyabolū tentantē repellendo deuicit. psal. Scuto. cir. te.
ve. e. etc. A sagitta volatē etc. Nota hystoria Esdre. i. ca. iij. de trib;
fortibus q̄s vicit veritas. vbi dicit. Magna ē veritas. et fortior pte
omnibus. Et post. Veritas nāq; et inualescit ieternū. et vicit. et obui-
net in secula seculorū. Cūcūq; pmo mutatur. ut patet i illis qui
missi fuerūt ad capiendū oīm Jo. viij. Audientes verba eius capti
sunt. et redeuntes dixerūt iudeis querētib; quare non adduxerāt
eū. nūq; sic locutus est hō. Sic saul audiēs pphetas mutas in virg
altez. i. Re. xxi. Cūcūq; secundo saluat. Ja. iij. In mansuetu-
dine sus. inf. ver. qd̄ sal. po. a. v. Cūcūq; tertio fructificat. et facit
mozi in pace. Qd̄ autē fructificet habet. Col. i. Verbu veritatis euā-
gelii. qd̄ peruenit ad nos fructificat in nobis et crescit etc. Prover.
iij. Primi et purissimi fructus ei. Primi q̄ntū ad grātiā. purissimi
q̄ntū ad gloriā. Ibidē. viij. Melior est fructus meus auro. et omni
lapide p̄cioso etc. Matth. xij. Qui verbū dei audit et intelligit. fru-
ctū affert. et facit aliud cernimū etc. In vitis pa. legif. q̄ cū effrē
esset puer sanctus. vidit somnū q̄ de lingua sua exibat vitis totaz
terrā implens. cuius fructus cū amplius comedebāt volucres celi.
amplius abundabant. Itē ibidē. quidā sanctus vidit ordinē an-
gelicū descēdentē de celo ferentē libzū scriptū totū intus et foris. et
dicebāt ad iudicē cui tradēd' erat. et cū multi multos noīasent san-
ctos. dixerūt vniūsomiter. l. oēs nominati spiritus sancti sunt et bo-
ni. nō pōt tamē tradi nisi effrē. et hunc ei detulerunt. Senex autē cui
facta fuit hec reuelatio. vidit in mane effrem verba dei docentē q̄n̄
fontē ebullire. et cognouit. qz qd̄ viderat sancti spiritus opere factū
erat. Vniūsmodi autē verba lecta. multū i ecclesia ferūt fructū. Itē
facit mozi in pace. Luce. ij. Nunc dimittis seruū tuū do. sm. ver. t. i.
pace. Legif. in vitis pa. q̄ cū abbas multius visitaret quendā fra-
trē laborantē in extremis. et videret eū horrere et panere remordēte
cōscientia. ait ei. Surge dā tibi spaciū penitentie triū annorū. qui
statim sanus factus vixit p. tres annos cū dicto patre q̄n̄ angelus
dñi. et cū expleto hoc tēpore predicaret dictus pater de fructib; pe-
nitentie. frater ille q̄n̄ suauiter dormiens migravit ad dñm. Cū
cesimo quarto grātiā impetrat in p̄senti et gloriā i futuro Prover.
xv. Doctrina bona dabit grātiā. Qd̄ patet in act. in multis locis i p-
dicatione ap̄lor. Luc. xj. Beati q̄ audiūt vbu dei etc. iij. Re. x. Bea-
ti sui tui q̄ stant corā te semp. et audiūt sapientiā tuā. Hec dixit re-
gina saba de fuis salomonis. Legif. in vitis pa. q̄ cū qdā audie-
do et legēdo sacra vba nō sentiret in eis. pfectū. accedēs ad quēdā
senē dixit ei. q̄ oīa audita vel lecta obliuioni tradebat. tūc senex ha-
bens duos batos nouos pcepit altez impleri oleo pluries et refinu-
di. ad vltimū dixit. oleo effuso. q̄ sentiret i vtroq; et dixit ille q̄ iste
suauior erat in quo fuerat oleū. et pinguior q̄ alter. Sic est cor qd̄
sepe suscipit vbu dei sit deuoti et paratius ad omne bonū. Itē
quidā pater impetravit in oratione q̄ nūq; dormiret in p̄dicatione.
vel cū diceret vba edificationis. cū autē diceret verbū ociosum. vlt
aliud nō pertinēs ad edificationē. statim dormiebat. cū autē aliqua
do fratribus loqueret de diuinis. oēs dormierūt qd̄ aduertēs in-
feruit ex industria vbu ociosum et oēs excitati sunt. Quos arguit
ostēdens deceptionē dyabolicā. Itē ibi dī q̄ cū fratres conuēnēt
ad audiendū vbu dei. vel orādū vel psallēdū. qdā p̄ vidit paruulos
et h; opes eorū oculos claudētes. et ad dormiendū eos incitantes.

Libri Tertij Pars Secunda Incipit.

De Peccatis.

DIS. I.

Est quaz ostendi

mus quattuor esse remedia que p̄ser-
uare possunt hominē a peccato. tracta-
uimus etiā de suggestiōib; p̄tōz. i. tē-
tationib; et de radicib; p̄tōz. i. cogita-
tionib; et de p̄gressib; eorū. i. de pecca-
tis lingue et de occasionibus eorū. i. de
quinq; sensib; qui plerūq; p̄bēt oc-
casionē viam et materiā ad peccandū.
sequeūter cōsiderādū est de istis p̄tis

Erit autē hec cōsideratio bipartita: quia primo cōsiderabimus de
peccatis in generali. Secundo de singulis eorū in speciali. Circa
peccata in generali sex cōsideranda occurrūt. Primo quidē de pec-
catis et vitis fm se Secūdo de distinctione eorū. Tertio de compa-
ratione eorū ad inuicē. Quarto de subiecto peccati. Quinto de cau-
sa eius. Sexto de effectib; eius. Circa primū cōsiderāda sunt sex
primo vtrū vitii contrariet virtuti. Secūdo vtrū vitii sit vtra natu-
rā. Tertio quid sit peius: vtrū peccatū vel actus vitiosus. Quarto
vtrū actus vitiosus possit sibi esse cū virtute. Quinto vtrū in eo p̄tō
sit aliq; actus. Sexto de diffinitione p̄tō: quā ponit Aug. xxi. vtra
faustū. Ad primū. s. vtrū vitii contrariet virtuti. Dicendū: q̄ circa
virtutē duo possum; cōsiderare. s. ipsam essentia virtutis et id ad qd̄
est virtus. In essentia quidē virtutis aliq̄d potest cōsiderari directe
et aliq̄d ex cōsequenti. Directe quidē virtus importat dispositionē
quādam alicui; cōueniēter se habētis fm modū nature sue. Vni p̄tis
dicit in. vii. p̄b. q̄ virtus est dispositio p̄fecti ad optimū. ratio autē
p̄fecti qd̄ est dispositū fm naturā. Ex cōsequenti autē sequit; q̄ vir-
tū bonitas quedam. In hoc enī cōsistit vniūscuiusq; rei bonitas: q̄
cōueniēter se habet fm modū sue nature. Id autē qd̄ virtus ordi-
natur est actus boni. Scdm̄ hoc ergo tria inueniunt; opponi virtu-
ti. Quoz vniū est peccatū: quod opponit sibi ex parte eius ad quod
virtū ordinat. Nā peccatū p̄prie noīat actū inordinatū: sic actus
virtutis est ordinatus et debitus. Scdm̄ autē qd̄ ad rationē virtutis
consequit; q̄ sit bonitas quedā: opponit virtuti malitia. sed fm id
qd̄ directe est de ratione virtutis: opponit virtuti vitii. Vitiū enī
vniūscuiusq; rei esse videt; q̄ nō sit disposita fm qd̄ cōuenit sue na-
ture. Vni Aug. dicit in tertio de libe. arbi. Quod p̄fectioni nature
p̄p̄teris: id voca vitii. Et nota q̄ sic dicit Tullius in. iij. de m̄sens.
questi. Morbi et egritudines sunt partes vitiositatis. In corpib;
enī morbi appellant totius corporis corruptionē: puta febrem vel
aliq̄d huiusmodi. egritudo tōne vō morbi cū imbecillitate. vitii autē
cū partes corporis inter se discordant. et q̄uis in corpore q̄nq; sit
morbus sine egritatione: puta cū aliq; est male dispositus inter;
nō tñ exteriū p̄p̄dicit a solitis opationib;. in aio tñ vt ipse dicit
hec duo nō possunt sine cogitatione secerari. Necesse est enī q̄ q̄nq;
q̄ aliquis est interius male dispositus habens inordinatū affectū:
q̄ ex hoc imbecillis reddat; ad debitas operationes exercēdas: qz
vnaqueq; arbor ex fructu cognoscit. i. hō ex opere: vt dicit Mat.
xij. Sed vitii animi vt ibidem dicit Tullius: est habitus aut affe-
ctio animi in tota vita incōstans et a seipsa dissentiens. Quod quis
dem inuenit etiam absq; morbo. vtp̄ta cū aliquis ex infirmitate
vel ex passione peccat. Unde in plus se habet vitii q̄ egritatio vel
morbus. Sicut etiā virtus in plus se habet q̄ sanitas. Nam san-
tas etiā quedā virtus ponit in. vii. p̄b. Et ideo virtuti cōuenien-
tius opponit vitii q̄ egritatio vel morbus. Ad secundū. s. vtrū
vitii sit cōtra naturā. Dicendū: q̄ sicut dicit Aug. in. iij. de libe. arbi.
Omne vitii eo q̄ vitii est cōtra naturā est: quia sicut dictū est vitii
virtuti cōtrariet. Virtus autē vniūscuiusq; rei cōsistit in hoc q̄ sit
bene disposita fm cōuenientiā sue nature. Unde oportet q̄ in q̄li-
bet re vitii dicat; ex eo q̄ est dispositū cōtra id quod cōuenit natu-
re. Unde et de hoc vnaqueq; res vituperat a vitio: aut nomen viti
perationis detractū credit; vt dicit Aug. in. iij. de libe. arbi. Sed cō-
siderādū ē q̄ natura vniūscuiusq; rei possit esse forma fm quaz
res specie fortit. Homo autē in specie cōstituit; per animā rōnālē.
et ideo illud quod est cōtra ordinē rationis p̄prie est cōtra natu-
rā hominis inquantū homo. Quod autē est fm rationē est fm na-
turam hoīs inquantū est homo. Bonū autē hominis est fm ratio-
nem. et malū hominis est esse p̄ter rationē: vt dicit Dio. iij. ca. de
vi. no. Unde virtus humana que hominē facit bonū: et ip̄i opus
bonū reddit: est fm naturam hominis inquantū cōuenit rationi.

Uitū autē est oīa naturā hoīs inquantū est oīa ordinē rationis. Virtutes autē sūnt causē a natura sūnt esse pfectus. tū incli-
nant ad illud qd est sūm naturā. i. sūm ordinē rationis. Dicit. n. Tū-
lius. in sua Rethorica. q. virtus est habitus in modū nature ratio-
ni consentaneus. et hoc mō virtus dicitur esse sūm naturā et p. contrarium
intelligit q. virtū sit oīa naturā. Itē nota q. virtū dicitur esse contra
naturā et oīa legē diuinā sicut patet ex diffinitione Aug. Peccatū
est factū vel dictū. et. v. infra patebit. q. qd est oīa naturā artifi-
ciatū est etiā oīa naturā artis qua artifiatiū pducit. lex autē eter-
na cōparat ad ordinē ratiois būane sicut ad artifiatiū. Unde eiuf-
dē ratiois ē q. virtū et peccatū sit oīa ordinē ratiois būane. et q. sit
oīa legē eternā. Unde Aug. dicit in. iij. de li. ar. q. a deo habet oēs
nature q. nature sunt. et intantū vitiose sūt iquantū ab eius qua facit
sunt arte discēdūt. Ad tertiū. s. qd sit pēius. vtrū virtū vel act⁹ vi-
tiosus. dicitur q. habit⁹ medio mō se h. uter potētia et actū. Mani-
festū est autē q. actus in bono et in malo pēminet potētie. vt dicit in
ir. Metaph. Melius ē enī bene agere q. posse bene agē. et similiter
vitupabilis ē male agere. q. posse male agē. Unde sequit q. habi-
tus in bonitate et in malicia mediū gradū obtineat iter potētiam et
actū. vt. s. sicut habit⁹ bon⁹ vel malus pēminet in bonitate vel mali-
cia potētie. ita etiā subdat actui. Qd etiā ex h. apparet. q. habit⁹ nō
dicitur bonus vel malus nisi ex h. q. inclinat ad actū bonū vel malū.
Unde ppter bonitātē vel maliciā act⁹ dicitur habit⁹ bonus vel malus
et sic potior ē act⁹ in bonitate vel malicia. q. habitus. q. ppter
vniūq. tale. et illud magis ē. Ad quartū. s. vtrū actus vitiosus
possit simul esse cū virtute dicitur q. peccatū cōparat ad virtutē. sicut
actus malus ad habitū bonū. aliter autē sit h. habit⁹ in aīa et for-
ma in re naturali. forma enī naturalis ex necessitate. pducit opatio-
nē sibi conueniētē. Unde nō pot. esse simul cū forma naturali act⁹ for-
me contrarie. sicut nō pot. esse cū calore act⁹ frigidiatiōis neq. simul
cū leuitate motus descēnsiōis. nisi forte ex violētia exterioris mouē-
tis. s. habitus in aīa nō ex necessitate. pducit suā operationē. s. bo-
mō vitē eo cū voluerit. unde simul habitū in boīe existēte pot. non
viri habitū. aut agere contrariū actū. et sic pot. habēs virtutes pcedere
ad actū peccati. Actus autē peccati ē cōparat ad ipsā virtutē. put ē
habit⁹ qdā nō nō pot. ipsā corripere si sit minus tū. Sicut enī nō
generat virtus habit⁹ p. actū. ita nec p. vniū actū corripit vt supra vi-
ctū ē. Si h. cōparat act⁹ peccati ad cām virtutis. sic possibile ē q. p.
vniū actū peccati alique virtutes corripat. q. libet enī peccatū mor-
tale contrarie charitati que ē radix oīum iustitiarū virtutū inquantū
sunt virtutes. et ideo p. vniū actus peccati mortalis exclusā charitate
excludit. p. cōsequēs oēs virtutes iustit. quātū ad hoc q. sunt vir-
tutes. Et hoc dico ppter fidē et spem quāz habitus remanēt infor-
mes post peccatū mortale. et sic nō sunt virtutes. S. peccatū venia-
le qd nō contrarie charitati nō excludit ipsā p. cōsequēs etiā nec
alias virtutes. virtutes vero acq. nō tollunt per vniū actū cuius-
cūq. peccati. Sic ergo peccatū mortale nō pot. simul esse cū virtuti-
bus infusis. pot. tamē simul esse cū virtutibus acq. peccatū ve-
ro veniale potest simul esse et cū virtutibus infusis et cū virtutibus
acq. Ad quintū. s. vtrū in quolibet peccato sit aliquis act⁹
dicendū q. ista questio principaliter mouet. ppter peccatū omis-
sionis de quo aliqui diuersimode opināt. Quidā. n. dicūt q. in omni
peccato omis- sionis est aliq. actus vel interior vel exterior. Interior
qdē sicut cū aliq. vult nō ire ad ecclesiā qn ire tenet. Exterior autē
sicut cū aliq. illa hora qua ad ecclesiā ire tenet. vel etiā ante occu-
pat se talibus qbus ab eūdo ad ecclesiā ipedit. et hoc quodāmo vi-
det in primū redire. Qui enī vult aliqd cū quo aliud simul esse nō
potest. ex cōsequenti vult illo carere. nisi forte nō perpēdat q. p. hoc
qd vult facere ipedit ab eo qd facere tenet. in quo casu posset per
negligentiā culpabilis iudicari. Alij vero dicunt q. in peccato omis-
sionis nō requiritur aliquis actus. ipsū enī nō facere qd quis face-
re tenet peccatū est. Ultraq. autē opinio sūm aliqd veritatē h. Si. n.
tollatur in peccato omis- sionis id solum qd per se pertinet ad ratio-
nem peccati. sic quādoq. peccatū omis- sionis est cū actu interiori.
Ut cū aliquis vult nō ire ad ecclesiā. quādoq. vero sine omni actu
vel interiori vel exteriori. sicut cum aliquis hora qua tenetur ad ec-
clesiā ire nihil cogitat de eundo. vel non cundo ad ecclesiā. Si ve-
ro in peccato omis- sionis intelligant etiā causē vel occasiones omit-
tendi. sic necesse est in peccato omis- sionis aliq. actum esse. nō enī
est peccatum omis- sionis nisi cum aliquis p. tēmittit qd potest fa-
cere. Qd autem aliquis declinet ad nō faciendū illud qd potest fa-
cere et non facere. non est nisi ex aliqua causa vel occasione coniu-
cta vel precedente. et si quidē causa illa nō sit in potestate hominis
omis- sio non habet rationem peccati. sicut cum aliquis p. tēmittit in-

firmitem p. tēmittit ad ecclesiā. Si vero causa vel occasio omit-
tendi subiaceat voluntati. omis- sio habet rationem peccati: et tunc
semper oportet q. ista causa inquantum est voluntaria habeat ali-
quem actum ad minus interiorem voluntatis: qui quidem actus
quādoq. directe fertur in ipsam omis- sionem. puta cū aliq. vult
non ire ad ecclesiā vitans laborem: et tunc talis actus per se perti-
net ad omis- sionem. Voluntas enim cuiuscūq. peccati per se per-
tinet ad peccatum illud. eo q. voluntariū est de ratioe peccati. Qn
q. autem actus voluntatis directe fertur in aliud per qd homo impe-
ditur ab actu debito. siue illud in quo fertur voluntas sit coniu-
ctum omis- sioni. puta cum vult ludere quando debet ad ecclesiā
ire. siue etiam sit precedens. puta cum aliquis vult diu vigilare de
sero. ex quo sequitur q. non vadat hora matutinali ad ecclesiā. et
tunc actus iste interior vel exterior per accidens se habet ad omis-
sionem: quia omis- sio sequitur p. tē intentionem. hoc autem dicitur
minus per accidens. qd est p. tē intentionem. et patet in. iij. p. b. iij.
Unde manifestum est q. tūc peccatū omis- sionis habet quidem ali-
quem actum cōiunctum vel precedētē. qui tamen se habet per ac-
cidens ad peccatū omis- sionis. Iudiciū autē de reb⁹ dandū est sūm
id qd est per se. et nō scdm id qd est p. accidens. Unde verius dici
potest q. aliq. peccatū potest esse absq. omni actu. Alioq. enim
ad essentia aliquorū peccatorū actualiū p. tēret actus et occasiōes
circūstantes. Ad sextū. s. de diffinitione peccati quā ponit Aug.
xv. cōtra fau- sūm. Peccatum est dictū. vel factū. vel cōcupitūz cō-
tra legem diuinā. dicendū q. sicut ex dictis patet. peccatum nō
h. aliud est quam actus humanus malus. Q. autē aliquis actus
sit humanus habet ex hoc q. est voluntarius. siue sit voluntariū q. si
a voluntate elicitus. vt ipsum velle et eligere. siue quasi a voluntate
imperatus. vt exteriores actus: vel operationis vel locutionis. H. a-
bet autem humanus actus q. sit malus ex eo q. caret debita com-
mensuratione. omnis autē commensuratio cuiuscūq. rei attēdi-
tur per comparationem ad aliquam regulam. a qua si diuertat. in
cōmensurata erit. Regula autem humane voluntatis est duplex.
Una propinqua et homogenea scilicet ipsa humana ratio. Alia ve-
ro est sūma regula scilicet lex eterna. que est ratio dei. Et ideo in dif-
finitione peccati Aug. posuit duo. Vniū qd pertinet ad substantia
actus būani qd ē q. si male in p. tē: cū dicit dictū vel factū vel cōcupi-
tū. Alio qd p. tē ad rōē mali. qd est q. si formale i p. tē. cū dicit. S.
legem eternā.

De diffinitione peccatorum.
Einde considerandū est de diffinitione peccatorum ad in-
uicem. Et circa h. querunt. ix. p. r. vtrū p. tē distinguant
sūm obiecta. Secdo de diffinitione p. tē: spūaliū a carnali-
bus. Tertio vtrū distinguant sūm cās. Quarto vtrū sūm eos in quos
peccat. Quinto vtrū sūm diuersitatē reatus. Sexto vtrū sūm omis-
sionem et commissionem. Septimo vtrū sūm diuersum p. tē
sum p. tē. Octauo vtrū sūm abūdiā et defectū. Nonno vtrū sūm
fas circūstātiās. Ad primū. s. vtrū p. tē differat specie sūm obiecta
dicendū q. sicut dictū est: ad rationē p. tē duo cūmūt. s. act⁹ vo-
luntarius. et inordinatio ei⁹. q. ē p. recessus a lege dei. horū autē duorū
vniū p. se comp. ad peccantē qui intēdit talē actū voluntariū ex-
cere in ali mō. Aliud autē. s. in ordinatio actus p. accidēs se h. ad in-
tentionē peccati: nullus enī itēdēs ad malū opat. vt dicit Dionis-
sius. iij. c. de di. no. Manifestū est autē q. vniūq. d. cōsequit speciez
sūm id qd ē per se. nō autē scdm id qd est per accidēs: q. ea que sunt
p. accidēs sunt extra rationē speciei: et ideo peccata specie distin-
guunt. ex pte actuum voluntariorū magis q. ex parte inordinatio-
nis in peccato existētis. Actus autē voluntarij distinguūt specie sūm
obiecta. Vni sequit q. p. tē p. p. tē distinguunt specie sūm obiecta.
Ad scdm. s. vtrū conueniētē distinguant p. tē spūalia a carna-
lib⁹. dicendū q. sicut dictū est p. tē recipiunt speciez ex obiectis: dē
autē peccatū consistit in appetitu alicui⁹ cōmutabilis boni qd inor-
dinate appetit. et per cōsequēs in eo iam habito inordinate aliquis
delectat. Est autē duplex delectatio. Una quidē aīalis que cōsuma-
tur in sola apprehensione alicui⁹ rei ad votū habite: et hec etiā pot.
dici delectatio spūalis. Sicut cū aliq. delectat in laude humana.
vel in aliquib⁹ h. mōi. Alia vō delectatio ē corpalis siue nālis. que i
ipso tactu corpali p. ficit. q. pot. etiā dici delectatio carnalis. Sic igitur
illa p. tē q. p. ficiunt in delectatiōe spūali. vocant p. tē spūalia
illa vō q. p. ficiunt in delectatiōe carnali. vocant p. tē corpalia seu
carnalia. Sicut gula q. p. ficit in delectatiōe ciborū: et luxuria q. p.
ficit in delectatiōe venereorū. Vñ et Apōsto. dicit. iij. corin. vij. Mū-
dem⁹ nos ab omni inq. namēto carnis et spūs. S. nota q. cū oīa ge-
nera peccatorū dicant opera carnis et caro sumit ibi pro homine.
qui cum sūm se vniū sūm carnē viuere dicit. Ut etiam Aug. dicit.

xliij. de ci. dei. et huius ratio est ex hoc qd ois rationis humane dese-
ctus ex sensu carnali aliquo mō inītiū bz. Ad tertiu. f. vtrū pecca-
ta distinguantur fm causas. dicēdū qd cū sint quattuor causas gene-
ra. diuersimode a diuersis attribuunt. cā formalis et materialis res-
piciūt. pprie substantia rei. et ideo substantie fm formas et materiam
specie et genere distinguunt. agēs aut et finis respiciūt directe mot-
ū et operationē. et ideo motus et operationes fm huiusmodi causas
distinguunt. diuersimode tñ. nā pncipia actiua naturalia sunt de-
terminata semp ad eodē act. et ideo diuerse species in actib⁹ natu-
ralib⁹ attrēdunt. nō solū fm obiecta qd sunt fines vel termini. s. et
am fm pncipia actiua sicut calefacere et refrigerare distinguunt spe-
cie fm calidū et frigidū. Sed pncipia actiua in actibus voluntariis
cuiusmodi sunt actus peccatorū nō se habēt ex necessitate ad vnū.
et ideo ex vno pncipio vel actiue vel motiue possunt diuerse spe-
cies peccatorū pcedere. Sicut ex timore male humiliare pōt. pcede-
re qd homo fure. et qd occidat. et qd deserat gregem sibi cōmissus. et
hec eadē possunt pcedere ex amore. Unde manifestū est qd pecca-
ta nō differūt specie fm diuersas causas actiuas vel motiuas. sed
solū fm diuersitātē cause finalis. finis aut ē obiectum voluntatis.
Actus enī humani hnt specie ex fine. Ad quartū. f. vtrū peccata
distinguuntur fm eos in quos peccat. dicēdū qd sicut supradictū est.
peccatū est actus inordinatus. Triplex aut ordo in hoīe debet esse.
Vnus qdē fm cōparationē ad regulā ratiōis. put. f. oēs actiōes et
passiōes nostre debēt regulā ratiōis mēsurari. Alius aut ordo est
p cōparationē ad regulā legis diuine. p quā hō in oibus dirigi de-
bet. et qd ē naturaliter hō esset aīal solitariū. hic duplex ordo sus-
tinetur. Sed qd hō est naturaliter aīal politici et sociale. vt pbat in
pmo politici. ideo necesse est qd sit tertius quo ordinat ad alios
hoīes qd? cōuenire oīs. Hō aut ordinū pīmus cōtinet scdm. et ex-
cedit ipm. qd in oibus in qd? ordinatur ad. pīmū. oportet nos dirigi fm regulā
ratiōis. S. in qbusdā dirigitur fm ratiōē qntū ad nos tñ. nō autē
qntū ad. pīmū. et qñ in his peccat. dicēdū qd peccare in seipsum. sicut
pater de luxurioso. gulo. et pido. qñ vero peccat hō in his q
bus ad. pīmū ordinat. dicēdū peccare in. pīmū sicut pater de fure
et homicida. Sicut aut diuersa qbus ordinat hō ad deū et ad pīmū
et ad seipsum. Unde hec distinctio peccatorū ē fm obiecta. s. que di-
uersificant spēs peccatorū. Unde ista peccatorū distinctio pprie est
fm diuersas peccatorū species. Nā et virtutes qd? peccata opponū-
tur fm hāc differētiā specie distinguunt. Manifestū ē enī qd vir-
tutibus theologicis hō ordinat ad deū. tēperantia vero et fortitudi-
ne ad seipsum. iusticia aut ad pīmū. Ad qntū. f. vtrū peccata dis-
tinguantur fm reatu. dicēdū qd eorum que specie differūt duplex
differētia inuenit. Vna qdē qd constituit diuersitātē specierū. et talis
differētia nūq inuenit nisi in speciebus diuersis. sicut rationale et ir-
rationale. animatū et inanimatū. Alia differētia est qd sequēs diuersi-
tātē speciei. et talis differētia. et in aliqbus qsequat diuersitates
speciei in alijs tñ pōt inueniri in alia specie. Sicut albu et nigrū cō-
sequunt diuersitates speciei corui et cigni. et tñ inuenit huiusmodi
differētia in eadē hoīs specie. Dicēdū est ergo qd differētia: venia-
lis et mortalis peccati. vel quēcūq alia differētia que sumit penes
reatū. nō pōt esse differētia cōstituēs diuersitātē speciei. nūq enī id
qd ē p accidēs cōstituit specie. id aut qd est pter intētiōē agētis. ē
p accidēs. vt patet in. ij. Pbi. Manifestū aut est qd pena ē pter itē-
tiōē peccātis. Unde p accidēs se hz ad peccatū ex pte ipsius peccā-
tis. ordinat tñ ad peccatū ab exteriori. f. ex iusticia iudicātis. qui s. di-
uersas cōditiones peccatorū diuersas penas infligit. Unde differē-
tia que est ex reatu penē pōt cōsequi diuersam specie peccatorū. non
autē cōstituit diuersitātē speciei. differētia autē peccati mortalis et
venialis cōsequit diuersitātē inordinatiōis que cōplet ratiōē pec-
cati. Duplex enī est ordinatio. Vna per subtractionē pncipij ois
dinis. Alia qua saluato pncipio ordinis sit inordinatio circa ea q
sunt pter pncipij. Sicut in corpore aīalis quādoqz quidē inor-
dinatio cōplexiōis pcedit vsqz ad destructionē vitalis pncipij.
et hoc est mors. Quāqz vero saluo pncipio vite sit deordinatio que-
dā in humoribus. et tūc est egritudo. Pncipij aut totius ordinis
in moralibus est finis vltimus. qui ita se hz in operatiuis. sicut p-
cipij indemonstrabile in speculatiuis. vt dicē in. vij. Ebi. Unde.
quādo aīa deordinat per peccatū vsqz ad auersionē ab vltimo fi-
ne. f. a deo cui vniūtur per caritātē. tūc est peccatū mortale. Sicut

enī in corporalib⁹ deordinatio mortis qd ē ptemotionē pncipij vi-
te est irreparabilis fm nām. inordinatio aut egritudinis repari pōt. p-
pter id qd pncipij vite. Sicut ē i his qd pntinet ad aīas. Nā in specu-
latiuis qd errat circa pncipia. insuauisibilis est: qd aut errat saluat p-
cipijs p ipsa pncipia reuocari pōt: et sicut in operatiuis qd peccat auer-
tis ab vltimo fine quātū est ex nā peccati lapsus hz irreparabilis: et iō
dicēdū peccare mortaliter eternaliter puniēdus. Qui vō peccat circa
auersionē a deo. ex ipsa rōne peti repabiliter deordinat. qz saluat
pncipij. et iō dicēdū peccare venialiter qz. f. nō ita peccat vt mereat
interminabile penā. Ad sextū. f. vtrū pta distinguantur fm omis-
sionē et cōmissionē. dicēdū qd in peccatis inuenit duplex differētia
Vna mālīs: et alia formalis. Mālīs quidē attendit fm nālē speci-
em actiū peccati. Formalis aut fm ordinē ad vnū finē. ppriū. qd
etiā est. ppriū obiectū. Vñ inueniunt aliq actus mālīs specie dis-
ferētes. qd tñ formalit sūt in eadē specie peti: qd ad idē ordinat. sicut
ad eadē specie homicidij pter iugulatio. lapidatio et ieiunia debita p-
termittit. et idē etiā est videre in ceteris. semp enī in reb⁹ negatio sū-
dat super aliq affirmatiōē qd est quodāmodō cā eius. Vñ etiā in reb⁹
nālīs eiusdē rōnis est qd ignis calefaciat: et qd non infrigidet. Et
nota qd in lege diuina necesse fuit. pponi diuersa pcepta affirmati-
ua et negatiua: vt gradatim hoīes introducerent ad virtutē. p-
p- de abstīnēdo a malo. ad qd inducimur p pcepta negatiua: et post
modū faciēdo bonū ad qd inducimur p pcepta affirmatiua. et sic
pcepta negatiua et affirmatiua nō pertinent ad diuersas vtutes:
sed ad diuersos gradus vtutis. et pcedētes nō oportet qd cō-
tineant diuersas species fm specie. Peccatū enī non hz specie ex pte
auersionis: qd scdm hoc est negatio vel priuatio: sed ex pte auersionis
nis scdm qd est act⁹ quidā. Vñ fm diuersa pcepta legis nō diuersi-
ficant peccata fm specie. Ad septimū. f. vtrū cōueniunt diuersa
tur peccatū i peccatū cordis. oīs. et opīs. dicēdū qd aliq inueniunt
differēte specie dupliciter. Vno modo ex eo qd vtreqz habēt species cō-
pletam sicut equus et bos differunt specie. Alio modo sicut fm di-
uersos gradus in aliqua generatione vel motu accipiunt diuersi
species. sicut edificatio est cōpleta generatio domus: collocatio at
fundamentū et erectio parietis sunt species incomplete. vt patet per
pbi in. x. Ebi. et illud etiam potest dici in generationib⁹ anima-
lim. Sic ergo peccatū diuiditur per hoc tria. f. peccatum oīs. cor-
dis et operis. nō sicut p diuersas species cōpletas: nā consuetudo
peccati est in ope. Unde peccatum opīs habet specie completā: sed
eius prima inchoatio est quasi fundatio in corde. Scdm autē gra-
dus eius est in oze. scdm qd homo promptus ē ad manifestandum
conceptū cordis. Tertius autē gradus iam est in cōsumatiōe ope-
ris. et sic hec tria differūt fm diuersos gradus peccati. patet tamen
qd hec tria pntinet ad vnā perfectam peccati specie cū ab eodē mo-
tuo procedat. Inacūsus enim ex hoc qd appetit vindictā. Primo
quidē perturbatur in corde. Scdm in verba contumeliosa prosum-
pit. Tertio vero. pcedit vsqz ad facta iniuriosa. Et idē patet in luxu-
ria et in quolibet alio peccato. Peccata ergo oīs et operis non dis-
tinguntur a peccato cordis quin simul cōiungantur cum eo: qd nō
potest esse peccatum in oze. vel opere. nisi prius fuerit in corde: s. p-
ut qdlibet horū per se inuenit. Sicut ps motus non distinguitur
a toto motu quando mor⁹ est cōis: sed solum quādo motus sistit i
medio. Distinguitur ergo ista tria qd possunt ab inuicem separari.
Unde Hiero. sup. Ezechielem. Triā sunt generalia delicta quibus
humanum genus subiacet. aut cogitatione. aut sermone. aut ope-
re peccamus. Omne peccatum cordis conuenit in ratiōē occultit: et
scdm hoc ponit vnus gradus. qui tñ per tres gradus distinguitur
sicut patet per Aug. xij. de trini. Quorū primus ē cum carnalis sen-
sus illecebrat quādam ingerit. qd est peccatū cogitationis. Scdm
gradus est: quādo sola cogitatio delectatione et cōtētus. Ter-
tius gradus est quādo faciendū decernit p cōsensum. Peccata
vero oīs et operis cōueniunt in manifestatiōē: et ppter hoc sub vno
computantur a Reg. iij. mor. Vbi ponit. iij. gradus peccati. Quo-
rum primus est: culpa latens in corde. Scdm cum exterius publica-
tur. Tertius est cum cōsuetudine robozaf. Quartus est cū vsqz ad
presumptionem diuine misericordie vel ad desperationē hō pce-
dit. Dicēdū distinguitur peccatum opīs a peccato oīs. qd cōueniunt

in manifestatione. ut dictum est. **H**iero. autē distinguit ea. qz in peccato ois ē manifestatio trī et pncipaliter trēta. In peccato vō opis ē pncipaliter expletio iterioris cōceptus cordis. s; manifestatio est ex sequenti. **C**ōsuetudo vō et despatio sūt gradus cōsequētes post pfectā specē peccati. sicut adolēscētia et iuuentus post pfectā hoīs generationē. **P**rogressus autē peccati quō serpit. et serpēdo pcedit. optime declarat in pmo peccato pmoq; parētum. **B**er. iij. Dixit ser pēs ad mulierē. **C**ur precepit vobis deus ut nō comederetis de o mni ligno paradyfi. **C**ui nō dicit mulier. **D**e fructu lignoz q̄ sūt in pa radyso vescimur: de fructu vero ligni. qd ē in medio paradyfi pcece pit nobis ne comederemus. et ne tangeremus illud ne forte moriamur. **D**ixit autē serpens ad mulierem. **N**equaq; morte moriemini. **S**ic enī deus q; quocūq; die comederitis aperient oculi vestri. et eritis sicut oī scīentes bonū et malū. **A**ttēde q; deus dixerat assertiv ue et cōminatorio. quocūq; die comederitis et. mulier addidit vbi hesitatiois. s. forte. serpens cōstater negavit. oīcēs. **N**equaq; morie mini. **E**cce dyabolus possit in qōne. **E**t mulier nō dicit cūq; hesitatioe et ex hoc dedit dyabolo viā et audaciā negādī qd deus dixerat cūq; assertionē. nisi enī mulier hesitasset dyabolus verbū oīi negare mi nime psumpsisset. nisi etiā mulier dyabolo plusq; deo credidisset. nequaq; cibū veritū tetigisset. **S**equit. **U**idit g mulier q; lignū eēt bonū ad vescēdū. hoc cognovit ex odoratu. **E**t pulchrū oculis. ecce aspectus. **T**ulit de fructu. ecce tactus. **E**t comedit. ecce gustus. **S**ic cōpletū est in eua peccatū inobediētie. ad qd trī multe deordinate circūstātie occurrunt. **D**editq; viro suo. ecce iniqua suggestio. **Q**ui comedit. ecce ade puenaricatio. et sic peccatū cōsummatū est in vtroz q;. **I**ste pcessus q; fuit in peccato pmoq; parētū materialiter. solet esse in peccato vnus hoīs spūaliter. **N**ā aspectus est in cognitiōe. odoratus in delectatiōe. **T**actus in cōsensu. **G**ustus in pperatiōe. **A**duerte q; mortiferus ē iste fructus q; nō solū ex gustu isert mortē sicut aīalia venenosa. verumetiam ex visu: odoratu. tactu. et gustu. **A**d octauū q; vtrū peccata distinguant fm supabundantiā et de sectū. oīcēdū q; cū in peccato sint duo. s. ipse actus et inordinatio eius. put recedat ab ordine rationis et legis diuine. species peccati nō attendit ex parte inordinatiōis q; est pter itētiōē peccātis. s; magis ex pte ipsius actus scdm q; terminat ad obiectū. in qd serf intētiō peccātis. et ideo vbiq; occurrit diuersū motiū inclinatōē ad peccatū. ibi est diuersa species peccati. **M**anifestū est aut q; nō ē idē motiū ad peccatū in peccatis que sunt fm super abundantia. et in peccatis que sunt fm defectū. quānimo sunt con traria motiua. sicut motiū in peccato tēperantie ē amor delectatiōis onum corporaliū. motiū aut in peccato infensibilitatis est odium eaz. **U**nde huiusmodi peccata nō solū differunt specie sed etiā sunt iniūcē traria. **A**d nonū q; vtrū peccata distinguant s; diuersas circūstātiās. oīcēdū q; sicut dictū est. vbi occurrit aliud motiū ad peccandū. ibi est alia peccati species. qz motiū ad peccandū est finis et obiectū. **C**ōtingit aut q; q; in corruptionibus diuersas cir cūstātiās est idē motiū. sicut illiberalis ab eodem mouet q; acci piat q; nō d; et vbi nō d; et plusq; d; et similiter de aliis circūstātiis. hoc enī facit ppter inordinatū appetitū pecunie cōgregande et in talibus diuersas circūstātiās coruptiōes nō diuersificāt pec catōz species. sed pnter ad vnā et eandē peccati species. **Q**uādoq; vero cōtingit q; coruptiōes diuersas circūstātiās proueniūt a di uersis motiuis. puta q; aliq; ppter opore comedit. potest proueni re ex hoc q; homo nō potest ferre dilatiōē cibi ppter facile con sumptionem humiditatis. **Q**uod vero appetat immoderatū cibū potest contingere ppter virtutē nature potentem ad conuertēdū multū cibum. q; aut appetat aliquis cibos deliciofos cōtingit pro pter aliquem appetitū delectationis qui est in cibo. **U**nde in tali bus diuersarum circūstātiarum coruptiōes inducunt diuersas peccati species.

De comparatione peccatorum adinuicem. DIS. II.

Deinde cōsiderandū est de cōparatiōe peccatorū adinuicē. **E**t circa hoc querunt decem. **P**rimo vtrū oīa peccata et vitia sint cōnexa. **S**cdo vtrū oīa peccata sint paria. **T**ertio vtrū grauitas peccatorū attēdat fm obiecta. **Q**uarto vtrū fm dignitatē virtutū qd peccas ta opponunt. **Q**uinto vtrū peccata corporalia sint grauiora q; spū ritualia. **S**exto vtrū s; causas peccatorū attēdat grauitas peccato rū. **S**eptimo vtrū s; diuersas circūstātiās. **O**ctauo vtrū s; quātita tē nocumenti. **N**ono vtrū fm additiōē psonē in quā peccat. **D**eci mo vtrū ppter magnitudinē psonē peccātis aggrauetur peccatū. **A**d pimum. s. vtrum omnia peccata sint cōnexa. oīcēdū q; ali ter se habet intentio agentis scdm virtutē ad sequendū ratio

nem: et aliter intentio peccantis ad diuertendū a rōne. **C**uiuslibet. n. agentis fm virtutē intentio est vt rōnis regulā sequat: et id oīus virtutū intentio in idē tēdit. et ppter hoc oēs virtutes habēt cōnexionē ad in uicē rationē rectā agibiliū q; est prudētia. **S**ed intentio peccātis nō est ad hoc q; recedat ab eo qd est fm rationē: sed potius intendat in aliqō bonū appetibile quo specie fortis. huiō aut bona in q; tēdit intentio peccant; a rōne recedēs sunt diuersa nullā cōnexionē habēs tia adinuicē. imo etiā interdū sunt traria. **C**ū igit vitia et peccata specie habeāt scdm id ad qd cōuertunt. manifestū est q; fm id q; perficit species peccatorū nullā cōnexionē hnt peccata adinuicē. nō enim cōmittit in accedēdo a multitudine ad vnitatē. sicut accidit i virtutib; q; sunt cōnexē: sed potius in recedēdo ab vnitatē ad multi tudinē. **U**n Beat; **J**acob; q; dicit **J**aco. ii. **Q**ui in vno offendit. factus ē oīus reus. loquit de peccato nō ex pte diuersiōis fm q; pec cata distinguunt. sicut dictū est: sed loquit de eis ex pte auerfiōis inquātū. s. hō peccatū recedit a legis mādato. **O**īa aut legis man data sunt ab vno et eodē vt ipse dicit ibidē. et ideo idē deus cōtētur in omni peccato. et ex hac pte dicit q; qui offendit in vno. fact; est oīum reus: qz. s. vno peccato peccatū incurrit hō pene reatū ex hoc q; cōtēnit deus. ex cui; cōtēptu puenit omniū peccatorum reatus. **E**t nota q; non per quēlibet actū peccati tollit virtus oppo sita: nā peccatū veniale virtutē nō tollit peccatū autē mortale tol lit virtutē infusam inquātū auertit a deo. **S**ed vnus actus peccati etiam mortalis nō tollit habitū virtutis acquisitē. **S**ed si multipli cens actus in tān q; generef habitus cōtrariū. excludit habitus virtutis acquisitē. quā exclusiō excludit: qz oī hō agit cōtra quēcū q; virtutē. agit cōtra prudētiā. **S**ine prudētia aut nulla virt; mo ralis esse pōt. et ideo p consequēs excludunt omnes virtutes mora les q; tum ad pfectū et formale esse virtutis qd habēt scdm q; parti cipat prudētiā. remanēt trī inclinationes ad actus virtutū nō bas bentes rationem virtutis: sed nō sequit q; ppter hoc hō incurrat oīa vitia vel peccata. **P**rimo quidem q; vni virtuti plura vitia op ponunt. ita q; virtus nō pōt priuari p vno eoz. et si alterū nō asist. **S**cdo q; peccatū directe nō opponit virtuti q; tum ad inclinationē virtutis ad actum. **U**nde remanentibus aliquibus inclinationib; vtiofis nō pōt dici q; hō habeat vitia vel peccata opposita. **I**tem qz amor dei est cōgregatiū in quātū affectū hominis a multis di uis in vnum. ideo virtutes q; ex amore dei causant cōnexionē hnt: s; amor sui disgregat affectū hoīs in diuersa. p. v. s. hō se amat ap perēdo sibi bona tēporalia q; sūt varia et diuersa. et ideo vitia et pec cata q; causant ex amore sui nō sunt cōnexa. **A**d scdo. s. vtrū oīa pta sint paria. oīcēdū q; opinio stoycorū fuit quā **T**ull; psequit in paradoris: q; oīa pta sunt paria: et ex hoc etiā deriuat ē quoz dā hereticorū error: q; ponēs oīa pta esse paria. dicit etiā oēs pe nas inferni eē pares: et quātū ex vbis **T**ullij pspici pōt stoyci mone banf ex hoc q; cōsiderabāt pta ex pte priuatiōis trī. put. s. ē recessus a rōne. **U**n simplr estimātes q; nulla priuatio sūcipet magi et min; . posuerūt oīa pta eē paria: s; q; diligētē cōsideret iueniet dupler priuatiōis gen;. **E**t enī qdā simplex et pura priuatio. q; cō sit q; in corruptū eē. sic mors ē priuatio vite: et tenebre priuatio lu minis. et tales priuatiōes nō recipiūt magi et minus: qz nihil residu um ē de bitū opposito. **U**n nō min; ē mortu; aliq; pmo die mor tis et tertio vel q;to: q; post anū q; cadauer iā fuerit reiolūtū. et filr nō magi ē tenebrosa dom; si lucerna sit opta plurib; velaminib; : q; si sit opta vno solo velamine. totū lumē iteludēte. **E**t aut alia priuatio nō simplex: sed aliqd retinēs de bitū opposito: q; qdē pua tio magi cōsistit i corruptū: q; icorruptū eē. sicut egritudo q; priuat de bitū cōmēsuratiōē humoz. ita trī q; aliud ei; remanet. aliqd nō remaneret aīal viuū. **S**ilē est de turpitudine: et aliq; huiō. **D**moi at priuatiōes recipiūt magi et min; ex pte ei; qd remanet de habitu o rio. **M**ultū enī refert ad egritudinē vel turpitudinē vtr; plus vel mi nus a debita cōmēsuratiōē humoz vel mēbz recedat. **S**ilr etiā oīcēdū est de vitis et pta. **S**ic enī priuat in eis debita cōmēsuratiō rōnis: vt nō totaliter rōnis ordo tollat. **A**liqd malū si sit itegz seipsū destruit: vt dicit in. iij. **E**tbi. **N**ō enī posset remanere sub stātia act; vel affectio agētis: nisi aliqd remaneret de ordine rōnis **E**t id multū itereft ad grauitatē pti vtrū plus vel min; recedat a rectitudie rōis. **E**t scdm hō oīcēdū ē q; nō oīa pta sūt paria. **A**d tertū. s. vtrū grauitas ptoz attēdat s; obiecta. oīcēdū q; sic ex supra dictis p; grauitas ptoz nō differt eo mō quo vna egritudo ē alia grauior. **S**ic enī bonū sanitat; cōsistit in qdā cōmēsuratiōē humoz p cōueniētiā ad nām aīalis. ita bonū vtutis cōsistit in qdā cōueniēti ratiōē hūani actus fm cōueniētiā ad regulā rōnis. **M**anifestū est autē q; tāto est grauior egritudo: quāto magis tollit humoz; dei

debita cōmēsuratio p cōmēsuratiōē pīozis pīncipiū. sicut egritu do q̄ puenit in corpore hūano ex corde qd est pīncipiū vite vel ex aliquo qd appropinquat cordi pīncipiū ē. Unde oportet q̄ etiā peccatū sit tanto grauius q̄to maior deordinatio trīngit circa ali qd pīncipiū. qd ē pīus in ordine rōnis. ratio aut ordinat oīa in agī bilib⁹ ex fine. ideo q̄to peccatū trīngit in actib⁹ hūanis ex altior ri fine. tanto peccatū ē grauius. obiecta aut actū sunt fines eoz. ideo sūm diuersitatē obiectoz. attēdit diuersitas grauitatis in pec catis. sicut patet q̄ res extēiores ordinant ad boiēm tāq̄ ad finē. hō aut vltērius ordinat in deū sicut in finē. Unde peccatū qd ē cō tra ipsam substantiā boīs sicut homicidiū. ē grauius peccato qd est tra res extēiores sicut furtū. adhuc est grauius peccatū qd im mediata deū cōmittit. sicut infidelitas. blasphemia. 2 hōi. 2 in ordine quozlibet hoz peccatoz. vñū peccatū est grauius altero scdm q̄ est circa aliqd pīncipalius vel minus pīncipale. 2 q̄ pecca ta habēt speciem ex obiectis. differētia grauitatis q̄ attēdit pēus obiecta. est pīma 2 pīncipalis q̄t 2 sequens specie. ¶ Ad quartū scilicet vtrum attendatur grauitas peccatoz sūm diuersitatē vit tutū qd⁹ peccata opponunt. dicēdū q̄ virtuti opponit peccatū ob pliciter. Uno qdē mō pīncipaliter 2 directe q̄. s. est tra idē obiectū. nā otraria circa idē sunt. 2 hoc mō oportet q̄ maior virtuti op pōat grauius peccatū. Sicut. n. ex pte obiecti attēdit maior graui tas peccati. ita etiā 2 maior dignitas virtutis. ¶ Vtrūq̄ enī ex obiecto specie fortis. vt ex supradictis patet. ¶ Vñ oportet q̄ maxie vir tuti directe opponat maximū peccatū. quasi maxime ab eo distās in eodē genere. Alio mō cōsiderari pōt oppositio virtutis cōhiben tis peccatū. quāto enī fuerit virtus maior. tāto magis elōgat hoīez a peccato sibi otrario. nō solū ipsū peccatū. sed etiā inducentia ad peccatū cōhibet. 2 sic manifestū ē q̄ quāto aliqua virtus fuerit ma ior. tanto etiā minora peccata cōhibet. sicut etiā sanitas quāto fue rit maior. tāto minores distēperatias excludit. 2 p hūc modū ma iori virtuti minus peccatū opponit ex pte effectus. ¶ Ad quintū s. vñū peccata carnalia sūnt minoris culpe q̄ spiritualia. dicēdū q̄ peccata spūalia sūnt maioris culpe q̄ peccata carnalia. qd nō ē sic intelligēdū q̄ quolibet spūale peccatū sit maioris culpe quolibet peccato carnali. sed q̄ cōsiderata hac sola differentia spūalitatis 2 carnalitatis. grauiora sūnt spūalia peccata. ceteris paribus. ¶ Vltis ratio triplex assignari pōt. Pīma qdē ex parte subiecti. nam pecca ta spūalia pētinēt ad spīritū cuius ē cōuertit ad deū. 2 ab eo auerti. Peccata vero carnalia sūmmanē in delectatione carnalis appeti tus. ad quē pīncipaliter pētinēt ad bonum corporeale cōuertit. Et ideo peccatū carnale inquātū huiusmodi habet plus de cōuersiōe ppter qd etiā est maioris adhesionis. Sed peccatū spūale h̄ plus de auersione ex qua pcedit ratio culpe. 2 ideo peccatū culpe in quātū huiusmodi est maioris culpe. Scda ratio sumi pōt ex parte eius in quē peccatur. Nā peccatū carnale inquātū huiusmodi ē in corpus pīncipiū qd ē minus diligēdū s̄ ordinē charitatis q̄ deus 2 pīmus in quos peccat per peccata spūalia. 2 ideo peccata spū alia inquātū huiusmodi sūnt maioris culpe. Tertia idē potest su mi ex parte motiui qd quātū est grauius impulsū ad peccandū tanto homo minus peccat. vt infra dicet. Peccata aut carnalia ha bent vehemētius impulsū. i. ipsam occupentiam carnalē nox bis imatā. 2 ideo peccata spūalia inquātū huiusmodi sūnt ma ioris culpe. ¶ Ad sextū. s. vñū grauitas peccatoz attēdat sūm cau sas peccatoz. dicēdū q̄ in genere peccati. sicut 2 in quolibet alio genere potest accipi duplex causa. Una que ē pīncipalis. 2 p se causa peccati. que est ipsa voluntas peccandi. cōparatur enī ad actū pec cati. sicut arbor ad fructū. sicut dicitur in glosa super illud Mat. vij. Nō potest arbor bona fructus malos facere. 2 huiusmodi cau sa quātū fuerit maior. tanto peccatū erit grauius. quātū enī fuerit voluntas maior ad peccandū. tāto homo grauius peccat. Aliē ve ro cause peccati accipiunt quasi extrinsecē 2 remote. ex quibus. s. homo inclinā ad peccandū. 2 in his causis est distinguēdū. Quē dā enī h̄z inducūt volūtātē ad peccādū sūm ipsam naturā volūtāt is. 2 tali cā augeat peccatū. Aliē vero cause sūnt que inclinant volū tatē ad peccādū pter naturā 2 ordinē ipsius volūtatis q̄ nata est moueri libere ex seipsa. sūm iudiciū rationis. sicut ignorantia. vel q̄ diminuiunt libere motū volūtatis. sicut infirmitas vel violētia. aut met⁹ aut aliqd huiusmodi. diminuiūt peccatū sicut 2 diminuiūt vo luntariū. intātū qd si actus sit omnino inuoluntarius nō h̄z rationē peccati. ¶ Ad septimū. s. vñū attēdat grauitas peccatoz sūm circū stantias. dicēdū q̄ vñūquodq̄ ex eo natum est augeri. ex quo causatur. sicut dicit P̄ls. de habitu virtutis in. ij. Ethī. Manifestū est autē q̄ peccatū causat ex defectu alicuius circūstantie. ex

hoc enī recedat ab ordine rationis: q̄ aliquis in opando nō obser uat debitas circūstantias. Vñ manifestū est q̄ peccatū natū est ag granari p circūstantiā: sed hoc quidē trīngit tripliciter. Uno quidē modo inquātū circūstantia trāsfert in aliud gen⁹ peccati: sicut pec catū fornicationis cōstitit in hoc q̄ hō accedit ad nō suā. Si autē addat hec circūstantia vt illa ad quā accedit sit alterius vzoz. trāsf fert iam in aliud gen⁹ peccati. s. in iniusticiā inquātū hō vsurpat rē alterius. 2 scdm hoc adulteriū est graui⁹ peccatū q̄ fornicatio. Ali quādo vero circūstantia nō aggrauat peccatū quasi trabēs in aliō gen⁹ peccati: sed solū q̄ multiplicat rōnem peccati. sicut si p̄dignus det qm nō debet: 2 cui nō debet. multiplicius peccat eodem genere peccati q̄ si solum det cui nō debet: 2 ex hoc ipso peccatū sit graui us sicut etiā egritudo ē grauior que plures ptes corporis inficit. Vñ 2 Tullius dicit in paradoxis: q̄ in pat⁹ vita violāda multa peccan tur. violat is q̄ p̄cauit. q̄ aluit. q̄ erudit. qui in sede ac domo at q̄ in rēpublicā collocat. Tercio mō circūstantia aggrauat pec catū ex eo q̄ auger deformatitē p̄ueniētē ex alia circūstantia. sicut accipe alienū cōstituit peccatū furti. si autē addat hec circūstantia vt multū accipiat de alieno. erit peccatū graui⁹. Quis accipe multū vt parū de se nō dicit rationē boni aut mali. ¶ Ad octauū. s. vñū gra uitas peccati augeat sūm maius nocumētū. dicēdū q̄ nocumētum tripliciter se pōt habere ad peccatū. Quis enī nocumētum qd pue uit ex peccato. ē pīsum 2 intēti. sicut cū aliqd opatur aio nocendi alteri. vt homicida vel fur. 2 tūc directā quātitas nocumētū adau get quātitatē peccati: q̄ tūc nocumētū est p se obiectū peccati. Quis vero nocumētū est pīsum s̄ nō intēti. sicut cū aliqd trāferts p agrū vt op̄diciōs vadat ad fornicandū. insert nocumētū his q̄ sūt feminata in agro scilicet licet nō aio nocēdi. 2 sic etiā quātitas nocumētū aggrauat peccatū s̄ indirecte. inquātū. s. ex volūtate mī tū inclinata ad peccādū pcedit q̄ aliqd nō p̄mittit vñū facere sibi vel alii qd simpliciter nō vellet. Quis aut nocumētū: nec ē intē tū nec pīsum. 2 tūc si p accidēs se habeat ad peccatū. nō aggrauat peccatū directe: s̄ ppter negligētiā cōsiderādi nocumētū q̄ cōseq possent imputant⁹ homini ad penā mala q̄ eueniūt pter ei⁹ intētiō nē: si dabat op̄a rei illicite. Si vero nocumētū p se sequat⁹ ex actu peccati: licet nō sit intēti vel pīsum. directe peccatū aggrauat: q̄ quēcūq̄ p se cōsequat⁹ ad peccatū: pīnter quodāmodō ad ipas pec cati specie. puta siq̄ publice fornicet. sequit⁹ scādaliū plurimoz. qd q̄tus ipse nō intēdat nec forte p̄uideat. directe p hoc aggrauat pec catū. Aliter tū videt se habere circa nocumētū penale qd scurrit ip se qd peccat. hōi enī nocumētū si p accidēs se habeat ad actū pec cati 2 nō sit pīsum nec intēti: nō aggrauat peccatū nec sequitur grauitatē p̄ti. Sicut si aliqd cūrens ad occidēdū impingat 2 ledat sibi pedē. Si vero tale nocumētū p se cōsequat⁹ ad actū peccati: li cet forte nec sit pīsum nec intēti. tūc maius nocumētū nō facit graui⁹ p̄tin: sed cōuerso grauius p̄tin inducit graui⁹ nocumētū Sicut aliqd infidelis q̄ nihil audiuit de penis inferni. grauiorē pe nā in inferno patit⁹ p p̄tō homicidij q̄ p p̄tō furti. q̄. n. hic itēdit nec p̄uideat: nec aggrauat ex hoc p̄tin. sicut trīngit circa fidelē qd ex hoc ipso videt graui⁹ peccare q̄ maiores penas cōtēnit: vt impleat volūtātē peccati: s̄ grauitas hui⁹ nocumētū. solū causat ex grauita te peccati. ¶ Ad nonū. s. vñū aggrauat p̄tin ppter cōditionem p̄sone in quā peccat. dicēdū q̄ p̄sone in quā peccat. ē quodāmodō ob lectū peccati. Dicit⁹ est aut sup̄a q̄ p̄ma grauitas peccati attēdit ex pte obiecti: ex quo qdē tāto maior attēdit grauitas i p̄tō: q̄to obiectū eius ē pīncipalius. fines aut humanoz actū sunt. de⁹ ipse hō. 2 pīmus: quicqd enī facim⁹. ppter aliqd hoz facimus: q̄tus etiā hoz triū vñū sub altero ordinē. Potest igit ex pte hoz trium cōsiderari maior vel minor grauitas in p̄tō sūm cōditionē p̄sone in quā peccat. Pīo qdē ex pte dei. cui aliqd tāto trīngit. quātū deo ē vñuoz: vel deo sacratio. 2 iō iniuria tali p̄sone illata magis red undat i deū scdm illud Sach. ij. Qui tēgerit vos. tāget pupillaz oculi eius. Vñ p̄tin sit grauius ex eo q̄ peccat in p̄sone deo magi cōiunctā vel rōne virtutis. vel rōne officij. Ex pte vñū sūlpius ma nifestū est: q̄ tāto aliqd graui⁹ peccat: quātū in magis cōiunctā p̄ sōnā seu naturali necessitudine: seu bīficiis: seu q̄cūq̄ cōiunctione peccauerit: q̄ videt in seipsum magis peccare: 2 p tāto graui⁹ pec cat: scdm illud Eccl. xiiij. Qui sibi nequā est: cui alij bonus erit. Ex p te vero pīmi tanto grauius peccat: quanto p̄tin plures tangit. 2 iō p̄tin qd sit in p̄sone publicā puta regē vel pīncipē: qui gerit p sōnā totius multitudinis est grauius q̄ qd cōmittit tra vñā per sōnam pīnatā. Unde specialiter dicit Ezo. xiiij. Pīncipē populi t. ne maledices. Et sūm iniuria que sit alicui famose p̄sone videt eē grauior ex h̄z in scādaliū 2 turbationē plurimozum redundat.

Ad decimum. f. vtrum propter magnitudinem persone peccatis aggrauetur peccatum. dicendum q. duplex est peccatum quodam ex surreptione proueniens propter infirmitatem humane nature. et tale peccatum minus reputatur ei qui est maior in virtute. eo q. minus negligit huiusmodi peccata repimere q. tñ oino iterfuge re infirmitas humana nō finit. Alia vero peccata sunt ex deliberatione pcedētia. et ista peccata tāto magis alicui imputant. quāto maior ē. et hoc pōt esse ppter quattuor. Primo qdē q. facilius possunt resistere peccato maiores. puta q. excedunt in scia et virtute. Unī oīs dicitur Luc. xij. Qd seruius sciēs volūtātē oīs sui et nō faciēs. plagis vapulabit multis. Scdo ppter ingratitudinē q. omne bonū quo qd magnificat est beneficiū dei. cui bō sit ingrāt. peccādo. et qstuz ad hoc quēlibet maioritas ē in tpalibus bonis peccatū aggrauat. scdm illud Sap. vi. Potētes potēter toamēta patienē. Tercio ppter speciale repugnātiā act. peccati ad magnitudinē psonē. sicut si princeps iusticiā violēt. q. pōit iusticiē custos. et si sacerdos fornicet. q. castitatē vōit. Quarto ppter exēplū siue scādālū. q. dicit Breg. in past. In exēplū vebemētē culpa extēdit. qñ p reuerentia gradus peccatorū honorat. Ad plurimū etiā noticiā pueniūt peccata magniorū. et homines ea magis indigne ferunt.

De subiecto peccatorum.

DIS. III.

Ende considerandū est de subiecto peccatorū. Et circa hoc querunt decē. Primo vtrum volūtas possit esse subiectū peccati. Scdo vtrum sola volūtas sit peccati subiectū. Tercio vtrum sensualitas possit esse subiectū peccati. Quarto vtrum possit esse subiectū peccati mortalis. Quinto vtrum ratio possit esse subiectū peccati. Sexto vtrum delectatio morosa sit in ratione inferiori sicut in subiecto. Septimo vtrum peccatū cōsensu in actū sit in superiori ratiōe sicut in subiecto. Octavo vtrum ratio inferior possit esse subiectum peccati mortalis. Nonō vtrum ratio superior possit esse subiectum peccati venialis. Decimo vtrum in ratiōe superiori possit esse peccatū veniale circa p. pziū obiectū. Ad primū. f. vtrum volūtas possit esse subiectū peccati. dicēdū q. peccatū qdā actus est. Actū autē quidā transit in exteriorē materiā. vt vere et secare. et huiusmodi actus habet p materiā et subiecto id in qd transit actio. Sicut dicitur Phs. in. iij. Phē. Qd motus est actus mobilis a mouētē. Quidā actus sunt nō trāfēntes in exteriorē materiā. sed manētēs in agēte. sicut appetere et cognoscere. et tales actus sunt oēs morales. siue sint actus virtutū siue peccatorū. Unde oportet q. pziū subiectū actus peccati sit potentia que est principii actus. Cū autē pziū sit actū moraliz q. sint volūtarij. vt supra habitū est. sequit q. volūtas que est principii voluntarij actus siue bonorū siue malorū qui sunt peccata sit principii peccatorū. et ideo sequit q. peccatū sit in voluntate sicut in subiecto. Ad scdū. f. vtrum sola volūtas sit subiectū peccati. dicēdū q. sicut ex supradictis patet. omne qd est principii voluntarij actus. est principii peccati. actus autē voluntarij dicunt illi non solū qui elicunt a voluntate. sed etiā illi qui a voluntate imperantur. vt supradictū est cū de voluntario agerēt. Unde nō sola voluntas pōt esse subiectū peccati. sed oēs ille potētie que possunt moueri ad suos actus vel ab eis repimī per volūtātē. et eadē etiā potētie sunt subiecta habitūū moraliz siue bonorū siue malorū. q. eiusdē ē actus et habitus. Ad tertū. f. vtrum in sensualitate possit esse peccatū. dicēdū q. sicut supradictū est. peccatū pōt inueniri in qualibet potētia cuius act. pōt esse voluntarius. et inordinat. in quo cōsistit rō peccati. Manifestū ē autē q. act. sensualitatis pōt esse volūtarius inquantū sensualitas. i. appetit. sensitū. nata ē a volūtate moueri. Unde relinquit q. in sensualitate possit esse peccatū. Ad quartū. f. vtrum in sensualitate possit esse peccatū mortale. dicēdū q. sicut inordinatio corrumpens principii. vite corporalis causat coporale mortē. ita ē inordinatio corrumpens principii spūalis vite qd ē vltimus finis causat mortē spūale peccati mortalis. vt supra dictū est. Ordinare autē aliqd in finē nō ē sensualitatis. s. solū rōnis. inordinatio autē a fine nō ē nisi eius cui ē ordinare i finē. Unī peccatū mortale nō pōt esse in sensualitate. s. solū in rōne. Et nota q. cū peccatū veniale sit dispositio ad mortale. dispositio autē a habitū habeat eē in eodē. nō tñ pōt esse peccatū mortale i sensualitate sicut peccatū veniale q. dispō tripliciter se bz ad id ad qd dispōnit. Qñq. enī est idē et in eodē. sicut sciētia inchoata dicat esse dispō ad sciēz pfectā. Qñ autē ē in eodē s. nō idē. sicut calor ē dispositio ad formā ignis. Qñq. vero idē. nec in eodē. sicut in bis q. habēt ordinē a diuicē. vt ex vno pueniatur in aliud. sicut bonitas imaginationis ē dispositio ad sciētiā que ē in intellectu. Et hoc mō peccatū veniale qd ē in sensualitate pōt esse dispositio ad peccatū mortale qd ē in ratiōe.

Ad quintū. f. vtrum in rōne possit esse peccatū dicēdū q. peccatū cuiuslibet potētie cōsistit in actu ipso sicut ex dictis patet. habet autē ratio duplicē actū. Unū quidē fm se i comparatione ad pziū obiectū qd ē cognoscere aliqd verū. Alius autē actus rōnis est inquantū ē directiua aliarū viriū. vtroq. autē mō tringit peccatū esse in rōne. Pziū quidē inquantū erat in cognitiōe vera. qd quidē tñ imputat ei ad peccatū. qñ habet ignorantiā vel errozē circa id qd pōt et debet sci re. Scdo qñ inordinatos actus inferiorū viriū. vel impat. vel etiam post deliberationē nō coerēt. Ad sextū. f. vtrum peccatū morose delectatōis sit in rōne inferiori sicut in subiecto. dicēdū q. sicut dictū est. peccatū tringit esse in rōne qñq. qdē iquantū est directiua humane actiū. Manifestū est autē q. ratio nō solū est directiua exteriorū actiū s. etiā interiorū passionū. et iō qñ rō deficit in directiōe interiorū passionū. dicat esse peccatū in rōne sicut etiā qñ deficit in directiōe exteriorū actiū. Deficit autē in directiōe passionū interiorū dupliciter. Uno mō qñ impat illicitas passiones. sicut qñ bō ex delibē ratiōe puocat sibi motū ire vel cupie. Alio mō qñ nō repimīt illicitū passionis motū. Sicut cū aliqd postq. deliberauit q. mor. passionis insurgēs ē inordinat. nihilomin. circa ipsum imorat. et ipsi suz nō expellit. et scdz hoc dicit peccatū delectatōis morose eē in rōne. Ad septimū. f. vtrum peccatū cōsensu in actū sit in rōne superiori. dicēdū q. cōsensu ipotat iudiciū quoddā ex eo in qd cōsensit. Sic enī rō speculatiua iudicat et sentētiat de reb. intelligibilib. ita rō practica iudicat et sentētiat de agēdis. Est autē cōsiderādū q. in oi iudicio vltima snia pñet ad supremū iudicatoriū. Sic videm. etiā in speculatiuis q. vltia snia de aliq. ppositione dat p resolutionē ad prima pñcipia. q. diu enī remanet aliqd pñcipiū alteri. adhuc pōt p ipsiū examiari id de quo qñ. Unī adhuc ē suspēsum iudiciū qñ nōdū data finali snia. Manifestū ē autē q. act. hūani regulari possunt ex regula rōnis hūane q. sumit ex rebus creatis q. nāliter bō cognoscit et vltē. ex regula legis diuine. vt supra dictū est. Unī cū regula legis diuine sit supior. cōsequēs est vt vltima snia p quā iudiciū finaliter terminat pñeat ad rōnē supiorem q. intēdit rōnib. eternis. Cū autē de plurib. occurrit iudiciū. finale iudiciū ē de eo qd vltimo occurrit. In actib. autē humanis vltimo occurrit actus. pambulū autē est delectatio que inducit ad actum. et ideo ad rationē superiorem pñet cōsensu in actum. ad rationem vero inferiorē que habet inferius iudiciū pñet iudiciū pambulū qd est de delectatione. Quis etiā et de delectatione ratio supior iudicare possit. q. quicquid subdit iudicio inferioris subdit et iudicio superioris. sed nō conuertit. Ad octauū. f. vtrum cōsensu in actū sit peccatū morose delectatōis sit peccatū mortale. dicēdū q. circa hoc aliq. diuersimode opinati sunt. Quidā enī dixerūt q. cōsensu in delectatiōe nō ē peccatū mortale. sed veniale tñ. Alij dixerūt q. ē peccatū mortale. et hō opinio cōior est et verisimilior. Est enī cōsiderādū q. cū oīs delectatio cōsequat aliq. opationem. vt dicitur x. Ebi. et iterū cū oīs delectatio habeat aliqd obiectum. delectatio quēlibet pōt comparari ad duo. f. ad opationē quā cōsequitur. et ad obiectū in quo quis delectatur. Cōtingit autē q. aliqua opatio sit obiectū delectatiōis sicut et aliqua alia res. q. ipsa opatio potest accipi vt bonū. et finis i quo aliquis delectatus redescit. et qñq. quidē ipsamet opatio quā cōsequitur delectatio est obiectū delectationis. inquantū. f. vis appetitiua cuius ē delectari reflectit in ipsam opationē sicut in quodam bonū. puta cum aliqd cogitat et delectat de hoc ipso qd cogitat inquantum sua cogitatio placet. Qñq. vero delectatio confesquens vñā opationem. puta cogitationem aliq. habet p obiecto aliam opationē quasi rem cognitāvel cogitatā. et tunc talis delectatio pcedit ex inclinatione appetit. nō quidē in cogitationē. sed in opationē cogitatā. Sic igit si aliquis de fornicatione cogitat. de duobus pōt delectari. Uno mō de cogitationē ipsa. Alio mō de fornicatione cogitatā. Delectatio autem de cogitationē ipsa sequitur inclinationem. affectus cogitationē ipsam. cogitatio autē ipsa fm se non est peccatū mortale. imo qñq. est veniale tñ. puta cū aliq. inutiliter cogitat. qñq. autem sine pctō omnino. puta cum aliq. vtiliter de ea cogitat. sicut cum vult de ea pdicare vel disputare. Et ideo per cōsequens affectio vel delectatio que sic ē de cogitationē fornicationis. non est de genere peccati mortalis. sed qñq. est peccatū veniale. et qñq. nullū. Unī nec cōsensu in talē delectationē est peccatū mortale. et fm hoc prima opinio habet veritatem. Q. autē aliq. cōgitan de fornicatione delectet de ipso actu cogitato. hoc cōtingit ex hoc q. affectio eius est inclinata in hūc actū. Unde q. aliq. cōsensit in talē delectationē. hoc nihil aliud ē. q. ipse cōsensit in hoc q. affectus suus sit inclinatus in fornicationē. Nullus enī delectat nisi in eo qd est conforme appetitui eius. Q. autē aliq. ex delibē.

est autem q ratio fm duplici scientia est humanor actuz directi
u. s. fm scientia vniuersale et particulari. offerens eni de agendis vti
quodaz fillogisimo. cuius clausio est iudiciu seu electio vel operatio.
Actiones aut in singularibus sunt. vnde clausio fillogismi operati
ni est singularis. singularis ppositio non claudif vniuersali nisi me
diante aliqua ppositione singulari. sicut ho phibet ab actu pccidij
p hoc q scit patre no esse occidendum. et p hoc q scit huc esse patrem.
Vtriusq ergo ignorantia pot causare patridij actum. s. et vniuersa
lis principij qd est quedam regula ronis et singularis circustantie. Un
de patet q no quelibet ignorantia peccatis est ca peccati. s. illa tantu
que tollit scientia phibent actuz peccati. Unde si voluntas alicuius
esset sic disposita q no phiberet ab actu pccidij. eni si patre agno
sceret. ignorantia patris no est huic ca peccati. sed cocomitater se bz
ad peccatu. et ideo talis no peccat p ignorantia. s. peccat ignorans fm
phm in. iij. Et bi. Ad scdm. s. vtru ignorantia sit peccatu dicendu
q ignorantia in hoc a scientia differt. qz nescientia dicit simpliciter scie
tie negatione. Unde cuiusq deest aliquaz rep scientia pot dici ne
scire illas. fm que modu dyoni. in angelis nescientia ponit. vi. ca. ec
clesiastice hierarchie. Ignorantia vero importat scientie pinationez.
s. alicui deest scientia eoz que aptus natus est scire. Vnde aut que
dam alijs scire tenet. s. illa sine quoz scientia no potest debitu actu
exercere. Unde omnes tenent scire cocomitater ea que sunt fidei. et
vniuersalia iuris pcepta. singuli aut ea que ad eozu statu vel offi
cium pertinent siue spectant. Vnusqzqz vero tenet scire ea que ad
sui officij spectant. Queda vero sunt que tñ aliquis natus est sci
re. no tamen ea tenet scire. sicut theorematum geometrie. et contingē
tia particularia nisi in casu. Manifestu est aut q quicqz negligit
habere vel facere. id quod tenet habere vel facere. peccat peccato.
omissionis. Unde ppter negligentia ignorantia eoz que quis scire
tenetur. est peccatu. No aut imputat homini ad negligentia si nesci
at ea que scire no pot. Unde homi ignorantia inuincibilis dicit. qz
studio supari no potest. et ppter hoc talis ignorantia cu no sit vol
untaria eo q no est in prate nostra. ea repellere no est peccatu. Et
quo patet q nulla ignorantia inuincibilis est peccatu. ignorantia aut
vincibilis est peccatu si sit eoz q quis scire tenet. no ante si sit eoz
que quis scire no tenet. Ad tertiu. s. vtru ignorantia ex toto excus
set peccatu. dicendu q ignorantia de se bz q faciat actu que causat
inuoluntariu esse. Jaz eni dictu est q ignorantia dicit causare actum
que scientia apposita prohibebat. et ita talis actus si scientia adesset.
esset trarius voluntati qd importat nome voluntariu. Si vero scie
tia que per ignorantia priuat no phiberet actu ppter inclinatioez
voluntatis in ipsum. ignorantia huius scientie no facit homine inuo
luntariu sed no volentem. vt dicit in. iij. Et bi. et talis ignorantia que
no est ca actus peccati vt dictu est qz no causat inuoluntariu. non
excusat a peccato. et eade ratio est de quacqz ignorantia non cau
sante. sed cosequente vel cocomitante actu peccati. sed ignorantia q
est ca actus q causat inuoluntariu. de se habet q excusat a peccat
to. eo q voluntariu est de ratione peccati. S. q aliqui no totaliter a
peccato excusent. pot tringere ex duobus. Vno mo ex pte ipsius rei
ignorate. intantiu eni ignorantia excusat a peccato. inquantu ignora
tur aliqd esse peccatu. Pot aut tringere q alijs ignorantie qd alijs
circustantia peccati. qua si sciret. retraheret a peccato. siue illa circu
stantia faciat ad ratione peccati. siue no. et tñ remanet in eius scien
tia aliqd qd cognoscit illud esse actu peccati. puta si aliquis pccu
ties alicue scit qd ipse esse boies. qd sufficit ad ratione peccati
no tñ scit ipse esse patre qd est circustantia constitues noua speciem
peccati. vel forte nescit q ille se defendens repercutiat eu. Ad si sci
ret. no percuteret. qd no ptnet ad ratione peccati. Unde l. talis p
ignorantia peccat. no tamen totaliter excusat a peccato. qz adhuc re
manet cognitio peccati. Alio modo potest hoc tringere ex parte ip
sius ignorantie. qz. s. ipsa ignorantia est voluntaria. vel directe. sicut cu
aliquis studiose vult nescire aliqua vt libere peccet. vel indirecte
sicut cu alijs. ppter labore vel propter alias occupationes negligit
addiscere id per qd a peccato retraheret. talis eni negligentia facit
ipsam ignorantia esse voluntaria et peccatu. oimio sit eoz que qd
scire tenet et potest. et ideo talis ignorantia non totaliter excusat a
peccato. Si vero sit talis ignorantia que oimio sit inuoluntaria. siue
qz est inuincibilis. siue qz est eius qd qd scire no tenebat. talis igno
rantia oimio excusat a peccato. Ad qrtu. s. vtru ignorantia diminuat
peccatu. dicendu q qz omne peccatu est voluntariu. intantiu ignorantia
pot diminuer peccatu. inquantu diminuit voluntariu. Si aut non
diminuit voluntariu. nullo mo pot diminuer peccatu. Manifestu
est aut q ignorantia q totaliter a peccato excusat. qz totaliter volun
tariu tollit peccatu no minuit. sed omnino aufert. Ignorantia vo qd no

est ca pti: sed comitater se habet ad ptiu nec minuit ptiu. nec au
get. Illa igit sola ignorantia pot ptiu minuer que est ca pti: et tñ
totaliter a pto no excusat. Contingit autz qnqz q talis ignorantia
directe et p se est voluntaria: sicut cu aliquis sua sponte nescit aliqd
vt libere peccet: et talis ignorantia videt angere voluntariu et pecca
tu. De intentione eni voluntatis ad peccandu puenit q aliquis vult
subire ignorantie damnu. ppter libertate peccandi. Qnqz vero igno
rantia que est ca pti non est directe voluntaria sed indirecte vel p acci
des: puta cu alijs no vult laborare in studio: ex quo sequit eu esse
ignorante: vel cu aliquis vult bibere vinu immoderate ex quo seq
tur eu inebriari: et discretionem carere. et talis ignorantia diminuit vo
luntariu: et p conseques ptiu: cu eni aliqd non cognoscit esse pti
no potest dici q voluntas directe et per se ferat in ptiu: sed p acci
des. Vbi est ibi minor cotēptus: et per coseques minus ptiu. Et no
ta q ptiu pto additu non semp facit maius ptiu: sed facit plura
pctā: qz forte no coincidit in idem ptiu: sed sunt plura: et pot cotin
gere q si primu diminuat scdm: q ambo simul no habeat tantam
grauitate quantu vnu solu haberet. Sicut homicidij graui ptiu
est a sobrio homie factu: qz si fiat ab ebrio: qz hic sunt duo pctā:
qz ebrietas plus diminuit de ratione sequetis pti: qz sit sua graui
tas. Sicut patet de ebrio q ex ignorantia vel defectu ronis comittit
aliqd aliud ptiu: meret quide duplices maledictiones fm phm. i
ij. Et bi. ppter duo pctā que comittit. s. ebrietate: et aliud ptiu qd
ex ebrietate sequitur. tamen ebrietas ratione ignorantie adiuncte di
minuit seques ptiu: et forte plusqz sit grauitas ipsius ebrietatis vt
dictu est: vel pot dici q illud verbu pbi inducit fm ordinationem
cuiusda pitaci legislatois: q statuit ebrios si pccauerint ampli pu
niri: no ad venia respiciens qua ebrij debet habere: sed ad vtilitatez
qz plures iniuriatur ebrij qz sobrij: vt patet p phm in. ij. poli.

De causa pti ex pte appetitus sensitui. DIS. VI.
Deinde consideradu est de causa peccati ex pte ap
petitus sensitui. vtrum passio anime sit
ptiu. Et circa hoc querunt octo. Primo vtrum passio
appetitus sensitui possit mouere vel inclinare volunta
tem. Secdo vtrum possit supare ratione contra eius sciam. Tercio
vtrum ptiu qd ex passione puenit sit ptiu ex infirmitate. Quarto
vtrum hoc passio que est amor sui sit ca omis peccati. Quinto de
illis tribus causis que ponunt. i. Jol. ij. concupia oculoz. concu
piscencia carnis et superbia vite. Sexto vtrum passio que est ca pec
cati diminuat ipsuz. Septio vtru totaliter excuset. Octauo vtru ptiu
qd est ex passioe possit ee mortale. Ad primu. s. vtru passio appe
tit? sensitui possit mouere voluntate: dicens q passio appetit? sensi
tui no pot directe trahere aut mouere voluntate: sed indirecte pot
et hoc qd triplr. Vno mo fm abstractione quadā. cu eni oes pote
tie aie in vna essentia aie radicans necesse est q qñ vna potetia intus
dicit in suo actu: q alia remittat vel etia totaliter ipediat. tu. qz ois
vritus ad plura dispersa sit minor. Vn ecotario dicit qñ intēdit cir
ca vnu minus pot ad alia dispgi. tu. qz in opib? aie aialib? requirit
quedā intēio que du vehemēter applicat ad vnu: no pot alteri ve
hemēter attendere: et fm huc modū p quadā distractione qñ mot
appetit? sensitui fortificat fm quacqz passionē necesse est q remit
tat. vel totaliter ipediat mot? ppius appetitus ronalis qd est volun
tas. Alio mo ex pte obiecti voluntatis qd est bonū rōne appbēsum.
Impedit eni iudiciu et apprehēio rōnis pp? vehemēte et inordina
ta apprehēioe imaginatiois: et iudiciu vritus estimatiue: vt pz in
amētib?. Manifestu est aut q passione appetit? sensitui sequit ima
ginatiois apprehēio et iudiciu estimatiue. sic etia dispositione lins
gue sequit iudiciu gust? Vñ videm? q boies i aliq passioe existē
tes: no facile imaginatione auertit ab bis circa q afficiunt. Unde
p ois iudiciu rōnis pleriqz sequit passione appetit? sensitui. et p
cosequēs motus voluntatis semper natus est seq iudiciu rōnis.
Ad scds. s. vtru passio possit supare rōne cōtra eius scientia: vi
cendum q opinio socratis fuit vt dicit phm in. vij. Et bi. q scientia
nunqz posset superari a passione. Unde ponebat oes virtutes esse
scientias: et omnia pctā esse ignorantias: in quo quide recte aliqua
liter sapiebat: qz cu voluntas sit boni vel apparētis boni: nunqz vo
luntas in malū moueret: nisi id qd non est bonum aliquialiter rati
oni bonū apparēt: et ppter hoc voluntas nunqz in malū tēderet. nis
si cu aliqua ignorantia vel errore rōnis. Unde dicit. Prouer. xiiij.
Errant qui operantur malum. Sed qz experimento patet q multi
agunt cōtra ea quozū scientia habet: et hoc etia auctoritate diuina
confirmatur. scdm illud Luce. xij. Seruus q cognoscit voluntatez
vri sui et non facit. plagis vapulabit multis. Et Jaco. vltimo dicit
tur. Scienti bonū et no facienti: peccatū ē illi: no simpliciter verum

dirigit. sed oportet distinguere. ut dicitur **Phis** in. vii. **Ethi.** Cui enim ad recte agendum homo dirigat duplici scientia. scilicet vniuersali et particulari. vtriusque defectus sufficit ad hoc quod impediat rectitudinem operis et voluntatis. ut supra dictum est. **C**ontingit autem quod aliquis habeat scientiam in vniuersali. puta nulla fornicatione esse faciendam. sed non cognoscit in particulari hunc actum quod est fornicatio non esse faciendum. et hoc sufficit ad hoc quod voluntas non sequatur vniuersalem scientiam rationis. **I**tem considerandum est quod nihil prohibet aliquid scire in habitu. quod tamen actu non considerat. **P**otest igitur contingere quod aliquis etiam rectam scientiam habeat in singulari. et non solum in vniuersali. sed tamen actu non consideret. et tunc non videtur difficile quod propter id quod actu non considerat homo agat. **Q**uod autem homo non considerat in particulari id quod habitualiter scit. quicquid contingit ex solo defectu intentionis. puta cum homo sciens geometriam non intendit ad considerandum geometrie conclusiones quas statim in punctu habet considerare. **Q**uicquid autem homo non considerat id quod habet in habitu. propter aliquod impedimentum superueniens. puta propter aliquam occupationem exteriores. vel propter aliquam infirmitatem corporalem. et hoc modo ille qui est in passione constitutus non potest considerare in particulari illud quod scit in vniuersali in quantum tamen passio impedit tale considerationem. **I**mpedit autem tripliciter. **P**rimo per quandam distractionem. sicut supra expositum est. **S**ecundo per contrarietatem. quod plerumque passio inclinat ad contrarium huius quod scientia vniuersalis habet. **T**ertio per quandam immutationem corporalem. ex quo ratio quodammodo ligatur ne libere in actu exeat. sicut etiam somnus vel ebrietas quodammodo transmutatio facta ligatur usum rationis. **E**t quod hoc contingat in passionibus patet ex hoc quod aliquando cum passiones multum intendunt. homo amittit usum rationis totaliter. **M**ulti enim propter abundantiam amoris et ire sunt in insaniam verbi. et per hunc modum passio trahit rationem ad iudicandum in particulari contra scientiam quam habet in vniuersali. **A**d tertium. scilicet vtrum peccatum quod est ex passione debeat dici peccatum ex infirmitate. dicendum quod causa peccati propria est ex parte anime. in qua principaliter est peccatum. **P**otest autem dici infirmitas in anima ad similitudinem infirmitatis corporalis. **D**icitur autem corpus hominis esse infirmum quando debilitatur. vel impeditur in executione propriarum operationum. propter aliquam inordinationem partium corporis. ita. scilicet quod humores et membra hominis non subduntur virtuti regitue et motui corporis. **U**nde et membrum dicitur esse infirmum. quando non potest perficere operationem membrum sani. **S**icut oculus quando non potest clare videre. ut dicitur **Phis** in. x. de his quod sunt animalium. **U**nde et infirmitas anime dicitur quando anima impeditur in propria operatione. propter inordinationem partium ipsius. **S**icut autem partes corporis dicuntur inordinate quando non sequuntur ordinem nature. ita et partes anime dicuntur inordinate quando non subduntur ordini rationis. **R**atio enim est vis regitua partium anime. **S**ic ergo quando extra ordinem rationis vis concupiscibilis aut irascibilis aliqua passio afficit. et per hoc impeditur prestantur modo predicto debite actioni hominis. dicitur peccatum esse ex infirmitate. **U**nde et **Phis** in. i. **Ethi.** comparat incontinentem paralitico cuius partes mouentur in contrarium eius quod ipse disponit. **E**t sicut quantum fuerit motus fortior in corpore propter ordinem nature. tanto est maior infirmitas. ita quantum fuerit motus fortior passionis propter ordinem rationis tanto est maior infirmitas anime. **E**t nota quod quod peccatum principaliter consistit in actu voluntatis qui non impeditur per corporis infirmitatem. potest enim dici infirmus corpore propter habere voluntatem ad aliquid faciendum. impeditur autem per passionem ut supra dictum est. **U**nde cum dicitur peccatum esse ex infirmitate. magis est ad infirmitatem anime referendum. quam ad infirmitatem corporis. **D**icitur tamen et ipsa infirmitas anime infirmitas carnis. in quantum ex conditione carnis passiones anime insurgunt in nobis. eo quod appetitus sensitivus est virtus virtutis organo corporali. **L**icet autem assentire vel non assentire his ad quod inclinat passio sit in potestate voluntatis. et pro tanto dicitur appetitus noster sub nobis esse. **B**er. iiii. **S**ub te erit appetitus tuus. et tu dominaberis illius. tamen ipse assensus et dissensus impeditur modo predicto. **A**d quartum. scilicet vtrum amor sui sit principium et causa omnis peccati. dicendum quod sicut supra dictum est. propria et per se causa peccati accipienda est ex parte contrarietatis ad commutabile bonum. ex qua quidem parte omnes actus peccati procedunt ex aliquo inordinato appetitu alicuius temporalis boni. **Q**uod autem aliquis appetat inordinate aliquod temporale bonum. procedit ex hoc quod inordinate amat seipsum. hoc enim est amare aliquem vel se ipsum bonum. **U**nde manifestum est quod inordinatus amor sui est causa omnis peccati. **A**d quintum. scilicet vtrum conuenienter ponantur cause peccatorum esse concupiscentia carnis. concupiscentia oculorum. et superbia vite de quibus habetur. i. **Jo.** ii. dicendum quod sicut iam dictum est inordinatus amor sui est causa omnis peccati. in amore autem sui includitur inordinatus appetitus boni. **U**nusquisque enim appetit bonum ei quod amat. **U**nde manifestum est quod inordinatus appetitus boni est causa omnis peccati.

Bonum autem dupliciter est obiectum sensibilis appetitus. in quo sunt anime passionibus que sunt causa peccati. **U**no modo absolute scilicet quod est obiectum concupiscibilis. **A**lio modo sub ratione ardui. puta est subiectum irascibilis ut supra dictum est. **E**st autem duplex concupiscentia. **U**na quidem naturalis quod est eorum quod natura corporis sustentat. sive quantum ad conservationem in diuini. sicut cibum et potum et alia huiusmodi. sive quantum ad conservationem speciei sicut in venereis et huiusmodi inordinat appetit dicitur concupia carnis. **A**lia est concupia animalis. eorum. scilicet quod per sensum carnis sustentationem aut delectationem non afferunt. sed sunt delectabilia secundum apprehensionem imaginationis aut alicuius huiusmodi acceptiois. sicut sunt pecunia. ornatus vestitus. et alia huiusmodi. et hec quidem animalis concupia vocatur concupia oculorum. sive intel ligatur concupia oculorum. id est ipsi visibiles quod sunt per oculos ut referatur ad curiositatem. secundum quod **Aug.** exponit. x. **o**sses. sive referatur ad concupiam rerum quod exterius oculis proponunt. ut referatur ad cupiditatem. secundum quod ab aliis exponitur. **A**ppetit autem inordinatus boni ardui pertinet ad superbiā vite nam superbia est appetitus inordinatus excellētie ut inferi dicitur. et sic per quod ad ista tria reduci possunt omnes passionibus concupiscibilis. ad tertium autem omnes passionibus irascibilis. quod ideo non diuiditur in duo quod omnes passionibus irascibilis conformantur concupie animalis. **E**t nota quod concupia oculorum non dicitur hic concupia omnium rerum quod oculis videri possunt. sed solum earum in quibus non queritur delectatio carnis quod est secundum tactum. sed solum delectatio oculi. id est in istis concupiscentiis appetitibus virtutis. **D**icitur autem concupia magis secundum visum quam secundum alios sensus quod sensus visus est excellētiore. **A**d sextum. scilicet vtrum passio que est causa peccati diminuat peccatum. dicendum quod peccatum essentialem consistit in actu liberi arbitrii quod est facultas voluntatis et ratio. passio autem est motus appetitus sensitivus. appetitus autem sensitivus potest habere ad liberi arbitrii. et antecedit et consequetur. antecedit quidem secundum quod passio appetitus sensitivus trahit vel inclinat voluntatem ut supra dictum est. consequetur autem secundum quod motus superiorum virium si sunt vehemens redundat in inferiores. non enim potest voluntas intendere moueri in aliquid quando excites aliqua passio in appetitu sensitivo. **S**i igitur accipiamus passio secundum quod precedit actum peccati. sic necesse est quod diminuat peccatum. **A**ctus enim intantum est peccatum in quantum est voluntarius. et in nobis existens. **I**n nobis autem esse aliquid dicitur per rationem et voluntatem. **U**nde quod ratio et voluntas ex se aliquid agunt non ex impulsu passionis magis est voluntarium et in nobis existens. et secundum hoc passio minuit peccatum in quantum minuit voluntarium. passio autem consequens non diminuit peccatum. sed magis auget. vel potest esse signum magnitudinis eius. in quantum talis demonstrat intentionem voluntatis ad actum peccati. et sic verum est quod quantum ad aliquos maiorem libidine vel concupia peccat. tanto magis peccat. **A**d septimum. scilicet vtrum passio totaliter excuset peccatum. dicendum quod secundum hoc solus aliquis actus qui est de genere suo malus totaliter a peccato excusatur. quod totaliter in voluntarium redditur. **U**bi si sit talis passio quod totaliter in voluntarium reddat actum frequenter. totaliter a peccato excusatur. alioquin non totaliter. **C**irca quod duo consideranda videntur. **P**rimo quidem quod aliquid potest esse voluntarium vel secundum se sicut quod voluntas directe in ipsum fertur. vel secundum suam causam quod voluntas in causam et non in effectum. ut patet in eo qui voluntarie inebriatur. ex hoc enim quod ei voluntarius imputatur quod per ebrietatem committit. **S**ecundo considerandum est quod aliquid dicitur voluntarium directe et indirecte. **D**irecte quidem id in quod fertur voluntas. **I**n directe autem illud quod potuit voluntas prohibere. sed non prohibet. **S**ecundo hoc igitur distinguendum est. quod passio quodammodo est causa quod totaliter aufert versus rationis. sicut per in his quod propter amorem vel iram insaniunt. et tunc si talis passio a principio fuerit voluntaria. imputatur actus ad peccatum. quod est voluntarius in sua causa. sicut etiam de ebrietate dictum est. **S**i vero non fuit voluntaria sed naturalis. puta cum aliquis ex egrotitudine vel aliquid huiusmodi causa incidit in tale passionem quod totaliter aufert versus rationis actus redditur omnino involuntarius. et per consequens totaliter a peccato excusatur. **Q**uicquid vero passio non est causa quod totaliter intercipiat versus rationis. et tunc ratio potest passionem excludere diuertendo ad alias cogitationes vel impedire ne suus consequatur effectus. quod membrum non applicatur operi nisi per consensum rationis ut supra dictum est. **U**bi talis passio non totaliter excusatur a peccato. **A**d octauum. scilicet vtrum peccatum quod est ex passione possit esse mortale. dicendum quod peccatum mortale ut supra dictum est consistit in auersione ab ultimo fine quod est deus. quod quidem auersio pertinet ad rationem de liberantem cuius causa est ordinare in finem. hoc igitur solummodo potest contingere quod inclinatio anime in aliquid quod contrariatur ultimo fini non sit peccatum mortale. quod ratio deliberans non potest occurrere. quod contingit in subitum moribus. **C**ui autem ex passione aliquis peccat ad actum peccati vel ad consensum deliberatum hoc non fit subito. **U**bi ratio deliberans potest hic occurrere. potest enim excludere vel saltem impedire passionem. ut dictum est. unde si non occurrat. est peccatum mortale. sicut videmus quod multa homicidia et adulteria per passionem committuntur.

Et nota qd aliqd peccatū pōt dici veniale tripliciter. Uno modo ex causa. qz. f. habet aliquā causam venie q̄ dimittit peccatū. z sic peccatū ex infirmitate vel ignorantia dicitur veniale. Alio mō ex euentu sicut omne peccatū sit veniale p penitentia. i. venia cōsecutū. Tertio mō dicitur veniale ex genere. sicut vbiu ociosum. z hoc solū veniale opponit mortali. Pctū aut qd est ex passione dicitur veniale. pmo mō qz. f. in se bz cām venie. pōt tamē esse mortale sicut dictū est.

De causis peccati ex parte voluntatis. DIS. VIII.

Deinde considerandū est de causa peccati q̄ est ex parte voluntatis que dicitur malicia. Et circa hoc querunt quattuor. Primo vtrū aliqd possit ex certa malitia vel industria peccare. Secūdo vtrū qui cūqz peccat ex habitu peccat ex certa malicia. Tercio vtrū quicūqz peccat ex certa malicia peccet ex habitu. Quarto vtrū ille qui peccat ex certa malicia grauius peccet q̄ ille qui peccat ex passione. Ad primū. f. vtrū aliquis possit ex industria vel ex certa malitia peccare. dicendū qd hō sicut z q̄libet alia res nāliet bz appetitum boni. Vñ qd ad malū eius appetitus declinet. cōtingit ex aliqz corruptione seu inordinatione in aliquo pncipioz hoīs. Sic enī z in actionibz rep nāliū pctū inuenitur. pncipia aut humanor actū sunt intellectus z appetitus. tā rōnalis q̄ dicitur voluntas q̄ sensitū. Peccatū igit in humanis actibz cōtingit q̄nqz sicut ex defectu intellectus. puta cū aliqd p ignorantia peccat. z ex defectu appetitū sicut cū aliquis ex passione peccat. ita etiā ex defectu voluntatū qui est inordinatio ipsius. Est aut voluntas inordinata qm min⁹ bonū magis amat. cōsequens autē est vt aliquis eligat pati vtrūqz tum in bono min⁹ amato. ad hoc qd potiat bono magis amato. sic cū hō vult pati abscisione mēbz etiā sciēt vt cōseruet vitā quā magis amat. z p hunc modū qm aliqua inordinata voluntas aliqd bonū tēpale legis amat. puta diuitias vel voluptates. q̄ ordinē rationis vel legis diuine vel charitatē dei. vel aliqd huiusmodi. sed qd velit dispēdiū in aliquo spirituali bono. vt potiat aliquo tēpali bono. nihil autē est aliud malū q̄ pncipio alicuius boni. z fm hoc sciēt vult aliqd malū spūale qd est malū simpliciter p qd bonū spūale pziat. vt bono corpali potiat. Vñ dicitur ex certa malicia vel ex industria peccare qm sciēt malū eligens. Cū aut dicitur pbs. qd oīs malus est ignorās. Et prout. xiii. Errāt qui opant malū. sciendū qd ignorantia q̄nqz qdē excludit sciētā qua aliquis simpliciter scit hoc esse malū qd agīt. z tunc dicitur ex ignorantia peccare. Qnqz autē excludit sciētā qua hō scit hoc nūc malū esse sicut cū ex passione peccat. Qnqz autē excludit sciētā q̄ aliquis scit hō malū nō esse sustinendū ppter cōsecutionē illius boni. scit tñ simpliciter hoc esse malū. z sic dicitur ignorare qui ex certa malicia peccat. Itē cū dicitur dyonisiū. iiii. de di. no. qd nullus intendens ad malum. opat intelligēdū est qd malū nō pōt esse fm se intēctum ab aliquo. pōt tñ esse intēctū ad vitandū aliud malū vel ad cōsequēdū aliqd bonū. z in tali casu aliquis eligeret cōsequi bonū p se intentū absqz hoc qd pateret cōsequi alteri boni. Sicut si aliqd lasciuū vellet frui delectatione absqz offensa dei s̄ quibz ppositis magis vult peccādo incurrere offensam dei. q̄ delectatione pziat. Sciēdū etiā qd malicia ex q̄ aliquis dicitur peccare pōt intelligi malicia habitualis. fm qd habitus malus a pbo nominat malicia sic habitus bonus dicitur virtus. z fm hoc aliqd dicitur ex malicia peccare. qd peccat ex inclinatione habitus. pōt etiā intelligi malicia actus. siue ipsa mali electio nominet malicia. z sic dicitur aliquis ex malicia peccare inquātū ex mali electione peccat. siue etiā malicia dicitur pcedens culpa. ex qua orit subsequens culpa. Sicut cū aliqd impugnat fraternā grātiā ex inuidia. z tūc idē nō est causa suiipsi. sed actus iterioz est causa actus exterioris. z vñ peccatū est causa alterius. nō tamē in infinitū. qz est deuenire in aliqd primū peccatum qd non causat ex aliquo pziōz peccato. Ad secūdū. f. vtrū omnis qd peccat ex habitu peccat ex certa malicia. dicēdū qd non est idē peccare habentē habitū. z peccare ex habitu. vti enim ex habitu nō est necessariū sed subiaceat voluntati habētis. vñ z habit⁹ diffiniē esse quo qd vult cū voluerit. z ideo sicut pōt cōtingere qd aliqd habens habitū vitiosum prumpat in actū vitiosū. eo qd rō nō tota corrumpit p malū habitū sed aliqd eius itēgrū manet. ex quo puenit qd peccato. opat aliqua de genere bonor. ita etiā pōt cōtingere qd habens habitū interdū nō ex habitu oparet. sed ex passione insurgeat vel etiā ex ignorantia. sed quādo vtrū habitū vitiosū. necesse est qd ex certa malicia peccet. qd vñcūqz habet habitū est p se diligibile illud qd est ei cōueniens fm pziū habitū. qz sic ei quod dāmodo cōnaturale est. fm qd cōsuetudo z habitus vertit in naturam. hoc autē qd est alicui cōueniens fm habitū vitiosū. est illud

quod excludit bonū spūale. ex quo sequit qd homo eligat malū spūale vt adipiscat bonū quod est fm habitū cōueniens. z hō est ex certa malitia peccare. Unde manifestū est qd quicūqz taliter peccat peccat ex certa malitia. Ad tertiu. f. vtrū oīs qui peccat ex certa malitia peccet ex habitu. Dicendū qd voluntas aliter se habet ad bonū z aliter ad malū. Et natura enī sue potētie inclinā ad bonū rōnis sicut ad propriū obiectū. Vñ z omne peccatū dicitur esse contra naturā. Ergo in aliquod malū voluntas eligēdo inclinē. opoztet qd aliunde cōtingat. Et q̄nqz quidē cōtingit ex defectu rationis sicut cū aliquis ex ignorantia peccat. Qnqz aut ex impulsu appetitus sensitīui. Sicut cū aliqd peccat ex passione. Sed neutri horū est ex certa malitia peccare. Sed solū tunc aliquis ex certa malitia peccat: qm ipsa voluntas ex se mouet ad malū. Quod potest cōtingē dupliciter. Uno quidē modo p hoc qd habit⁹ habet aliquā dispositionē corruptā inclināntē in malū: ita qd fm illam dispositionē sit homini quasi cōueniens z simile aliquod malū. z in hoc ratione cōueniētiē tēdit voluntas quasi in bonū: quia vñcūqz fm se tēdit in id qd est sibi cōueniens. Talis autē dispositio corrupta vel est aliqd habitus acquisitus ex cōsuetudine que vertit in naturā: vel est aliqd egritudinalis habitudo ex parte corporis. sicut aliqd habens qdā naturales inclinatioes ad aliqd pctā ppter corruptionē nature in ipsis. Alio modo cōtingit qd voluntas p se tendit in aliquod malū p remotionē alicuius phibētis. puta si aliqd phibeat peccare: nō qd peccatū ei fm se displiceat: sed ppter spem vite eterne. vel ppter timorē gehēne: remota spe p desperationē: vel timorē p psumptionē. sequit qd ex certa malitia qm absqz spem peccet. Sic igit patet qd pctū qd est ex certa malitia semp psumponit in bono aliquam inordinationē: qd tñ nō semp est habitus. Vñ non est necessariū qd quicūqz peccat ex certa malitia peccet ex habitu. Ad qrtū. f. vtrū ille qui peccat ex certa malitia graui⁹ peccet q̄ ille qd peccat ex passione. Dicēdū qd peccatū qd est ex certa malitia est graui⁹ pctō qd est ex passione triplici rōne. Primo quia cū peccatū principaliter in voluntate cōsistat: quāto motus peccati est magis propius voluntati tāto peccatū est grauius ceteris paribus. Cū aut ex certa malitia peccat: motus peccati est magis propius voluntati qd ex seipsa in malū mouet qd qm ex passione peccat: qm ex quodā intrinseco impulsu ad peccandū. Vñ peccatū ex hoc ipso qd est ex malitia aggrauatur. z tāto magis qnto fuerit maior malitia. Et eo vō qd est ex passione diminuit. z tāto magis quāto passio fuerit magis reuerens. Secūdo quia passio q̄ inclinā voluntatem ad peccandū: cito trāsit. z sic hō cito redit ad bonū ppositū: penitens de pctō. Sed habitus quo hō ex malitia peccat est q̄litas pmanēs. z ideo qui ex malitia peccat: diuturni⁹ peccat. Vñ pbs in. vii. etbi. cōparat intemperatū qui peccat ex malitia infirmo qui cōtinuē laborat. incōtinuē aut qui peccat ex passione: ei qui laborat interpolate. Tercio quia ille qui peccat ex certa malitia: est male dispositus qntū ad ipm finē: qd est pncipiū in operabilibz. z sic defectus eius est periculosior q̄ ei⁹ qd ex passione peccat: cui⁹ ppositū tēdit in bonū finē: licet hoc ppositū ad horā interruptat ppter passionē. semp aut defectus pncipij est pessim⁹. Unde manifestū est qd grauius est peccatū quod est ex malitia q̄ quod est ex passione.

De causis exterioribz peccati. DIS. IX.

Deinde considerandū est de causis exterioribz pcti. Et primo ex parte dei. Secūdo ex parte diaboli. Tercio ex parte hoīs. Circa primū querunt quattuor. Primo vtrū deus sit causa peccati. Secūdo vtrū actus peccati sit a deo. Tercio vtrū deus sit causa excecationis vel obdurationis. Quarto vtrū hec ordinent ad salutē eor qd exerceant vlt obdurant. Ad primū. f. vtrū deus sit causa peccati. Dicēdū qd hō dupliciter est causa pcti: vel suiipsius vlt alteri. Uno mō directe inclinādo. f. voluntatē suā vel alterius ad peccandū. Alio mō indirecte: dū. f. non retrahit alios a pctō. Vñ Ezech. iij. speculatori dicit: Si nō dixerit impio morte morieris: sanguinē eius de manu tua requirā. Deus autē nō potest esse directe causa peccati vel sui vel alterius: qd omne peccatū est p recessum ab ordine: qd est in ipm sicut in finē. deus autē oīa inclinā z cōuertit in seipm sicut in vltimū finē. Sicut dicit Dio. ij. ca. de di. no. Vñ impossibile est qd sit bi vel alijs causa discedendi ab ordine: qui est in ipsum. vñ nō potest ēē directe causa peccati. Sicut etiā neqz indirecte. Cōtingit enī qd deus aliquibz nō prebet auxiliū ad vitandū peccata. qd si preberet nō peccaret. sed hoc totū facit fm ordinē sue sapientie z iustitie cum in ipso sit sapientia z iustitia. Unde nō imputat ei qd alius peccat sicut cause peccati. Sicut gubernator nō dicitur causa submerisionis nauis ex hoc qd nō gubernat nauē: nisi qm subtrahit gubernat

nationē potens et debens gubernare. et sic patet qd deus nullo modo est causa peccati. Ad secundū. si vtrū actus peccati sit a deo. dicendum qd actus peccati est ens. et est actus. et ex utroque huiusmodi sit a deo omne enim ens quocumque modo sit. oportet qd deriuetur a primo ente. Ut patet per Dionem. v. ca. de di. no. Omnis enim actio causatur ab aliquo ente in actu. quod nihil agit nisi secundum qd est in actu. omne autem quod est actu. reducitur in primum actum. scilicet deum sicut in causam. quod est per suam essentiam actus. Unde requiritur qd deus sit causa omnis actionis in quantum actio. Sed peccatum nominatur ens et actione cum quodam defectu. defectus autem ille est ex causa creata. scilicet libero arbitrio. in quantum deficit ab ordine primi agentis. scilicet dei. Unde defectus iste non reducitur in deum sicut in causam. sed in liberum arbitrium sicut defectus claudis reducitur in tybiam curvum sicut in causam. non autem in virtutes motiuas. quia tamen causatur quicquid est motionis in claudis catione. et secundum hoc deus est causa actus peccati. non tamen est causa peccati. quod non est causa huiusmodi actus sit cum defectu. Ad tertium. si vtrū deus sit causa execrationis vel obdurationis. dicendum qd execratio et induratio duo important. quorum vnum est motus animi humani inherens malo. et aversio a diuino lumine. et quantum ad hoc deus non est causa execrationis et obdurationis. sicut non est causa peccati. Aliud autem est subtractio gratie ex quo sequitur qd mens diuinitus non illuminetur ad recte videndum. et cor hominis non emolliatur ad recte viuendum. et quantum ad hoc deus est causa execrationis et obdurationis. Est autem considerandum qd deus est causa vniuersalis illuminationis animarum. secundum illud Iohannis. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sicut sol est vniuersalis causa illuminationis corporum. Aliter tamen et aliter. Nam sol agit illuminando per necessitatem nature. Deus autem agit voluntarie per ordinem sue sapientie. Sol autem licet quantum est de se omnia corpora illuminet si quod tamen impedimentum inueniat in aliquo corpore. relinquit illud tenebrosum. Sicut patet de domo cuius fenestre sunt clausae. sed tamen illius obfurationis nullo modo est sol. non enim suo iudicio agit per lumen interius non immittit. sed causa eius est solus ille qui claudit fenestras. Deus autem proprio iudicio lumen gratie non immittit illis in quibus obstaculum inuenit. Unde causa subtractionis gratie est non solum ille qui ponit obstaculum gratie. sed etiam deus qui suo iudicio gratiam non apponit. et per hunc modum deus est causa execrationis. et aggregationis aurium et obdurationis cordis. que quidem distinguuntur secundum effectum gratie. qui et perficit intellectum dono sapientie et gratie. et affectum emollit igne charitatis. et quod ad cognitionem intellectus maxime deseruiunt duo sensus. visus. scilicet et auditus. quorum vnus deseruiunt intentioni scilicet visus. alius discipline. scilicet auditus. ideo quantum ad visum ponitur execratio. quantum ad auditum aurium aggregationis. quantum ad affectum obdurationis. Ad quartum. si vtrū execratio et obduratio semper ordinantur ad salutem eius qui excecatur et obduratur. dicendum qd execratio est quodammodo praeambulum ad peccatum. peccatum autem ad duo ordinatur. ad vnum quidem per se. scilicet ad damnationem. Ad aliud autem ex misericordia dei. scilicet per penitentiam. scilicet ad sanationem. quando deus permittit aliquos cadere in peccatum. ut peccatum suum agnoscentes humilientur et conuertantur. Sicut Augustinus dicit in libro de natura et gratia. Unde et execratio de sui natura ordinatur ad damnationem eius qui excecatur. propter quod etiam ponitur reprobationis effectus. Sed ex diuina misericordia execratio ad rebus ordinatur medicinaliter ad salutem eorum qui excecantur. sed hoc misericordia non omnibus impendit execrationis. sed praedestinatis solum. quibus omnia cooperantur in bonum. sicut dicitur Roma. viii. Unde quantum ad quosdam execratio ordinatur ad sanationem. et per consequens ad saluationem quantum ad alios aut ad damnationem. ut Augustinus dicit in iij. de questionibus euangelij.

De causa peccati ex parte dyaboli.

DIS. X.

Deinde. Considerandum est de causa peccati ex parte dyaboli. Et circa hoc queruntur quatuor. Primo vtrū dyabolus sit directe causa peccati. Secundo vtrū dyabolus inducat ad peccandum interius persuadendo. Tertio vtrū possit necessitate peccandi inducere. Quarto vtrū omnia peccata ex dyaboli suggestione pueniant. Ad primum. si vtrū dyabolus sit directe causa peccati. dicendum qd peccatum actus quidam est. Unde si modo potest aliquid esse directe causa peccati. per quem modum aliqd est directe causa alicuius actus quod quidem non contingit nisi per huiusmodi principium illius actus mouerit ad agendum. proprium autem principium peccati est voluntas. quod de peccati est voluntarium. Unde nihil potest esse directe causa peccati. nisi quod potest mouere voluntatem ad agendum. Voluntas autem a duobus potest moueri. Uno modo ab obiecto. Sicut dicitur qd appetibile apprehensum mouet appetitum. Alio modo ab eo quod iterum inclinatur voluntatem ad volendum. hoc autem non est nisi vel ipsa voluntas vel deus. deus autem non potest esse causa peccati ut dictum est. Reliquum ergo qd ex hac parte sola voluntas hominis sit directe causa peccati eius.

Ex parte autem obiecti potest intelligi qd aliquid moueat voluntatem tripliciter. Uno modo ipsum obiectum. propositum. sicut dicimus qd cibum exercitat desiderium hominis ad comedendum. Alio modo ille qui proponit bonum obiectum. Tertio modo ille qui persuadet obiectum. propositum ratione boni habere. quod bic aliquid proponit. proprium obiectum voluntati. quod est rationis bonum verum vel apparens. Primo igitur modo res sensibiles extrinsece apparetes mouent voluntatem hominis ad peccandum. Secundo autem et tertio vel dyabolus vel etiam homo potest incitare ad peccandum. vel offerendo aliquid appetibile sensui. vel persuadendo rationi. Sed nullo istorum trium modorum potest aliquid esse directe causa peccati. quod voluntas non ex necessitate mouetur ab aliquo obiecto nisi ab ultimo fine. Unde non est sufficiens causa peccati. neque res extrinsece oblata. neque ille qui ea proponit. neque ille qui persuadet. Unde sequitur qd dyabolus non sit directe et sufficiens causa peccati. sed per modum persuadentis vel proponentis appetibile. Ad secundum. si vtrū dyabolus sit causa peccati persuadendo vel interius instigando. Dicendum qd interior pars anime est et intellectiva et sensitiva. Intellectiva autem continet intellectum et voluntatem. et de voluntate quidem iam dictum est quod ad ea intellectus se habet. Intellectus quidem per se mouetur ab aliquo illuminante ipsum ad cognitionem veritatis. quod dyabolus circa hominem non intendit. sed magis obtenebrare rationem ipsam ad offendiendum peccatum. quod quidem obtenebratio puenit ex fantasia et sensitivo appetitu. vni tota operatio dyaboli esse videtur circa fantasiam et appetitum sensitivum. quorum vtrūque commouendo potest inducere ad peccatum. Potest enim operari ad huiusmodi imaginationi aliquid forme imaginarie presentem. Potest etiam facere qd appetitus sensitivus concitet ad aliquam passionem. natura autem corporalis spirituali naturali obedit ad motum localem. Unde et dyabolus omnia illa causare potest quod ex motu locali corporis inferioris puenire possit nisi virtute diuina reprimatur. Quod autem aliquid forme imaginationi representent. sequitur quicquid ad motum localem. Dicit enim philosophus in li. de som. et vigi. qd cum animal dormierit descendit plurimum sanguine ad principium sensitivum. si descendit motus siue ipsas fiones relinquit ex sensibiliu motionibus. quod in spiritibus sensibilibus operantur. et mouet principium apprehensivum. ita qd apparet ac si tunc principium sensitivum a rebus ipsis exterioribus immutaretur. Unde talis motus localis spirituum vel humorum potest parari a demone siue vigilent siue dormiant homines. et sic sequitur qd homo aliquid imagine. Sicut etiam appetitus sensitivus concitat ad aliquas passiones secundum quodammodo determinatum motum cordis et spirituum. vni ad huiusmodi dyabolus potest cooperari. et ex huiusmodi passiones aliquae concitant in appetitu sensitivo. sequitur qd etiam motus vel intentione sensibilis primo modo reducta ad principium apprehensivum magis homo precipitat. quod ut in eodem li. dicit philosophus. Amantes modica sititidine in apprehensione rei amate mouent. contingit etiam ex hoc qd passio est concitata. ut id quod proponit imaginationi iudicet persequendum. quod ei quod a passione detinetur videtur id esse bonum ad quod a passione scilicet natus. et per hunc modum dyabolus interius inducit ad peccandum. Ad tertium. si vtrū dyabolus possit inducere necessitate ad peccandum. Dicendum qd dyabolus propria virtute nisi refrenet a deo potest aliquem inducere ex necessitate faciendum aliquid actum quod de suo genere peccatum est in aliquid actum peccati. non autem potest inducere necessitate peccandi. quod per huiusmodi motum ad peccandum non resistit nisi per rationem. cuius visum totaliter impedire potest mouendo imaginationem et appetitum sensitivum. Si autem arreptus sit per huiusmodi rationem sic ligata quicquid homo agat non imputatur ei ad peccatum. Si si ratio non sit totaliter ligata. ex ea parte quod est libera potest resistere peccato. Unde manifestum est qd dyabolus nullo modo potest necessitate inducere hominem ad peccandum. Ad quartum. si vtrū omnia peccata sint ex suggestione dyaboli. Dicendum qd occasionaliter et indirecte dyabolus est causa omnium peccatorum nostrorum. in quantum inducit primum hominem ad peccandum. ex cuius peccato tantum vitiosa est humana natura ut oēs sint ad peccandum proclives. Sicut dicitur esse causa combustionis lignorum quod ligna siccantur. ex quo sequeretur qd facile incenderentur. Directe autem non est causa omnium peccatorum humanorum. ita qd singula peccata persuadear. Ad Originem. probat ex hoc qd etiam si dyabolus non esset. homines haberet appetitum cibi et venereorum et similitum. qui posset esse inordinatus nisi ratione ordinaretur. quod subiacet libero arbitrio.

De causa peccati ex parte hominis.

DIS. XI.

Deinde. Considerandum est de causa peccati ex parte hominis. Cum autem homo sit causa peccati alterius hominis extrinsece suggerendo. sicut et dyabolus. sic per primum pariter. quorum alter suggestione dyaboli. alter mulieris suggestionem peccauit. habet nihilominus quandam specialem modum causandi peccatum in alterum per originem traducendo. Unde primo peccatum dicitur de peccato primorum parentum. Secundo de peccato originali. Circa primum consideranda sunt tria. Primo de temptatione quod inducit sinit ad peccandum. Secundo de peccato eorum. Tertio de pena eis inflata pro peccato. Circa primum considerandum est primo vtrū fuerit conueniens qd homo

a dyabolo tentaret. Secundo de modo et ordine illius tentationis. Ad primum dicitur quod diuina sapientia disponit omnia suauiter. ut dicitur Sap. viii. iniquitatem. s. sua. prouidentia singulis attribuit quod eis competunt secundum suam naturam. quod dicitur Dionysius. iiii. ca. de di. no. prouidentia non est naturam corrumpere sed saluare. hoc autem pertinet ad conditionem humane nature ut ab alijs creaturis iuari vel impediri possit. unde conueniens fuit deus hominem in statu innocentie. et tentari pmitteret per malos angelos. et iuari ei faceret per bonos. Et speciali autem beneficio gratie hoc erat ei collatum ut nulla creatura exterior posset ei nocere. per propriam voluntatem. per quam etiam tentationi demonis resistere poterat. Unde sic secundum ordinem nature per angelum bonum promouetur et iuuatur hoc ad perfectionem. Angelus autem a suo superiori. s. a deo profici potuit in bono. non autem ad peccatum induci. quod sicut dicitur Ia. iiii. Deus intentator malorum est. tentat enim inducendo ad malum. non est nisi iam datus in culpa. Sic conueniens fuit quod per angelum malum tentaretur ad peccatum. et sicut de sciebat quod hoc per tentationem in peccatum esset deiciendus. ita etiam sciebat quod per libere arbitrio resistere poterat tentatori. hoc autem requirebat conditionem nature ipsius ut per propriam voluntatem relinqueret. secundum illud Eccli. xv. De re liquit hominem in manu consilij sui. Unde Augustinus dicit. xi. sup. Gen. ad Iram. Non mihi vis magne laudis futurum fuisse homines. sed propterea posset bene viuere. quod nemo male viuere suaderet cum in non posse et in potestate haberet velle non consentire suadenti. Ad secundum. s. de modo et origine tentationis. dicitur quod hoc compositus est ex duplici natura. scilicet sensitiua et ideo dyabolus in tentatione hominis versus est in celum tameto ad peccatum dupliciter. Uno quod de modo ex parte intellectus. inquam. scilicet. permittit diuinitatis similitudinem. per scientie ademptionem quam homo naturaliter desiderat. Alio modo ex parte sensus. et sic versus est istis sensibilibus rebus. quod maximam habet affinitatem ad hominem. partim quod de in ea de specie tentatus videtur per mulierem. partim vero in eodem genere tentatus mulierem per spiritum. primum vero in genere. per primo. perponens pomum ligni ueluti ad edendum. Et nota quod cum multa aialia maiore appareat habere boni quam spens. propter quod conuenientiora fuissent ad tentandum. non nisi per spiritum tentare permittis est. quod sicut Augustinus dicit. ix. sup. Gen. ad Iram. Non debemus opinari quod spiritus sibi per quem tentare dyabolus eligeret. sed cum esset in illo decipiendi cupiditas. non nisi per id aliquod potuit per quod posset permittis est. Dicitur est autem ille spiritus astutus uel callidus sicut dicit Augustinus. xi. sup. Gen. ad Iram. propter astutiam dyaboli qui illi agebat dolus. sicut dicitur de prudens vel astuta lingua. quam prudens vel astutus mouet ad aliquod prudenter vel astute suadendum. neque est spiritus verborum sonos intelligebat quod ex illo fiebat ad mulierem. neque uersa credenda est aia ei in nam rationalem. quod de nec ipsi homines quorum rationis natura est cum demon in eis loquitur sciunt quod loquantur. Sic ergo locutus est spiritus homini sicut asina in qua sedebat balaam locuta fuit homini. nisi quod illud fuit opus dyabolici. hoc angelici. unde spiritus non est in interrogat cur hoc fecerit. quod non in sua natura id fecerat. sed dyabolus in illo. qui iam ex parte suo igni destitutus fuerat sempiterno. Ad autem serpentem dicitur ad eum quod per serpentem est opatus referre. Et sicut Augustinus dicit in lib. sup. Gen. s. manicheos. nunc quod de ei? pena. i. dyaboli dicitur quod nobis cauendus est. non ea quod ultimo iudicio referuat. Per hoc enim quod dicitur. Malus ledit es inter omnia animantia et bestias terre. pecora illi preponunt. non in parte. sed in conseruatione sue nature. quod pecora non amiserunt aliquam beatitudinem celestem quam nunquam habuerunt. sed in sua natura quam acceperunt pagunt uitam. Dicitur enim ei. Pectoris et uentre repes. secundum aliam scripturam. ubi nomine pectoris signatur superbia. quod ibi dicitur impet? aie. noie ventris signatur carnale desiderium. quod hec pars mollior sentit in corpore. Vis autem rebus spiritus ad eos quos uult decipere. Quod autem dicitur. terrarum comedas cunctis diebus uite tue. quod modis potest intelligi. vel ad te pertinebit quos terrena cupiditate decipis. i. peccatores qui terre nomine significantur. Vel tertium genus tentationis his uerbis figuratur. quod est curiositas. Terra enim quod maleducatur. profunda et tenebrosa penetrat. Per hoc autem quod inimicitie ponunt inter ipsum et mulierem ostenditur non posse nos a dyabolo tentari nisi per illa aialia per quod quod mulieris imaginem in homine ostendit. Semel autem dyaboli est uersa suggestio semel mulieris fructus boni operis quod per se suggestio resistit. Et ideo seruatur spiritus plantat mulieris. ut si quando in illicita illabatur. delectatio illa capiat. et illa obseruat caput ei. ut ipsum et in ipso initio male suasionis excludat.

Unde considerandum est de peccato primi hominis. circa quod consideranda sunt quattuor. Primum utrum peccatum primi hominis fuerit superbia. Secundo quid primum homo appetit in peccando. Tertio utrum peccatum eius fuerit grauius omnibus alijs peccatis. Quarto quis grauius peccauit utrum uir vel mulier. Ad primum scilicet utrum superbia fuit primum hominis peccatum. dicendum quod ad unum peccatum multi motus concurrere possunt.

sunt. inter quos ille habet rationem primi peccati in quo primo ordinatio inuenitur. Manifestum est autem quod primo inuenitur inordinatio in motu interiori anime quam in actu exteriori corporis. quod ut Augustinus dicit in primo de ciui. dei. non amittit corporis sanctitas manere anime scitate. Inter motus autem interiores prius mouetur appetitus in finem quam in id quod queritur propter finem. et ideo ibi fuit primum peccatum hominis: ubi potuit esse primum appetitus inordinati finis. Sic autem erat in statu innocentie institutus ut nulla esset rebellio carnis ad spiritum. unde non potuit esse prima inordinatio appetitus humani et hoc quod appetit aliquid sensibile bonum in quo carnis concupiscentia tendit preter ordinem rationis. Reliquum ergo quod prima inordinatio appetitus humani fuit hoc quod aliquod bonum spirituale inordinate appetit. Non autem inordinate appetiuit appetendo secundum suam mensuram ex diuina regula prestitutam. Unde relinquitur quod primum peccatum eius fuit in hoc quod appetit aliquid spirituale bonum supra suam mensuram. quod pertinet ad superbiam. Unde manifestum est quod primum peccatum hominis fuit superbia. Ad idem autem occurrit motus inobedientie. Sed quod hoc diuino precepto non obediret: non fuit. propter se ab eo uoluit: quod non posset hoc contingere nisi supposito inordinatio uoluntatis. Relinquitur ergo quod uoluerit propter aliquid aliud. Primum autem quod inordinate uoluit fuit propria excellentia. et ideo inobedientia in eo causata fuit ex superbia. Et hoc est quod Augustinus dicit ad Romanos: quod hoc elatus superbia suasioni serpentis obediens peccauit per peccatum dei crepuit. Item in eodem etiam peccato gula locum habuit. Dicitur enim Gen. iii. Uidit mulier quod lignum esset bonum ad uescendum: et pulchrum oculi aspectus delectabile. et tulit de fructu illi: et comedit. Non enim ipsa bonitas et pulchritudo cibi fuit primum motum ad peccatum: sed potius suasio serpentis: quod dixit Aperient oculi uestri: et eritis sicut dii. Quod appetendo superbia incurrit. Et ideo peccatum gula deriuatum est ex peccato superbie. Item ibi fuit inordinatus appetitus scientie: quod pertinet ad curiositatem. Sed appetitus scientie causatus fuit in primis parentibus ex inordinato appetitu excellentie. Unde et in uerbis serpentis premitur. Eritis sicut dii. Et postea subiungit. Sciens bonum et malum. Denique fuit in illo peccato quidam infidelitatis motus. sicut patet per hoc quod dicit Apostolus. i. Timotheo. ii. Mulier seducta in preuocatione fuit. Hoc. Hanc seductionem proprie appellauit Apostolus: per quam id quod suadebat cum falsum esset: uerum putatum est. quod. s. de ligno illud ideo tan gere prohibetur: quod sciebat eos si tetigissent uelut ocos de futuris. quasi eis diuinitatem inuideret: quod eos homines fecerat. Hoc autem credere ad infidelitatem pertinet. Sed sicut dicit Augustinus. xii. sup. Gen. ad Iram. Verbis serpentis mulier non crederet a bona atque ueritate deriuata se fuisse prohibitos: nisi iam inesset menti amor ille proprie potestatis: et quod de se superbia presumptio. Ad non est sic intelligendum quasi superbia precesserit suasionem serpentis: sed quod statim post suasionem serpentis inuasiuit mentem eius elatio. ex qua consecutus est quod crederet uerum esse quod demon dicebat. Ad secundum. s. quod primum hoc appetit in peccato: utrum scilicet diuina similitudinem. Dicendum quod duplex est similitudo. Una omnimode appetit. et hanc similitudinem ad deum primi parentis non appetierunt: quod talis similitudo ad deum non cadit in apprehensione precipue sapientie. Alia autem est similitudo imitationis: quod possibile est creature ad deum in quantum uidelicet participat aliquid de similitudine ipsius secundum suum modum. Dio. autem dicit in ix. ca. de di. no. Eadem similia sunt deo et diuisi milia hoc quidem secundum contingentem imitationem: hic autem secundum causam min? habet a causa. Quodlibet autem bonum a creatura existens est quod participata similitudo primi boni. Et ideo ex hoc ipso quod homo appetit aliquod spirituale bonum supra suam mensuram ut dictum est: consequens est quod appetit diuinam similitudinem inordinate. Considerandum tamen est quod appetitus proprie est rei non habite. Bonum autem spirituale secundum quod creatura rationalis participat diuinam similitudinem: potest secundum tria attendi. Primo quidem secundum esse nature. et talis similitudo ab ipso creationis principio fuit impressa et homini. de quo dicitur Gen. i. q. fecit deus hominem ad imaginem et similitudinem suam. Et angelo: de quo dicitur Esch. xlviii. Tu signaculum similitudinis. Secundo uero quantum ad cognitionem. et hanc etiam similitudinem in sui creatione angelus accepit. Unde in primis uerbis cum dictum esset Tu signaculum similitudinis: statim subdit. Plerumque sapientia. Sed primus homo in sua creatione istam similitudinem non actu adeptus erat: sed solum in potentia. Tertio quantum ad potestatem operandi. et hanc similitudinem non dum erant in actu affectui neque angelus neque homo in ipso creationis principio: quia utriusque restabat aliquid agendum: quo ad beatitudinem perueniret. Et ideo cum uterque. s. dyabolus et primum homo inordinate diuinam similitudinem appetierunt: neuter eorum peccauit appetendo similitudinem nature. Sed primus homo peccauit principaliter appetendo similitudinem dei quantum ad scientiam boni et mali: sic serpens suggestit ei: ut. s. per uirtutem proprie nature determinaret sibi quid esset bonum: et quid malum ad agendum. vel etiam ut per se ipsum

precognosceret quid sibi boni vel mali esset futurus. Et secundario peccauit appetendo similitudinē dei q̄ntū ad p̄p̄iā potestātē op̄an di. vt. f. virtute p̄p̄iē nature op̄are ad beatitudinē cōsequendā. Unde aug. dicit. ix. sup. Beñ. ad l̄am. O. menti mulieris inbesit amor p̄p̄iē potestatis. Sed dyabolus peccauit appetendo similitudinē dei q̄ntū ad potestātē. vnde aug. dicit in libro de vera religione. q. magis voluit sua potentia frui q̄ dei. Verūtamē q̄ntū ad aliqd vterq; deo equiparari appetit. inquit. f. vterq; sibi iniri voluit. cōtento diuine regule ordine. Ad tertiū. f. vtrū peccatum p̄mi hominis fuerit grauius omnib; peccatis. dicendū q. duplex pōt attendi grauitas in p̄cō. Una qdē ex ipsa specie peccati. sic diuinus q. adulteriū est grauius peccatū fornicatione simplici. Alia est grauitas peccati q̄ attendit f̄m aliquā circumstantiā loci. vel p̄sonē. aut tēpōis. Prima aut grauitas essentialior est p̄cō z p̄ncipalior. Unde f̄m eā magis p̄ctū of̄ graue q̄ f̄m aliā. Dicendū ē igitur q. peccatū p̄mi hominis nō fuit grauius oib; aliis peccatis humanis f̄m specie peccati. Et si enim supbia f̄m suū genus beat quādam excellentiā inter alia peccata. maior tñ est supbia qua qd deū negat vel blasphemat q̄ superbia q̄ inordinate diuinā similitudinē appetit. q̄lis fuit supbia p̄mōz parētū. vt dictū est. S. f̄m cōditionē personāz peccatū. peccatū illud habuit maximā grauitatē. p̄pter p̄fectionē status eoz. Et ideo dicendū est q. illud p̄ctū fuit quidē nō f̄z quid grauius. sed simpliciter. Ad quartū. f. quis eoz grauius peccauit. vtrū. f. vir q̄ mulier. dicendū q. sicut oī crū est grauitas peccati p̄ncipaliter attendit f̄m peccati specie q̄ f̄m p̄sonē circumstantiā. Dicendū est ergo q. si cōsideremus cōditionē p̄sonē vtriusq; f. mulieris z viri. peccatū viri est grauius. q. vir erat p̄fectior muliere. Sed q̄ntū ad genus peccati vtriusq; peccatus equale dicit. q. vtriusq; p̄ctū fuit supbia. Unde aug. dicit. xi. sup. Beñ. ad l̄am. q. mulier excusauit peccatū suū in impari sexu. f. p̄ari fastu. Sed q̄ntū ad speciem supbie grauius peccauit mulier triplici ratione. Primo quidē q. maior elatio fuit mulieris q̄ viri. Mulier enim creditit vix qd serpens suauit. f. q. deo. p̄hibuit ligni esum ne ad eius similitudinē puenirent. z ita dū p̄sum ligni videri dei si similitudinē cōsequi voluit. supbia eius ad hoc se erexit q. cōtra dei voluntatē aliqd voluit obtinere. Sed vir nō creditit hoc esse vix. Unde nō voluit cōsequi diuinā similitudinē cōtra dei voluntatē. f. in hoc supbiū q. voluit eā cōsequi p̄ seipsum. Secūdo q. mulier nō solū ipsa peccauit. sed etiā viro peccatū suggestit. vñ peccauit z in deū z in p̄mū. Tercio in hoc q. peccatū viri diminutū est ex h; q. in peccatū cōsensit amabili quādā beniuolētia. q̄ plerūq; fit vt offendat deus ne hō ex amico fiat inimicus. qd eum facere nō debeat diuine feritēte exitus indicauit. vt aug. dicit. xi. sup. Beñ. ad l̄am. z sic p̄ter q. peccatū mulieris fuit grauius q̄ peccatum viri.

De pena peccati. DIS. XII.

Deinde cōsiderādū est de pena peccati. z p̄mo de morte que est pena cōis. Secūdo de aliis penis q̄ in genēsi describunt. Ad p̄mū. f. vtrū mors sit pena peccati p̄mōz parētū. dicendū q. si aliqd p̄pter culpā suā p̄uinet aliquo beneficio sibi dato. carētia illi. bñfici cū est pena culpe illius. Domini aut in p̄ma sui institutione hō bñficiū fuit collatū diuinitus vt q̄dū mens ei eēt deo subiecta. inferiores vires aīe subicerent rōnali menti. z corpus subiceret aīe. S. q. mens hoīs p̄ctū a diuina suggestionē recessit. cōsecutū sit vt nec vires inferiores totalit̄ rōni subicerent. Vñ tanta est rebellio carnalis appetit ad rōnē. nec ē totalit̄ corp⁹ subiceret aīe vñ of̄ quif mors z alii corporales defect⁹. Vñ tñ z icolumitas corpis cōsistit i h; q. subiciat aīe. sic p̄fectibile sue p̄fectioni. Vñ p̄ oppositū mors z egritudo z qlibet corporalis defect⁹ p̄tinet ad defectū subiectionis corpis ad aīas. Vñ p̄z q. sic rebellio carnalis appetit ad spiritū ē pena p̄ctū p̄mōz parētū. ita ē mors z oēs corporales defectus. Primo enī parētes instituti fuerūt a deo nō solū sic qdā p̄sonē singulares. f. sic qdā p̄ncipia toti humane nature ab eis i posteros deriuāde simul cū bñficio diuino p̄seruāte a morte. z iō p̄ corp⁹ p̄ctū tota hūana nā i posteris tali bñficio destituta mortē incurrit. Cū aut mors sit quodāmodō nālis homini q̄ uidelicet corp⁹ ei cōpositū ē ex trijs vñ z mortale ponit i diffinitōe hoīs. nihilomin⁹ mors of̄ eē pena p̄ctū. nāle enī of̄ qd ex p̄ncipijs nāe causat. nāe aut p̄ se p̄ncipia. sūt mā z forma. Forma aut hoīs ē aīa rōnalis. q. de se ē imoz talis. z iō mors nō est nālis homi ex pte sue forme. Materia aut hoīs ē corp⁹ tale qd est ex trijs cōpositū. ad qd seq̄r ex necessitate corruptibilitas. z q̄ntū ad hō mors ē homini nālis. hō tñ cōditio i mā humani corpis est of̄sequēs ex necessitate materie q̄ oportebat corpus hūanū ēē organū. z p̄sequēs mediū inē tāgibile. z hō nō pot

terat esse nisi esset cōtrariis cōpositū. vt patet p̄ p̄m in. ij. de aīa. Nō est aut cōditio f̄m quā materia adaptet forme. quia si eēt p̄fibile. cū forma sit incorruptibilis. oportet materiam incorruptibilem esse. sicut q. terra sit ferrea cōpetit forme z actioni ipsius. vt p̄ dūritiem sit apta ad secādū. sed q. sit potēs rubiginē orare. of̄sequit ex necessitate talis materie. z nō f̄m electionē agētis. Nam si artifex posset faceret ex ferro ferrā que rubiginē nō posset contrahere. Deus aut qui est cōditor hoīs oīpotēs est. vnde ademit suo beneficio ab hoīe p̄mū instituto necessitatē moriēdi ex tali materia cōsequētē. qd tñ beneficiū subtrahit est p̄ctū p̄mōz parētū. et sic mors z est naturalis p̄pter cōditionē materie. z est penalis p̄pter amissionē diuini beneficii p̄seruantis a morte. Itē nota q. aliquis defectus potest cōsequi dupliciter ex peccato. Uno mō p̄ modū pene taxatē a iudice. z talis defectus equis debet ēē in his ad quos equiter p̄tinet peccatū. Alius autē defectus est q. ex huiusmodi pena p̄ accidēs of̄sequit. sicut q. aliqd p̄ sua culpa excecatur cadat in via. z talis defectus culpe nō proportionatur. nec ab hoīe iudice p̄satur. qd nō potest euētus fortuitos precognoscere. Sic igit pena taxata p̄o primo peccato proportionaliter ei r̄spōdens fuit subtrahitio diuini beneficii. quo rectitudo z integritas humane nature p̄seruabatur. Defectus autē consequētes subtractionē hui⁹ beneficii sunt mors z alie penalitates p̄sentis vite. z ideo non oportet huiusmodi penas equales esse in his ad quos equiter p̄tinet p̄mū peccatū. Vñ q. deus p̄fectius est oīz futurorū euētiū. ex diuisione diuine p̄uidētie huiusmodi penalitates diuersimodē in diuersis inueniunt. nō quodē p̄pter aliq̄ merita p̄cedētia hāc vitā. vt Oigeni. posuit. Hoc enī est oīa id qd dicit Ro. ix. Cū nodū ali quid boni vel mali egissent. Est etiā oīa hoc quia aīa non est creata ante corpus. sed vel in penā paternorū p̄cōz inq̄ntū fili⁹ est qdā res p̄is. Vñ frequētē parētes puniunt in ple. vel etiā p̄pter remēdiū salutis ei⁹ qui huiusmodi penalitatib; subdit. vt. f. p̄ hoc a peccatis arceat. vel etiā de virtutib; nō supbiat. z p̄ patientiā coronet. Item nota q. mors dupliciter potest cōsiderari. Uno mō f̄m q. est quoddā malū humane nature. z sic non est ex deo. sed est defectus quidā incidens ex culpa humana. Alio modo potest cōsiderari f̄m q. habet quādā rationē boni. put. f. est quedā iusta pena. z sic est a deo. Vñ Aug. dicit in libro retrac. q. deus nō est actor mori nisi inq̄ntū mors est pena. Ad secūdū. f. de singulis penis particulatibus p̄mīs parētib; impositis. Dicendū q. p̄mi parētes p̄pter suū peccatū p̄nati sunt beneficio diuino. quo humane nature integritas in eis p̄seruabatur. p̄ cuius subtractionē humana natura in defectus penales incidit. z ideo duplici p̄niti fuerūt. Primo qdē q̄ntū ad hoc q. subtrahit fuit eis id qd integritatis statui compete bat. f. locus terrestris paradisi. qd signat Beñ. iij. cū dicit Et emisit ei oīs de paradiso voluptatis. Et q. ad illū statū p̄me innocentie p̄ seipm redire nō poterat. vñ ēter appōita sunt impedimēta ne rediret ad ea q̄ p̄mo statui cōpetebat. f. a cibo ne numeret de ligno. z a loco. Collocauit deus ante paradisiū cherubin z flāmeū gladiū. Secūdo aut p̄niti fuerūt q̄ntū ad hoc q. attributa sunt eis ea q̄ nature vñiunt tali bñficio destituta. z hō quidē z q̄ntū ad corp⁹ z q̄ntū ad aīas. Quātū quidē ad corp⁹ ad qd p̄tinet differētia sex⁹. Alia pena attributa est mulieri. alia viro.

De pena mulieris q̄ntū ad corpus.

Mulier attributa est pena f̄m duo. p̄pter que viro coniūgit. q. sunt generatio plis. z cōcatio operū p̄nitiū ad domesticā cōuersationē. Quātū aut ad generationē p̄niti fuit duplici. Primo quidē q̄ntū ad tēdiā q̄ sustinet portando. plēceptā. z hoc signatur cū dicit Multiplicabo erumnas tuas z cōceptus tuos. Et quātū ad dolozē quem patit in pariendo. z q̄ntū ad hoc dicitur In dolore paries. Quātū vō ad domesticā cōuersationē p̄niti f̄m hoc quod subicitur dominationi viri. per hoc quod dicit Sub viri potestate eris.

De pena viri ex parte corporis.

Et autē ad mulierē p̄tinet vt subdat viro in his que ad domesticā cōuersationē p̄tinet. ita ad virū p̄tinet q. necessaria vite. p̄curet. Et circa hō p̄niti triplici. Primo quidē p̄ terre sterilitatē. cū dicit Maledicta terra in ope tuo. Secūdo p̄ la boris angustiatē. Vñ dicit In labore comedes de ea cunctis dieb; vite tue. Tercio q̄ntū ad impedimēta que p̄tenuit terrā colētib; Vñ dicit Spinaz z tribulos germinabit tibi.

De pena amborū ex parte anime.

Similiter etiā ex pte aīe triplex eorū pena describit. Primo qdē q̄ntū ad of̄usionē quā passi sunt de rebellione carnis ad spiritū. vñ dicit. Ap̄ti sunt oculi amborū. z cognouerūt se ēē nudos. Secūdo

q̄tū ad increpationē pprie culpe. p hoc q̄ dicit. Ecce adam factus est q̄m̄us ex nobis. Tercio q̄tū ad m̄morationē future mortis. scdm̄ q̄ ei dictū est. Pulvis es. et in pulvere reuerteris. Ad q̄ etia p̄tinet q̄ deus fecit eis tunicas pelliceas. i. signū mortalitatis eorū. Ex dictis patet q̄ quedā pene impositae sunt sp̄aliter mulieri. q̄daz viro. quedā vero cōmuniter p̄tinent ad vtrūq̄.

C Pena mulieris specialiter.

Quantū ad penas specialiter impositas mulieri. ponuntur tres. **Prima**. i. iij. **Primavidelicet**. Multiplicabo erūnas tuas et cōceptus tuos. **Secūda** in dolore paries filios. **Tercia**. Et sub viri potestate eris. **Prima** ad p̄mū nota q̄ h multiplicatio cōceptū videat ad dignitatē mulieris p̄tinere. tamen in penā inducit. nō ppter ipsam pductionē prolis. q̄ etia ante p̄ctū fuisset sed ppter multitudinē afflictionū quas mulier patit ex h q̄ portat fetū conceptū. Unde signanter dicit. Multiplicabo erūnas tuas et cōceptus tuos. Quicūq̄ enī mulier cōcipit. necesse est vt erūnas patiat. et cū dolore pariat. pter beatā virginē. q̄ sine corruptione cōcepit et sine dolore peperit. q̄ eius cōceptus nō fuit fm̄ legē nature a p̄mis paritibus deriuatus. Quia h multū vehemēter desiderēt prolē cōcipere et cū delectatione cōcipiant. tñ vix pōt actus coniugalis exercere sine pruritu carnis. feruore libidinis et fetore. **Postq̄** aut mulier cōcepit. facies palefcit. venter intumescit. gressus lenescit. grauiat corpus debilitat virtus. minuit somnus. sollicitat animus. et tā suū q̄ fetus periculū metuēs anticiat. cibū fastidit. q̄ sibi p̄ficiat sunt refugit. nociua appetit. **Prima** ad scdm̄ dī. In dolore paries filios. **Prima** in statu innocentie fuisset partus absq̄ dolore. Dicit enī aug. in. xiii. de ci. dei. Sic ad pariedū nō doloris gemit sed maritalis impulsus feminea viscera relaxaret. sicut ad cōcipiēdū nō libidinis appetitus. sed volūtarius vsus nām vtrūq̄ cōiungeret. **Post p̄ctū** vero quātas anxietates et angustias in partu sustinent mulieres. quot periculis subiacent. quot dolorib⁹ cruciant. quot terrorib⁹ anxiant. plus docet experientia q̄ possit explicare scriptura. **Rachel** p̄e nimio dolore p̄tus interijt et mortis vocauit filiū suū benion. i. filiū doloris. **Uxor** p̄p̄ne subitis dolorib⁹ irruentib⁹ peperit simul et perijt. in ipso aut̄ momēto vocauit filium suū bycabo. i. filiū mortis. **Misera** tā nascens q̄ parietis cōdicio. q̄ plerūq̄ fetus anteq̄ nascat. vel i ipsa hora natiuitatis morit. nec sine suo et parturiētis periculo nasci pōt. **Alia** p̄ paries aut pariendo perit et fetū perimit. aut vt viuū pariat aperit. vt fetus ad vitā nōueniat nisi parietis moriat. **Cōcipit** mulier cū inuidia et fetore. portat cū angustia et timore. parit cū tristitia et dolore. nutrit cū solitudine et labore. custodit cū inſtātia et merore. **Prima** ad tertij dī. Sub viri potestate eris. **Prima** modi aut̄ subiectio mulieris ad virū intelligēda est in penā mulieris esse inducta. nō q̄tū ad regimē. q̄ etia ante peccatū vir caput mulieris fuisset. et ei⁹ gubernator existeret. sed in q̄tū mulier necesse habet obedire volūtati viri sui. etia quādoq̄ cōtra ppriā voluntatē. Ante peccatū enī mulier obediret et suiret viro ex libera volūtate. et mera charitate. post peccatū vō mulieri impositū est in penā vt viro sit subdita. ex cōdictione quodāmo. i. velit nolit. Si aut̄ aliqua nō cōcipit neq̄ parit. patit. defectū sterilitatis que p̄ponderat penis oibus ante dictis.

C Pena viri specialiter.

Similiter viro imponunt tres pene. **Prima** est. **Maledicta** terra in ope tuo. **Secūda**. Spinas et tribulos germinabit tibi. **Tercia**. In laborib⁹ comedes ex ea. **Et infra**. In sudore vultus tui. **Prima** ad p̄mū nota q̄ terre maledictio intelligenda est. vt ppter sterilitatē. q̄ post peccatū terra in multis locis est sterilis. q̄ forte nō fuisset ante peccatū vel ppter diminutionē fecunditatis. q̄. nō tantos nec tot fruct⁹. p̄fert post lapsum sicut aī fecisset. **Uel** ppter bonitatis fructū diminutionē. q̄ post peccatū fructus terre. nec ita sunt pulchri ad delectādū aspectū. nec ita odoriferi ad delectādū olfactū. nec ita dulces ad delectādū gustū. nec ad nutriendū equaliter efficaces. **Prima** ad secūdū sciendū q̄ ante peccatū terra spinas et tribulos germinasset in cibū aialū. nō aut̄ i boyminis penā. q̄. s. p̄ exortū nullus labor vel punctio seu impedimētū homini. terrā op̄ati accideret. sic dīc aug. xj. sup̄. **Beñ. ad** l̄rāy. **Prima** ad tertij dī. In sudore vultus tui vesceris pane. **Hoc** in penā imponit homini. q̄ aī p̄ctū nō fuisset labor q̄ fatigationē. redius vel labore mētis vel corpis generaret. s. bñ fuisset op̄atio delectabilis ad solationē et recreationē hoīs op̄atis. **Uñ** aī p̄ctū dictū est homini. **Posuit** de⁹ boīem i p̄dyso voluptatis vt op̄aret et custodiret illū. **Post p̄ctū** aut̄ oī vt q̄cūq̄ terrā op̄at. i. sudore vult⁹ panes comedat. et q̄ p̄ seipsos agriculturā nō exercet. i. alijs opib⁹ occupet bō. n. ad laborem nascit iob. v. et sic nō sine sudore vult⁹ panē māducāt

Pene vtriusq̄ specialiter.

Similiter etiā imponunt tres pene p̄tinentes ad vtrūq̄. **Prima** q̄tū ad habitationis locū. cū dicit. **Emisit** oīs de⁹ hominē de paradiso voluptatis et c. **Secūda** q̄tū ad cibū. cū dicit. **Uidet** ne forte sumat is de ligno vite et c. **Tercia** q̄tū ad vestitū. cū dicit. **Fecit** eis tunicas pelliceas et induit eos. **Quantū** ad p̄mū sciendū. q̄ hō iusto dei iudicio de loco voluptatis exclusus est q̄ locū tā sublimē. mūdissimū. luminosum. delectabilē. sūme quietū. sūme tēperatū. et bonis oīb⁹ abundante fedauerat. ideo dignus fuit vt in locū infimū. imundū. tenebrosū. laboris et angustie. doloris et miserie. fetoris et penurie plenū deijceret. tñ locus ille post emissionē hoīs i rerū ordine debuit remanere. q̄ quis nō seruaret hōi ad vsū habitationis. seruaret tñ ei ad documentū. oī cognoscit propter peccatū se a tali loco fuisse puatū. et vū p̄ ea q̄ corporaliter in illo paradiso sunt. instruunt de his q̄ p̄tinet ad paradysum celū. quo aditus hōi preparat p̄ christū. **Quantū** ad secūdū q̄ dicitur. **Uidet** ne forte sumat is de ligno vite et c. **Sciendū** q̄ si post p̄ctū comedisset hō de ligno vite. nō tñ propter hoc imortalitatem recuperasset. sed beneficio illi⁹ cibi potuisset vitā magis plōgare. **Uñ** q̄ dicit. **Et** viuat in eternū. sumit ibi in eternū p̄o diuturno. h̄ aut̄ nō expediebat hōi vt in miseria hui⁹ vite viuat p̄maneret. **Uñ** aut̄ dicitur ibidē. **Ecce** adam. q̄i vñ ex nobis factus est scīs bonū et malū. **Verba** dei sicut dicit **Aug. xj. sup̄. Beñ. ad** l̄rām. nō tam sunt p̄mis paritib⁹ inſultātis q̄ ceteros. ne ita sup̄biant deterrētis. ppter ista scripta sunt. q̄. s. nō solū adam nō factus fuit q̄i fieri voluit. sed nec id q̄ factus fuerat cōseruauit. **Quantū** ad tertij sciendū. q̄ p̄mis paritib⁹ ante peccatū assignatus et datus fuit. cib⁹ nō autē vestit⁹. q̄ cib⁹ necessari⁹ est hōi. et fuisset necessari⁹ etia ante lapsum ad fomē caloris nālis. et ad corporis augmentū. **Vestitus** aut̄ necessari⁹ est hōi fm̄ statū p̄ntis miserie. ppter duo. **Primo** q̄dē. ppter defectū ab exteriorib⁹ nocumentis. puta i tpe caloris et frigoris. **Secūdo** ad regimētū ignominie ne turpitudine mēborū appareat. in quib⁹ p̄cipue manifestat rebellio carnis ad sp̄m̄. **Dec** aut̄ duo in p̄mo statu nō erat. q̄ in statu illo corp⁹ hoīs nō poterat p̄ aliq̄ ex trīnsecū ledi. nec etia erat in statu illo aliq̄ turpitudine in corp⁹ hoīs q̄ fusione induceret. **Uñ** dicit **Beñ. ij. Erāt** aut̄ vterq̄ nudus adā. s. et vxor eius. et non erubescabant.

C De peccato originali.

DIS. XII.

Deinde cōsiderādū est de p̄cto q̄ ad p̄mis paritibus trāsfundit⁹ et originē in posterōs. i. de p̄cto originali. Circa q̄ tria cōsiderāda occurrūt. **Primo** de ei⁹ translatione. **Secūdo** de ei⁹ essentia. **Tercio** de eius subiecto. Circa p̄mū videnda sunt quinq̄. **Primo** vtrū peccatū p̄mi hoīs per originē in posterōs deriuat. **Secūdo** vtrū oīa alia p̄ctā p̄mi paritē vel etia alioq̄ parentū per originē in posterōs deriuant. **Tercio** vtrū peccatū originale deriuat ad oēs q̄ ex adā p̄ viā feminis generant. **Quarto** vtrū deriuaret ad illos q̄ miraculose ex aliq̄ parte humani corporis formarentur. **Quinto** vtrū si femina peccasset viro nō peccāte. traduceret originale peccatū. **Ad p̄mū. i. vtrū** peccatū p̄mi hoīs in posterōs p̄ originē traducatur. **Dicēdū** q̄ fm̄ fidē catholicā est tenēdū q̄ peccatū p̄mi hoīs originaliter trāsit in posterōs. Propter q̄ etia pueri mortui nati de ferunt ad baptisimū tanq̄ ab aliq̄ infectione culpe abluendi. **Contrariū** aut̄ est heresi pelagiane. vt patet p̄ **Aug.** in plurimis suis libris. **Ad inuestigandū** aut̄ q̄liter peccatū p̄mi paritē originalitē possit trāfire in posterōs diuersi diuersis vijs p̄cesserūt. **Quidā** enī cōsiderātes q̄ p̄cti subiectū est aīa rōnalis. poliuerūt q̄ cū semine rationalis aīa traducat. vt sic ex infecta aīa infecte aīe deriuari videatur. **Alij** vō hec repudiātes tanq̄ erroneū conati sunt ostendē quō culpa aīe paritē traducit in plē. etia si aīa nō traducat p̄ h q̄ corporis defectus traducunt a paritē in plē. sic si leprosus generat leprosum. vel podagric⁹ podagricū propter aliquā corruptionē seminis. licet illa corruptio nō dicat lepra vel podagra. **Uñ** aut̄ corpus fit proportionatū aīe et defect⁹ aīe redundat in corp⁹. et ecōuerso. fm̄ mili modo dicit q̄ culpabiles defectus aīe p̄ translationē seminis in plē deriuant. q̄uis semen actualiter nō sit culpe subiectū. **Sed** oēs hōi vīe sufficētes sunt. q̄ dato q̄ aliq̄ defect⁹ corporales a paritē trāseant in plē p̄ originē. et etia aliq̄ defect⁹ aīe ex cōsequētī ppter corporis indispositionē. sicut interdū ex fatnis fatui generant. tñ hoc ipsum q̄ est ex origine aliq̄ defectus habere. videt excludere rationē culpe. de cui⁹ rōne est q̄ fit volūtaria. **Uñ** etiam posito q̄ aīa rationalis traduceret ex hoc ipso q̄ infectio aīe plis nō eēt in ei⁹ volūtate. amittēt rōne culpe obligatō ad penā. vt plis dicit in. iij. et b. Nullus improbabit ceco nato. sed magis miserib⁹

Et ideo alia via pcedendū est. dicendo qd oēs homines qui nascūtur ex adam possunt cōsiderari vt vnus hō in quātū contineant in nā quā a primo parente accipiunt. s3 qd in ciuilibus oēs qui sunt vnus cōmunitatis reputantur quasi vnus corpus. et tota cōmunitas quasi vnus hō. Porphyrius etiā dicit qd p participationē act⁹ spēs cū plures hoīes sunt vnus hō. Sic igit multi hoīes ex adā deriuati sunt tāq multa membra vnus corpus. actus aut vni⁹ mēbz coꝝ poꝝalis puta manus nō est volūtarius volūtate ipsius manus. sed volūtate anime qd pmo mouet mēbra. Unde homicidiū qd manus cōmittit. nō imputat manui ad pctn. si cōsiderat manus secūdu se vt diuisa a corpore. sed imputat ei in quātū est aliqd hoīs qd mouetur a pmo principio motiuo hoīs. Sic igit inordinatio qd est in isto hoīe ex eodē generato nō est volūtaria volūtate ipsius. sed volūtate primi parētis qui mouet motione generationis oēs qui ex ei⁹ origine deriuant. sic volūtas anime mouet oīa mēbra ad actū. Unde pctn qd sit a pmo parēte in posteros dī originale. sic pctn qd ab adā deriuat ad mēbra corpis dī actuale. et sic pctn actuale qd p mēbz aliqd cōmittit nō est peccatū. illius mēbz nisi in quātū illud mēbz est aliqd ipsius hoīs ppter qd vocat pctn humana. nū. ita pctn originale nō est pctn huius psonē nisi in quātū hō psona recipit nām a primo parēte. Unde vocat pctn nature s3 illud *Eph. ij.* Eramus nā filij ire. Sicut aut filius nō potat iniquitatem patris. i. non punit pꝝ peccato actuali patris. sicut dī *Ezech. xviii.* nisi sit participes culpe patris p imitationē iniquitatis paternae. sic nec pꝝ pꝝmi parētis puniunt filij nisi pꝝcipes essent peccati pꝝmi parentis. Sicut aut hoīes pꝝcipes culpe eius. qd deriuat p originem culpa a pmo parēte in oēs posteros. sicut et actuale pctn p imitatione. Itē qñs aīa qd est subiectū culpe nō traducat a parēte in plē qd virtus seminis nō pōt causare aīam rōnālē. mouet tñ ad ipsam dispositiōne. Vñ p vtutē seminis traducit humana nā a parēte in pꝝolē. et simul cū nā nature infectio. ex hoc fit iste qd nascit cōsors culpe pꝝmi parētis. qd nā ab eo sortit p quādā generatiuā motioy nē. Itē qñs in illo semine nō fit actualiter culpa. qd nō pōt ēē subiectū culpe. tñ virtualiter est in illo humana nā. quā cōcomitat talis culpa. Itē magis inficit aīa p semē. qd p carnē. qd semē est pꝝncipiū generationis qd est pꝝncipiū actus nature eius. pꝝpagationi cōseruiens. caro aut dicit qd pfectū iā determinatū ad psonā. Si n. p carnē iā pfectā inficeret aīa sibi vnita. iā aīa nō posset emūdari a peccato originali qd dī esset carni vnita. Ad secundū. s. vtrū oīa alia peccata. vel pꝝmi parētis vel pꝝmoy parētū traducant i posteros. dicēdū qd aug. hanc qstionē mouet in encl. et in solutā relinquit. Sed si qd diligēter attendat. impossibile est qd aliq pctā pꝝmoy parētū. vel etiā pꝝmi parētis ppter pꝝmū p originē traducant cuius rō est. qd hoc pꝝnet sibi idē in specie. nō aut fm indiuiduū. et ideo ea qd directē pꝝnet ad indiuiduū sicut psonales actus et qd ad eos pꝝnet. nō traducunt a parētib⁹ in filios. Nō enī grāmaticus traducit in filiū sciētiā grāmaticā quā pꝝprio studio acq̃siuit. Sed ea qd pꝝnet ad nām speciei traducunt a parētib⁹ in filios. nisi sit de factis nature. sicut oculatus generat oculatū. nisi nā deficiat. Et si nā sit fortis et aliq indiuidua accedētia. pꝝpaganē i filios. pꝝntētia ad dispositiōne nature. sic velocitas corpis. hōitas igemii. et alia huiusmodi. nullo aut mō ea qd sunt pure psonalia vt dicitur est. Sic enī ad psonā pꝝnet aliqd fm seipsam. et aliqd ex dono grē. ita etiā ad nām pōt aliqd pꝝnere fm seipsam. s. qd causat ex pꝝncipiis ei⁹. et aliqd ex dono gratie. Et hō mō iusticia originalis erat quoddā donū grē. toti humane nature diuinit⁹ collatū in pmo parēte. qd qdē pꝝmus hō amittit p pꝝmū pctn. Vñ sicut illa originalis iusticia traducta fuisset in posteros simul cū nā. ita et inordinatio opposita. s3 alia pctā actualia vel alioy nō cōrumpunt nām qstū ad id qd nā est sed solū qstū ad id qd psonē est. i. fm pꝝnitatē ad actū. Unde alia pctā nō traducunt. Ad tertiu. s. vtrū peccatū pꝝmi parētis trāseat p originē in oēs posteros qd ex eo p viam seminis generatū dicendum qd fm fidem catholicā firmiter est tenendū qd omnes homines pꝝter solū christum ex adam deriuati peccatum originale ex eo cōtrahunt. Alioquin nō omnes indigerent redemptionem que est per christū. qd erroneū est. Ratio aut potest sumi ex eo qd supra dictū est. qd sic ex peccato pꝝmi parentis traducatur originale ad mēbra corpis. manifestum est aut qd peccatū actuale traduci potest ad omnia membra que possunt moueri a voluntate. Unde et culpa originalis traducitur ad omnes illos qui mouētur ab adā motione generationis. Ad quartum scilicet vtrū si aliquis miraculose formaretur ex carne humana cōtraheret originale peccatū. Dicēdū qd sicut iam dictū

est. pctn originale a pmo parente traducit in posteros: in quātū mouet ab ipso p generationē. sicut mēbra mouentur ab aīa ad pctn actuale. nō aut est motio ad generationē nisi p virtutē actiū in generatione. Vñ illi soli peccatū originale cōtrahūt qui ab adā descēdunt p virtutē actiū in generationē originaliter ab adam deriuata. qd est fm seminale rationē ab eo descēdere. nam rō seminal nūcū est aliqd qñs actiua in generatione. Si aut aliqd formaret virtutē diuina ex carne humana: manifestū est qd vis actiua non deriuatur ab adam. Vñ nō cōtraheret peccatū originale: sicut nec actus manus pꝝneret ad peccatū humanū si manus nō moueret a volūtate hoīs: sed ab aliquo extrinseco mouētē. Ad quintū. s. vtrū si adā nō peccasset eua peccatē filij cōtraheret originale peccatū. Dicēdū qd huius dubitatiōis solutio ex pꝝmissis apparet. Dicitur enī supra qd peccatū originale a primo parēte traducit in quātū mouet ad generationē natoꝝ. vñ dictū est qd si materialiter tñ aliqd ex carne humana generaret: originale peccatū nō cōtraheret. Manifestum est aut fm doctrinam pꝝoy qd pꝝncipiū actiū in generationē est a pꝝe. materia aut ministrat mater. Vñ pctn originale nō cōtrahit a matre sed a patre. Et fm hoc si adam non peccatē eua peccasset: filij originale peccatū non cōtraherēt. Ecōtrario autē esset si adam peccasset: et eua non peccasset.

De peccato originali qñtū ad ei⁹ essentia. DIS. XIII.

Dicēdū est de pctō originali qñtū ad ei⁹ essentia. Et circa hō qñtū qñtuor. Pꝝmo vtrū pctn originale sit habit⁹. Secūdo vtrū sit vñ tñ i vno hoīe. Tertio vtrū sit cōcupiscētia. Quarto vtrū sit eqliter in oib⁹. Ad pꝝmū. s. vtrū originale pctn sit habit⁹. Dicēdū qd sicut supra dictū est duplex est habit⁹. Vnus quidē quo inclinat potētia ad agēdū. sicut sciētie et virtutes habitus dicunt. Et hō mō pctn originale nō est habitus. Alio mō dicitur habit⁹ oīs positio alicui⁹ nature et multis cōpositio: fm quā bene se habet vel male ad aliqd. et pꝝcipue cū talis dispositio versa fuerit qñ in naturā vt patet de egritudine et sanitate. Et hō mō pctn originale est habitus. Est enī qdā inordinata dispositio. pueniēs ex dissolutiōe illi⁹ armonie in qd consistebat rō originalis iustitie. sicut etiā egritudo coꝝ poꝝalis est qdā inordinata dispositio coꝝpoꝝis: fm qd soluit equa litas in qd consistit rō sanitatis. vñ pctn originale languor nature dicitur. Ad secundū. s. vtrū in vno hoīe sit tñ vñ originale peccatū. Dicēdū qd in vno hoīe est vñ pctn originale. cui⁹ rō dupliciter accipi pot. Vno mō ex parte cause pcti originalis. Dicitur enī supra qd solū pꝝmū pctn pꝝmi parētis in posteros traducit. vñ pctn originale in vno hoīe est vñ numero. et in oib⁹ hoīb⁹ est vñ pꝝpꝝtione respectu. s. ad pꝝmū pꝝncipiū. Alio mō pōt accipi rō ei⁹ ex ipa essentia originalis pcti. In oī ei⁹ inordinata dispositio vnitas spēs cōsideratur ex parte cause. vnitas aut fm numerū ex parte subiecti. sicut pꝝ in egritudine coꝝpoꝝali. Sūt enī diuerse egritudines speciei qd ex diuersis causis pcedūt: puta ex supabundantia calidi et frigidi: ex lesione pulmonis vel epatis. Vna autē egritudo fm speciem in vno hoīe non est nisi vna numero. Causa aut hui⁹ corrupte dispositiōis qd dicitur originale peccatū est vna tñ. s. pꝝuatio originalis iustitie: p quā sublatā ē subiectio humane mētis ad deū. et ideo peccatū originale est vñ specie. et in vno hoīe nō pōt esse nisi vñ numero. In diuersis aut hoīb⁹ est vnus specie et pꝝpꝝtione: diuersum numero. Ad tertiu. s. vtrū originale pctn sit cōcupiscētia. Dicēdū qd vnus quodqz h3 speciei a sua forma. Dicitur aut supra qd spēs originalis pcti sumit ex sua causa. Vñ opoꝝtet qd id qd est formale i originali pctō accipiat ex parte cause pcti originalis. oppositoꝝ aut oppositē sunt cause. Est igit attendenda causa originalis pcti ex cā originalis iustitie qd opponit ei. Tota autē ordinatio originalis iustitie est ex h3 qd volūtas hoīs erat deo subiecta. Que quidē subiectio pmo et principaliter erat p voluntatē: cui⁹ est mouere oēs alias partes aīe in finē. vñ ex auersione voluntatis a deo cōsecuta est inordinatio in oib⁹ alijs aīe virib⁹. Sic igit pꝝuatio originalis iustitie p quā volūtas subdebatur deo est formale in pctō originali. Dis at alia inordinatio viriū aīe pꝝcipue in h3 attēdit qd inordinate cōuertunt ad bonū cōmutabile. qd quidē inordinatio cōi noīe pōt dici cōcupiscētia. Et ita pctn originale materialiter quidē est cōcupiscētia. formaliter vō est defectus originalis iustitie. Ad qñtū. s. vtrū pctn originale sit eqlit in oib⁹. Dicēdū qd in originali pctō sūt duo. Quoz vñ ē defect⁹ originalis iustitie. Aliud aut est relatiū hui⁹ defect⁹ ad pctn pꝝmi parētis: a quo p vitiatū originale deducit. Quantū aut ad pꝝmū peccatū originale nō recipit magis et minus: qd totū donū originalis iustitie est sublatū. Pꝝuatiōes autē totaliter aliqd pꝝuantes: vt mors et tenebre nō recipiunt magis et minus. Similiter etiā nec qstū ad

secundū equaliter enim oēs relationē habent ad primū principij
vitiā originis. ex quo peccatū originale recipit rationē culpe. Re-
latio enim nō recipit magis et minus unde manifestū est qd pecca-
tum originale nō pōt esse magis in vno q̄ in alio.

De subiecto originalis peccati. DIS. XIII.

Deinde considerādū est de subiecto originalis
peccati. et circa hoc videnda sunt quat-
tuor. Primo vtrū subiectū originalis peccati p̄ prius sit
caro vel anima. Secundo si anima vtrū per essentia aut
per potentia suas. Tercio vtrū voluntas per prius sit subiectū ori-
ginalis peccati q̄ alie potentie. Quarto vtrū alique potentie anime
sint specialiter infecte. s. generatiua vis. concupiscibilis et sensus tactus.

Ad primū. s. vtrū peccatū originale magis sit in carne q̄ in aīa.
dicendū qd aliquid pōt esse in aliquo dupliciter. Uno mō sicut in
causa vel principali vel instrumentali. Alio modo sicut in subiecto.
Peccatū igitur originale omnīū hominū fuit quide; in ipso adam
sicut in prima causa principali. fm illud Ro. v. In quo oēs pecca-
uerunt. In semine autē corporali est peccatū originale sicut in causa
instrumentali. eo qd p virtutē actiua; feminis traditū peccatū ori-
ginale in prole simul cū natura humana. Sed sicut in subiecto pec-
catum originale nullo modo pōt esse in carne. sed solum in aīa. cuius
ratio est. Sicut supra dictū est hoc mō ex voluntate primi parētis
peccatū originale traditū in posterōs p quandā generatiua; mo-
tionē. sicut a voluntate alicuius hominis deriuat peccatū actuale
ad alias ptes eius. in qua qdē deriuatione hoc pōt attēdi. qd qd
puenit ex motione voluntatis peccati ad quācūq; partem hoīs q̄
quocūq; mō pōt esse participes peccati. vel p modū subiecti. vel p
modū instrumenti h; rationē culpe. Sicut ex voluntate gule. pue-
nit concupiscencia cibi ad concupiscēte. et sumptio cibi ad manus. et
os. q̄ in quātū mouetur a voluntate ad peccatū sunt instrumenta pec-
cati: qd vero vltimus deriuat ad vim nutritiua; et ad interiora mē-
bra q̄ nō sunt nata moueri a voluntate. nō h; rationē culpe. Sic igit
cū anima possit esse subiectū culpe. qd qd puenit ex corruptione pri-
mi peccati ad animā. h; rationē culpe. qd aut puenit ad carnes nō
habet rationē culpe. sed pene. Sic ergo anima est subiectū peccati
originalis. nō autē caro. Nec obstat qd dicit ap̄s Ro. vii. Vlideo
aliā legē in membris meis repugnanti legi mentis mee. Et quo vbo
videt qd repugnātia carnis ad mentē principaliter cōsistit i carne.
Repugnātia autē carnis ad mentē procedit ex corruptione origi-
nalis peccati. et sic originale peccatū principaliter videt esse i carne.
Sed ap̄st. ibi loquit de hoīe iā redempto. qd liberatus est a culpa.
sed subiacet adhuc pene. ratione cuius peccatū dicit habitare i car-
ne. Unū ex hoc nō sequit qd caro sit subiectū culpe sed pene. Itē qd
peccatū originale causat ex femine sicut ex cā instrumentali vt octū
est. nō autē oportet qd aliqd sit principaliter in cā instrumentali q̄
in effectū. ideo nō oportet qd peccatū originale principaliter sit i car-
ne q̄ in aīa. sed in adā peccante principaliter fuit in quo fuit fm ra-
tionē actualis peccati. Itē peccatū originale a pmo parēte contrahi-
mus. in quātū in eo fuimus fm rationē feminale. Sic aut non fuit
ibi aīa. sed sola caro. Sed licet anima huius vel illius hominis
non fuerit in adā peccante fm rationē feminale sicut in principio effe-
ctiuo. fuit tamē in eo sicut in principio dispositiuo. eo qd semē corpa-
le qd ex adā traditū. sua virtute nō efficit animā rationalem sed
ad eā disponit. Cū autē anima in sui infusione in corpus inficiat
macula originalis peccati ex cōtractu carnis maculate. huiusmodi
infectio originalis peccati nullo modo causat a deo. s. ex solo pec-
cato primi parentis p carnale generationē. et ideo cū creatio impo-
ter respectū anime ad solū deū. nō pōt dici qd anima in sui creatio-
ne inquinet. Sed infusio importat respectū et ad deū infundentē et
ad carnē cui infunditur anima. Et ideo respectū ad deū infundentē
tem nō pōt dici qd anima per infusione; maculet. sed solū habito re-
spectū ad corpus cui infundit. Licet autē sic inficiat anima a car-
ne in ipso sue infusione; instanti. nō debet tamē deus summe bo-
nus et sapiens p̄mittere creationē huius anime. quia bonus cō-
mune bono particulari p̄ferit. Unde deus fm suā sapiētiā nō p̄ter-
mittit vniuersalē ordinē rep. qui est vt tali corpori talis anima in-
fundat. vt vitē singularis infectio huius anime p̄sertim cū nā ani-
me h; habeat. vt esse non incipiat nisi in corpore. Melius est autē ei
sicut esse fm naturā q̄ nullo mō esse. p̄sertim cū possit p grām oī-
nationē euadere. Ad secundū. s. vtrū originale peccatū sit p pri-
mū q̄ in eius potentia. dicendū qd illud principaliter est subiectū
alicuius pcti. ad qd p̄tinet prima cā motiua illius pcti. Sicut si cā
motiua ad peccatū sit delectatio sensus qui p̄tinet ad vim concupi-
scibile sicut p̄pū obiectū eius. sequit qd vis concupiscibilis sit p̄pū

subiectū illi peccati. Manifestū est autē qd peccatū originale cau-
satur p originē. Unū illud aīe qd pmo attingit ab origine hoīs est
primū subiectū originalis peccati. Attingit autē origo animā vt ter-
minū generationis: fm quod est forma corporis. qd quidē puenit
ei fm essentia propria. Unū aīa fm essentia est subiectū oī-
ginalis peccati. Sicut originalis iustitia p̄mordialiter pertinebat
ad essentia anime. Erat enī donū diuinitus datū humane nature:
quā per prius respicit essentia anime q̄ eius potētie. Potētie enī
magis videt p̄tinere ad psonā in quātū sunt p̄ncipia psonaliū actū
Unū sūt p̄pū subiecta pctōz actualiū: q̄ sunt pctā psonalia. Ad
tertium. s. vtrū peccatū originale p prius inficiat q̄ alias po-
tētiās. Dicendū qd in infectione peccati originalis duo est cōsidera-
re. Primo quidē inherētia eius ad subiectū. et fm hoc primo respi-
cit essentia anime: vt dictū est. Deinde cōsiderare oportet inclina-
tionē eius ad actum. et hoc modo respicit potētiās anime. Oportet
igit qd illam p prius respiciat que primā inclinationē habet ad pec-
catū. hoc autē est volūtas: vt ex supradictis patet. Unū peccatū ori-
ginalē p prius respicit volūtatē. Ad q̄rtū. s. vtrū vis generatiua
et vis concupiscibilis: et sensus tactus sint magis infecte q̄ alie potē-
tie aīe. Dicendū qd huiusmodi corruptio p̄cipue infectio nominā-
ri solet: que nata est in aliud transferri. Unū et morbi cōtagiosi sicut
lepra et scabies et huiusmodi infectiōes dicunt. Corruptio autē ori-
ginalis peccati traditū per actū generationis: sicut supra dictū est
Unde potentie que ad huiusmodi actum concurrūt maxime dicū-
tur esse infecte. Huiusmodi enī actus deseruit generatiue inquan-
tum ad generationē ordinat. Habet autē in se delectationē tactus
que est maximū obiectū concupiscibilis. Et ideo cum omnes partes
anime dicant esse corrupte per peccatū originale: specialit tres pre-
dicte dicunt esse corrupte et infecte.

De causa peccati. DIS. XV.

Deinde considerādū est de causa peccati: fm qd
vtrū peccatū est causa alteri. Et circa h
querunt q̄tuor. Primo vtrū cupiditas sit radix oīz
peccatorū. Secundo vtrū superbia sit initium oīs pcti. Ter-
tio vtrū p̄ter superbiā et auaritiā debeant dici capitalia vitia aliq̄
Quarto quot et que sunt capitalia vitia. Ad primū. s. vtrū cupidi-
tas sit radix oīz peccatorū. Dicendū qd fm quosdā cupiditas multi-
pliciter dicit. Uno modo prout est inordinatū appetitū diuitia-
rū: et sic est speciale peccatū. Alio modo fm qd significat inordinatū
appetitū cuiuscūq; boni tēporalis. et sic est gen⁹ oīs peccati. Nā in
omni peccato est inordinata auersio ad cōmutabile bonū: vt dictū
est. Tertio sumit put significat quādā inclinationē nature corru-
pte ad bona corruptibilia inordinate appetēda. Et sic dicit cupiditas
tate esse radicē oīz pctōz: ad similitudinē radicis arboris q̄ ex terra
trahit alimentū. Sic enī ex amore rerū tpaliū omne pctū p̄cedit. et
hoc quidē q̄uis vera finit: nō tñ videt esse fm intentionē ap̄st. qui
dixit cupiditatē eē radicē oīz peccatorū. Manifestū enī ibi loquitur
vtrā eos qui cū velint diuites fieri incidit in tētationes et in la-
queū diaboli: eo qd radix oīz maloz est cupiditas. Unū manifestū
est qd loquitur de cupiditate fm qd est inordinatus appetitus diui-
tiarū. Et fm hoc dicendū est qd cupiditas fm qd est speciale peccatū
tū dicitur radix oīz pctōz: ad similitudinē radicis arboris: qd alimentū
p̄stat toti arbori. Videm⁹ enī qd p diuitias hō acquirit facultatē
p̄trādi quocūq; peccatū: et adipiscēdi desideria cuiuscūq; pcti:
eo qd ad habēda quēcūq; tpalia potest homo p pecuniā inuari fm
qd dicitur Eccl. i. Pecunie obediūt oīa. Et fm hoc patet qd cupidi-
tas diuitiarū radix est oīz peccatorū. Sciendū aut qd sicut in natu-
ralibus nō querit quid semp fiat sed quid in plurib⁹ accidat: eo qd
natura corruptibiliū rerū impediri potest vt nō semper eodem mō
opere. ita etiā in moralib⁹ cōsiderat qd vt in plurib⁹ est: nō aut qd
est semp: eo qd volūtas nō ex necessitate opat. Nō ergo dicit auar-
itia radix oīs mali: quin interdū aliqd aliud malū sit radix ei⁹: sed
qd ex ipsa vt frequēt⁹ alia mala oriunt⁹ rōne predicta. Ad secundū.
s. vtrū superbia sit initium oīz pctōz. Dicendū qd quidā dicit su-
perbiā tripliciter dici. Uno modo fm qd superbia significat inordi-
natū appetitū p̄prie excellētie. et sic est speciale peccatū. Alio mō
fm qd importat quēdā actualē cōtēptū dei q̄ntū ad hunc effectū: qd
est nō subdi eius p̄cepto. et sic dicit qd est generale peccatū. Ter-
tio mō fm qd importat quādā inclinationē ad huiusmodi cōtēptū
ex corruptione nature. et sic dicit qd est initium oīs peccati. Et differt
a cupiditate: quia cupiditas respicit peccatū ex parte cōmersionis
ad bonū cōmutabile: ex quo peccatū quodāmodo nutrit et fouet.
propter hoc cupiditas dicitur radix. Sed superbia respicit peccatū
ex parte auersiois a deo: cui p̄cepto homo subdi recusat. et ideo

vocat initium. qz ex parte auersionis incipit ratio mali. Et h. quidez quis vera sint. nō tamen sunt fm intentionē sapiētis. qui dicit. Initium omnis peccati superbia. Manifeste enim loquitur de supbia fm qd est inordinatus appetitus pprie excellentie. Qd patet p hoc qd subdit. Sedes duci superboz destruxit. et ideo dicendū est qd superbia fm qd est speciale peccatū. est initium omnis peccati. Considerādū est enim qd in actibus voluntariis cuiusmodi sunt peccata duplex ordo inuenit. scilicet rationis et executionis. In primo qdē ordine habet rationē principij finis. Finis autē in omnibz bonis temporalibus acquirēdus est. vt hō p illā quandā pfectionē et excellentiā habeat. ideo ex hac parte supbia qd est appetitus excellētie ponit eē initium omnis peccati. Sed ex parte executionis est pziū illud qd pbeet opportunitatē adimplēdi omnia desideria peccati. qd habet rationē radici. scilicet diuitie. ideo ex hac pte auaritia ponit esse radix omnium maloz. Nec obstat qd dicitur Eccl. x. Initium superbie hois apostatare a deo. et sic supbia nō videt esse initium ois peccati. Sed sciendū qd apostatare a deo dicitur esse initium superbie ex parte auersionis. ex hoc enī qd homo nō vult subdi deo. sequit qd inordinate velit ppriā excellentiā in rebus temporalibz. et sic apostasia a deo nō sumitur hic quasi speciale peccatū. Sed magis cōditio quedā generalis omnis peccati que est auersio ab incommutabili bono. Vel pōt dici qd apostatare a deo dicitur esse initium superbie qz est prima superbie species. Ad superbiā autē ptiēt cuiusqz superior nolle subiacē. et pēpue nolle subdi deo. ex quo cōtingit qd hō supra seipsum indebite se extollat qstū ad alias superbie spēs. Itē nota qd inordinatus amor sui dicitur initium ois peccati. qz fm augustinū. de ci. dei facit ciuitatē babilonie sed in hoc dicitur hō se amare. qd vult sui excellentiā. Idē enim est se amare qd velle sibi bonum. Ad idē ptiēt qd superbia ponat initium ois peccati. vel pprius amor sui. Ad tertiū. fm pter superbiā et cupiditatem sunt qdā alia peccata q capitalia nominent. dicēdū qd capitale a capite dicitur. Caput autē pprie quidē est quoddā mēbrū animalis. qd ē principij et directiū totius animalis. Unde metaphorice omne principij caput vocat. et etiā hoies qui alios dirigunt et gubernant capita alioz dicunt. Dicitur ergo vitij capitale vno mō a capite pprie dicto. et fm hoc peccatū capitale dicitur peccatū qd capitis pena punit. Sed sic nūc nō intendimus de capitalibus vitij vel peccatis. Sed fm qd alio modo dicitur peccatū capitale a capite. put me thaphorice significat principij vel directiū alioz. et sic dicitur vitij capitale ex quo alia vitia oriuntur et pēpue fm originē causę finalis qd est formalis origo vt supra dictū est. ideo vitij capitale nō solū est principij alioz. sed etiā est directiū quodāmodo alioz. semp enim ars vel habitus ad quā ptiēt finis. pncipatur et impat circa ea qd sunt ad finē. Unde Greg. xxxi. moral. huiusmodi vitia capitalia duntaxat exercitiū comparat. Dicitur autē capitalia vitia nō solū illa que habent rationē prime originis sicut auaritia que dicitur radix. et supbia que dicitur initium. sed etiā illa que habent rationē originis pprie respectu plurimū peccatoz. Ad quartū. qd quot et que sint capitalia vitia. dicendū qd sicut dictus est vitia capitalia dicuntur ex quibus alia oriuntur pēpue fm rationē causę finalis. huiusmodi autē origo potest attendi dupliciter. Vno quidē modo fm cōditionē peccantis. qui sic dispositus est vt maxime afficiatur ad vnu finē. ex quo vt plurimū in alia peccata pcedat. sed iste modus originis sub arte cadere nō pōt. eo qd infinite sunt particulares hominū dispositiones. Alio modo fm naturalē habitudinē ipsorum finitū adinuicē. et fm hoc vt in pluribus vniū vitium ex alio orit. vñ iste modus originis sub arte cadere nō pōt. Secūdū hoc ergo illa vitia capitalia dicuntur quoz fines habent quasdam primarias rationes mouendi appetitū. et fm harū rationē distinguuntur capitalia vitia. Mouet autē aliquid appetitū dupliciter. Vno modo directe et per se. et hoc modo bonū mouet appetitū ad psequendū. malum autē fm eandē rationē ad fugiendū. Alio modo indirecte et quasi per aliud. sicut aliquis aliquid malū psequitur. ppter aliquid bonū adiunctū vel aliqō bonū fugit. ppter aliquid malū adiunctū. Bonū autē hominis triplex est. Est enim pmo quoddā bonū animę. qd scilicet est sola apprehēsiō rationē appetibilitatis habet. sicut excellentia laudis vel amoris. et hoc bonū inordinate psequit inanis gloria. Aliud est bonū corpis. et hoc vel ptiēt ad cōseruatōnez indiuidui sicut cibus et potus. et hoc bonū inordinate psequit gula. aut ad cōseruatōnez speciei. sicut coitus. et ad hoc ordinatur luxuria. Tertio bonū est exterius. scilicet diuitie. et ad hoc ordinatur auaritia. et eadē quattuor vitia inordinate fugiunt mala cōtraria. vel aliē bonū pēpue mouet appetitū ex hoc qd participat aliquid de pprie tate felicitatis quā naturaliter omnes appetunt. de cuius ratione

est quidem primo quedā perfectio. Nam felicitas est perpetuū bonū ad quod pertinet excellentia vel claritas: quā appetit supbia vt inanis gloria. Secūdo de ratione eius est sufficiētia quam appetit auaritia in diuitiis cum promittētibus. Tertio est de cōditione ei⁹ delectatio: sine qua felicitas esse nō potest: vt dicit in. i. et. et. et. Et hanc appetit gula et luxuria. Quā autē aliquis bonū fugiat propter aliquid malū adiunctū: hoc cōtingit dupliciter. Quia aut est respectu boni proprij. et sic est accidia que tristat de bono spūali propter laborē corporalem adiunctū. Aut est de bono alieno. et hoc si sit sine resurrectione pertinet ad inuidiā: que tristatur de bono alieno inquantū est impediū proprie excellentie. Aut est cum quadā resurrectione adiuncta. scilicet vindicta. et sic est ira. et ad eandē vitia pertinet proscutō malū oppositi. Dicuntur etiam ista vitia capitalia: quia ex eis frequēt alia oriuntur. Unde nihil prohibet aliqua peccata interdū ex aliis causis oriri. Potest tamē dici qd omnia peccata que ex ignorantia proueniūt possunt reduci ad accidia: ad quā pertinet negligētia: quā aliquis recusat spiritualia bona acquirere propter laborē. Ignorantia autē qd potest eē causa pti ex negligētia puenit vt supra dictū est. Quā autē aliis cōmittat aliqō peccatū ex bona intētiōe: ad ignorantia videt pertinere.

De effectibus peccati.

DIS. XVI.

Dicēdū est de effectibus peccati. Et primo de corruptione boni nature. Secūdo de macula anime. Tertio de reatu pene. Quarto de diuersis damnis que peccatū facit in anima. Circa pziū querunt sex. Primo vtrum bonū nature diminuat per peccatū. Secūdo vtrum totaliter tolli possit. Tertio de quattuor vitiis quibz humana natura vulnerata est propter peccatū. Quarto vtrum pziatio modi speciei et ordinis sit effectus peccati. Quinto vtrum mors et alij defectus corporales sint effectus peccati. Sexto vtrum sint aliquo modo homini naturales. Ad pziū. scilicet vtrum peccatū diminuat bonū nature. Dicendū qd bonū humane nature potest tripliciter dici. Primo ipsa principia nature et quibus natura constituitur: et proprietates ex his causate: sicut potētie anime: et alia huiusmodi. Secūdo quia homo a natura huiusmodi inclinatio ad virtutē: vt supra habitū est. ipsa autē inclinatio ad virtutē est quoddam bonū nature. Tertio modo potest dici bonū nature donū originalis iustitię: quod fuit in pmo homine collocatū toti humane nature. Pziū igitur bonū nature neqz tollitur neqz diminuit per peccatū. Tertio vō bonū nature totaliter ē ablatum per peccatū pziū parētis. Sed mediū bonū nature. scilicet naturalis inclinatio ad virtutē diminuit per peccatū. Per actus enī humanos fit quedā inclinatio ad similes actus: vt supra habitū est. Oportet autē qd ex hoc qd aliqui inclinā ad vniū contrariū: diminuat inclinatio eius ad aliud. Unde cum peccatū fit cōtrariū virtuti ex hoc ipso qd homo peccat diminuit bonū nature: quod est inclinatio ad virtutē. Ad secūdū. scilicet vtrum totū bonū nature possit per peccatū auferri. Dicendū qd sicut dictū est bonū nature quod per peccatū diminuit est naturalis inclinatio ad virtutē. tem. que quidē vniū homini ex hoc ipso qd rationalis est. ex hoc enī habet qd fm rationē operetur quod est agere fm virtutē. Per peccatū autē non potest ab homine totaliter tolli qd sit rationalis: quia iam nō esset capax peccati. Unde nō est possibile qd predictū nature bonū totaliter tollat. Cū aut inueniat huiusmodi bonū cōtinue diminui per peccatū: quidā ad hui⁹ manifestationē vñ sunt quodā exēplo: in quo inuenit aliquid finitū in infinitū diminui: nunqz tamē totaliter cōsumi. Dicit enī pbs in. iij. pbs. qd si ab aliq magnitudine finita cōtinue auferat aliquid fm eandē quantitātē totaliter tandem consumet. puta si a quacūqz cōuertibilitate finita semper subtrahat mensurā palmi. Si vō fiat subtractio semper fm eandē proportionē et nō fm eandē quantitātē: poterit in infinitū subtrahi. puta si quātitas diuidat in duas partes: et ad min⁹ subtrahat dimidiū: ita in infinitū poterit procedi. ita tñ qd semper quod posterius subtrahit erit minus eo quod pzius subtrahēbatur. Sed hic in proposito nō habet locū. Nō enī sequens peccatū min⁹ diminuit bonū nature qd pcedēs: sed forte magis si sit grauius. Et ideo aliter est dicendū: qñ predicta inclinatio intelligit vt media inter duo. fundat enī sicut in radice in nō rationali. scilicet in natura corporali: et tēdit in bonū virtutis sicut in terminū et finē. Dupliciter enī potest intelligi eius diminutio. Vno modo ex parte radicis: alio mō ex parte termini. Primo quidē mō non diminuit p ptiū: eo qd ptiū nō diminuit ipsā naturā: vt supra dictū ē. sed diminuit secūdo mō: inqntū. scilicet ponit impedimentū ptingēdi ad terminū. Si autē pziū mō diminueret: oporteret qd qñqz totaliter

ostumet. natura rationali totaliter consumpta. h. q. diminuitur ex parte impedimenti qd apponit ne ptingat ad terminu. manifestu e q. diminui qd pot in infinitu. q. in infinitu possunt impedimenta apponi. fm qd pot homo in infinitu addere peccatu peccato. no tn pot totaliter consumi. q. semp manet radix talis inclinationis. sicut patet in dyaphano corpe qd qd h. inclinatione ad susceptione lucis. ex h. ipso q. est dyaphanum. diminuit aut hic inclinatio vel habilitas ex parte nebularij superuenientij cu semp maneat in radice nature.

Ad tertiu. f. de quattuor vulnerib. que beda ponit qbus huana na vulnerata est. ppter peccatu. q. sunt infirmitas. ignoratia. malitia. et concupiscetia. dicendu q. p iusticia originalis pfecte ratio continebat iseriores aie vires. et ipsa ratio adeo pficiebatur ei subiecta. bec aut originalis iusticia subtrahit e p peccatu primi parentis. sicut ias dictu est. et ideo oes vires aie remanet. quodammodo destitute. ppro ordine. quo naturaliter ordinantur ad virtutes. et ipsa destitutio vulneratio nature dicit. Snt aut quattuor potentie aie q. possunt esse subiecta virtutu. vt supra dictu e. f. ratio in qua pudentia e volutatis in qua est iusticia. irascibilis in qua est fortitudo. concupiscibilis in qua est temperantia. Inquatu igit ratio destituit suo ordine ad veru e vulnus ignorantie. Inquatu vero volutatis destituit ordine ad bonu. est vulnus malitie. Inquatu vero irascibilis destituit suo ordine ad arduu est vulnus infirmitatis. Inquatu vero destituit ordine ad delectabile moderatu ratione. est vulnus concupiscetie. Sic igit quattuor sunt vulnera iflicta toti huane nature ex peccato pmi parentis. S. q. inclinatio ad bonu virtutis in vnoquoq. diminuit p peccatu actuale. vt ex dictis patet. Et ista quattuor vulnera sut ex alijs peccatis sequentia inquatu. f. p peccatu. et ratio eberat et pcpue in agendis. et volutatis ad bonu iduraf. et maior difficultas bene agendi accrescit. et concupiscetia magis exardescit. Uter aut bec quattuor sint cause peccatoru vt dictu e. nihilominu sut effectus peccati. Nihil eni phibet id qd e effectus vni peccati. esse cas peccati alteri. Et h. eni q. aia peordinat p peccatu pcedens. facilius inclinat ad peccandu. Sciendu aut q. malitia no sumit hic p peccatu f. p quadam priate ad malu. fm q. dicitur. Beati. vi. Proxi sunt sensus hois ad malu ab adolefcentia sua. It e concupiscetia pot dupliciter considerari. Vno mo fm qd e qd naturale. factus vis concupiscibilis. et sic subdit rationi. Alio mo fm q. excedit limites rationis. et sic est oia natura. et est vulnus nature. It infirmitas vno mo oia pot ois passio secundu qd debilitat robur aie. et impedit ratione. Unde id e peccare ex infirmitate. et ex passione. Alio mo dicit infirmitas fm q. opponit fortitudini que ptinget ad irascibiles. et sic dicit esse vulnus nature.

Ad quartu. f. vtru priuatio modi speciei et ordinis sit effectus peccati. dicendu q. modus speciei et ordo consequuntur vniq. bonum creatu inquatu huiusmodi. et etia vniq. qd ens. Omne eni esse. et bonu considerat p aliquam formam fm qua sumit species. forma aut vniuscuiusq. sit sue substantialis. siue accidentalis. e fm aliqua mensura. Unde in. viii. meth. dicit q. forme rep. sunt sicut numeri. et ex hoc h. modu queda q. mensura respicit. ex forma vero sua vniq. qd ordinat ad aliud. Sic igit fm diuersos gradus bonoru sunt diuersi si gradus modi. speciei. et ordinis. Est igit quoddam bonu ptingens ad ipsam substantiam nature. qd habet suu modu. specie et ordine. et illud nec priuatur nec diminuitur per peccatu. Est etia quoddam bonu naturalis inclinationis. et hoc habet suu modu. specie et ordinem. et hoc diminuitur per peccatu vt dictu est. sed no totaliter tollit. Est etia quoddam bonu virtutis et gratie quod etia habet suu modu. specie et ordinem. et hoc totaliter tollitur per peccatu mortale. Est etiam quoddam bonu qd est ipse actus ordinatus. quod etia h. suu modu speciem et ordinem. et huius priuatio est essentialiter ipsu peccatu. et sic patet qualiter peccatu et est priuatio modi. speciei et ordinis. et priuat vel diminuit modu. specie et ordinem. **Ad quintu. f. vtrum mors et alij defectus corporales sint effectus peccati.** dicendu q. alij quid est causa alterius dupliciter. Vno quide modo p se. Alio mo per accidens. Per se quide est causa alterius. qd fm virtute nature sue vel forme. pducit effectum. Unde sequit q. effectus sit p se intentus a causa. unde cu mors et huiusmodi defectus sint ppter intentione peccatis. manifestu est q. peccatu no est p se causa istoz defectuz. Per accidens aut aliqd est causa alterius si sit causa remouedo pbiens. sicut dicit in. viii. phi. q. diuells collina p accidens irruet lapide colline suprapositu. et hoc mo peccatu pmi parentis est causa mortis. et omniu huiusmodi defectuz in natura humana inquatu p peccatu pmi parentis sublata est originalis iusticia. p qua no solum aie vires iseriores orinebant sub ratioe absq. omni deordinatione. et etia totu corpus orinebat sub aia absq. omni defectu. et ideo subtrahit hac originali iusticia p peccatu pmi parentis. sicut vul-

nerata est humana na q. tum ad aiam p deordinatione potentiay vt supra dictu e. ita etia e corruptibilis effectus p deordinatione ipsius corpis. Subtrahit aut originalis iusticie h. ratione pene. sicut etia et subtrahit gratie. unde etia mors et oes corporales defectus consequentes. sunt quedam pene originalis pte et q. suis hmoi defectus no sunt intenti a peccate. sunt tn ordinati fm iusticiam dei punientis. **Ad sextu. f. vtru mors et alij corporales defectus sunt homi nales.** dicendu q. de vnaqua; re corruptibili dupl. loq. possumus. Vno mo fm natura vniuersale. Alio mo fm natura particulare. natura qui de; particularis est. ppta virtus actiua. et cseruatiua vniuscuiusq. rei. et fm hanc omnis corruptio et defectus est oia natura. vt dicit in. ii. de celo et mudo. q. hmoi virtus intendit esse et cseruatione ei. cui est natura vero vniuersalis est virtus actiua in aliquo vniuersali principio nature. puta in aliquo celestiu corpore. vel alio. fm piori substantie. fm q. etia deus a quibusda dicit natura naturas que quide virtus intendit bonu et cseruatione vniuersali. ad qd exigit alternatio generatiois et corruptiois. no quide fm inclinationem forme que est principiu essendi et pfectio nature. sed fm inclinatione forme que pportionaliter attribuit tali forme fm distributioe vniuersalis agentis. et q. ois forma intendat ppetuu esse quantum potest. nulla tn forma rei corruptibilis potest assequi ppetuitate sui ppter aiaz rationalis. eo q. ipsa no est subiecta oio materie corporali sicut alie forme. quinimo habet ppta opatione imateriale. Unde ex parte sue forme naturalior est homi incorruptio q. alijs reb. corruptibilib. sed q. ipse h. materia ex contrariis posita ex inclinatione materie sequit corruptibilitas in toto. et fm h. h. est nali ter corruptibilis fm natura materie sibi relicte. sed no fm nam forme. Unde considerandu est q. forma hois q. est aia rationalis fm suam incorruptibilitate pportioata est suo fini qui est beatitudo ppetua. Sed corp. humanu qd est corruptibile fm suam nam cōsideratu est quodammodo pportioatu sue forme et quodammodo no. Duplex eni ordo attendi pot in aliqua ma. Vna. f. qua agens elegit. Alia que no est ab agente electa. sed est fm additione materie. Sicut faber ad faciendu cultellu eligit maz duram et ducit q. subtiliari possit. vt sic fit aia incisiōi. et fm hac additione ferru est materia pportioata cultello. Sed ad hoc q. ferru sit fragibile et rubiginis irabef consequit ex nali dispositione ferri. nec hoc elegit artifex in ferro. sed magis repudiaret si posset. Vn bec dispositio materie no est pportioata intentioni artificiat. nec intentioni artis. Similiter corp. humanu est materia electa a natura quatu ad h. qd est tempore complexionis. vt possit esse conuenientissimu organu tactus. et aliaru virtutum sensitiuaru et motiuaru. Sed q. sit corruptibile h. eo ex conditione materie. nec est electa a natura. quoniam natura eligeret materia incorruptibile si posset. Sed deus cui subiacet omnis natura in ipsa institutione hois suppleuit defectu nature. et dono iusticie originalis dedit corpi incorruptibilitate. quada et fm hoc dicitur q. deus mortem non fecit. et q. mors est pena peccati.

De macula peccati.

DIS. XVII.

Deinde considerandu est de macula peccati. Et circa hoc querunt duo. Primo vtru macula aie sit effectus pti. Secdo vtru remaneat in aia post actu peccati. **Ad primu. f. vtru peccatu causet aliquam macula in aia.** dicendu q. macula ppte dicit in corporalib. qn alij qd corpus nitidu pdit suu nitore ex tactu alterius corpis. sicut vestis et aurum. et argentu. aut aliud hmoi. In reb. aut spualib. ad similitudinem huius oportet macula dici. Vabet aut aia hominis duplicem nitore. Vnu quide ex resplendentia lumis nalis. p quaz dirigit in suis actib. Alius vero ex resplendentia diuini lumis. f. sapientie et gratie p qua etia homo pficit ad bene et decenter agendu. Est aut quasi quida aie tactus quando inheret aliquib. reb. p amore. cu aut peccat. adheret reb. aliquib. oia lume rationis et diuine legis. Unde ipsuz decrementu seu detrimetu nitore ex tali contactu pueniens macula aie metaphorice vocat. Sciendu aut q. aia no inquitur ex reb. inferiorib. et tunc earu qn agerib. eis in aiam. sed magis econuerso aia sua actioe se inqnat. inordinate eis inherendo o lume rationis et diuine legi. It sciendu q. actio intellectus pficit fm q. res intelligibiles sunt in intellectu p modu ipsi intellectus. et ideo intellectus ex eis no ificit. sed magis pficit. Sed act. voluntatis consistit in motu ad ipsas res. ita q. amor conglutinat aiaz rei amate. et ex hoc aia maculatur qn inordinate inheret. fm illud Osee. ix. Facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerunt. Item sciendu q. illa macula non est aliqd positum in aia. nec signat priuatione solay. sed signat priuatione quanda nitore aie in ordine ad suam causam qd est pecc-

catu. et ideo diuersa peccata diuersas maculas inducunt. et est simile de umbra que est priuatio luminis ex obiecto alicuius corporis. et si diuersitate corporum obiectorum diuersificantur umbræ. Ad secundum. si vtrum macula remanet in anima post actum peccati. dicendum quod macula peccati remanet in anima. etiam transiente actu peccati. cuius est ratio. quia macula imputat quedam defectum nitorem. propter recessum a lumine rationis. vel diuine legis. et ideo quod diuine manet homo extra huiusmodi lumen. manet in eo macula peccati. si postquam redit ad lumen diuinum et ad lumen rationis. quod fit per gratiam. tunc macula cessat. Licet autem cesset actus peccati. quod homo discessit a lumine rationis. vel legis diuine. non tamen homo statim redit ad illud in quo fuerat. Sed requiritur motus voluntatis contrarius primo motui. Sicut si aliquis sit distans alicui per aliquem motum. non tamen statim cessante motu sit propinquus. sed oportet quod appropinquet rediens per motum contrarium.

De reatu pene.

DIS. XVIII.

Deinde considerandum est de reatu pene. et primo de ipso reatu. Secundo de mortali et veniali peccato que distinguuntur secundum reatum. Circa primum queritur octo. Primo vtrum reatus pene sit effectus peccati. Secundo vtrum peccatum possit esse pena alterius peccati. Tertio vtrum peccatum faciat reum eterna pena. Quarto vtrum faciat reum eterna pena infinita secundum quantitatem. Quinto vtrum peccatum faciat reum eterna et infinita pena. Sexto vtrum reatus pene possit remanere post peccatum. Septimo vtrum ois pena inferat per aliquo peccato. Octauo vtrum vnus sit reus pene per peccato alterius. Ad primum. si vtrum reatus pene sit effectus peccati. dicendum quod ex rebus naturalibus ad res humanas deriuat. ut id quod contra aliquid insurgit. ab eo detrimetur patiat. Videmus enim in rebus naturalibus quod vnus contrarius vehementius agit altero contrario superueniente propter quod aque calefacte magis congelant. ut dicitur in ii. meteororum. Unde et in hominibus ex naturali inclinatione inueniunt. ut vnusqueque de peccatis cuius contra ipsum insurgit. Manifestum est autem quod quicunque contrarietur sub aliquo ordine sunt quodammodo vnus et in ordine ad principium ordinis. Unde quod contra ordinem aliquem insurgit. consequens est ut ab ipso ordine a principio ordinis deriuat. Cui autem peccatum sit actus inordinatus manifestum est quod quicunque peccat contra aliquem ordinem agit. et ideo ab ipso ordine consequens est ut deriuat. quod quidem depresso pena est. Unde sunt tres ordines quod subiecti humana voluntas triplici pena potest homo puniri. Primo enim subiecti humana natura ordini. propter rationem. Secundo ordini exterioris hominis gubernationis vel taliter vel spiritualiter politice. seu iconomice. Tertio subiecti vniuersali ordini diuini regimini. Quilibet autem horum ordinum per peccatum perturbatur. cui ille qui peccat agit contra rationem. contra legem humanam. et contra legem diuinam. Unde et triplicem penam incurrit. Vnam quidem a seipso. quod est conscientie remorsus. Aliam vero ab homine. Tertia vero a deo. Ad secundum. si vtrum peccatum possit esse pena alterius peccati. dicendum quod de peccato dupliciter loqui possumus. per se. et per accidens. Per se quidem nullo modo peccatum potest esse pena peccati. Peccatum enim per se considerat secundum quod egreditur a voluntate sic enim habet rationem culpe. De ratione autem pene est quod fit contra voluntatem. Unde manifestum est quod nullo modo per se loquendo peccatum potest esse pena peccati. Per accidens autem peccatum potest esse pena peccati tripliciter. Primo quidem modo ex parte cause que est remotio. prohibens. Sunt enim cause inclinantes ad peccatum. passiones. tentatio dyaboli. et alia huiusmodi. que quidem cause impediuntur per auxilium diuine gratie que subtrahitur per peccatum. Unde cum ipsa subtractio gratie sit quedam pena. et a deo ut supra dictum est. sequitur quod per accidens etiam peccatum quod ex hoc sequitur pena dicatur. Et hoc modo loquitur apostolus Roman. i. dicens. Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum. que sunt animi passiones. scilicet homines deserti ab auxilio diuine gratie vincuntur a passionibus. et hoc modo semper peccatum dicitur esse pena precedentis peccati. Alio modo ex parte substantie actus que afflictionem inducit. siue sit actus exterior ut patet in ira et in inuidia. siue sit actus exterior. ut patet cum aliqui graui labore opprimuntur. et omnino ut compleat actum peccati. secundum illud Sap. i. Lassati sumus in via iniquitatis. Tertio modo ex parte effectus. ut. scilicet aliquod peccatum dicatur pena respectu effectus consequentis. Sed his duobus modis vltimis vnus peccatum non solum est pena precedentis peccati. sed et sui. Ad tertium. si vtrum aliquod peccatum inducat reatum eterne pene. dicendum quod sicut supra dictum est. peccatum ex hoc inducit reatum pene quod peruenit aliquem ordinem. Manente autem causa manet effectus. unde quod diuine remanet pueritas hominis. necesse est quod remaneat reatus pene. Peruenit autem aliquis ordinem quicquid quidem repabiliter. quicquid irreparabiliter. Semper enim defectus quo subtrahitur principium irreparabilis est. Si autem saluetur principium eius ipsius virtute. alij defectus reparari possunt. Sicut si corrumptum visum principium. non potest fieri reparatio visionis nisi sola virtute diuina. Si vero saluo principio visus aliquid impedimentum visionis adueniat. reparari possunt per naturam vel arte. Quilibet autem ordinis est aliquod principium. per quod aliquis princeps sit illi ordinis. et ideo si per peccatum corrumptum principium ordinis quo voluntas hominis subdit deo erit inordinatum quantum est de se irreparabilis. et si reparari possit virtute diuina. Principium autem huius ordinis est vltimum finis cui homo inheret per charitatem. et ideo quicquid peccatum auertit a deo charitate auferendo quantum est de se inducit reatum eterne pene. Cui autem pena debeat proportionari culpe. sicut dicitur Isa. xlv. vii. In mensura dimensuratum est abiectum fuerit iudicabo eam. Et Deus. xxxv. v. Iuxta mensuram delicti erit et plagarum modus. Et Apoc. xviii. Quantum glorificauit se et in delictis fuit. tantum dote illi tormentum et luctum. Proportionaliter quidem secundum acerbitate tam in iudicio diuino quam in humano. sicut aug. dicit. xlv. de ci. dei. In nullo iudicio requiritur pena ad eamque culpe secundum durationem. Non enim quod adulterium vel homicidium in momento committit. propter hoc momentanea pena puniatur: sed quicquid quidem perpetuo carcere datur vel exilio. quicquid etiam morte. in qua non consideratur occisionis mora: sed potius quod in perpetuum auferat de societate viuendum. et sic suo modo representat eternitatem pene infligere diuinit. Iuxta tamen est secundum greg. x. quod in suo eterno peccatum est deum. in eterno deum puniatur. Dicit autem aliquis in suo eterno peccasse non solum. propter continuationem actus in tota hominis vita durantis: sed quod ex hoc ipso quod in peccato sine cessante voluntate habet in eternum peccatum. Vnde dicit greg. xix. mor. quod iniqui voluissent sine fine viuere et sine fine potuissent in iniquitatibus permanere. Nec punitur de eternitatem quod delectatur in penis nostris. propter ipsas: sed delectatur in penis. propter ordinem iusticie siue hoc requirit. Tunc cum pene debeat esse medicinales. iste medicinales sunt non impiis qui puniuntur: sed solum alijs. Nam et pene que secundum leges infliguntur non semper sunt medicinales ei qui puniuntur: sed solum alijs. sicut lano suspensus. non ut ipse emendetur sed solum propter alios. sicut metus pene peccatore desistat. secundum illud. puer. xix. Destitit flagellato stultus sapienter. et erit. Sic igitur et eterne pene reproborum a deo infliguntur sicut medicinales his qui considerantur penam abstinent a peccatis secundum illud. ps. Deditis metuentibus te significatorem ut fugiat a facie arcis ut liberent dilecti tui. Tunc quod pene infliguntur ad seruandum ordinem diuine iusticie. et ad puniendum inordinatum peccatum. ideo semper manent inordinatio semper pena manebit. De hoc requirere supra de eternitate penarum infernalium.

Ad quartum. si vtrum peccatum debeat pena infinita. dicendum quod pena proportionatur peccato. In peccato autem duo sunt: quorum vnus est auersio ab incommodabili bono quod est finis. vnus ex hac parte peccatum est infinitum. Aliud quod est in peccato est inordinatio auersio ad mutabile bonum et ex hac parte peccatum est infinitum. tunc quod ipsius bonum mutabile est finis. tunc etiam: quod ipsa auersio est finita. non enim potest esse actus creature infinitus. Ex parte igitur auersiois videtur peccatum pena omnino quod etiam est infinitum. est enim amissio finis boni. scilicet dei. Ex parte autem auersiois videtur ei pena finis quod etiam est finita. Ad quintum. si vtrum omne peccatum inducat reatum eterne pene. dicendum quod sic supra dictum est: peccatum causat reatum eterne pene in quantum irreparabiliter repugnat ordini diuine iusticie. per hoc. scilicet quod contra ipsi principium ordinis quod est vltimum finis. Manifestum est autem quod in quibusdam peccatis est quod aliqua inordinatio: non tamen per contrarietatem ad vltimum finem: sed solum circa quod sit ad finem. in quantum plus vnus debet eis iterum. saluato tamen ordine ad vltimum finem. puta cum homo est ad aliquam ream temporalem nimis afflictus. non tamen per ea vellet deum offendere. aliquid de eius preceptis faciendo unde huiusmodi peccata non debent pena eterna: sed temporalis. Ad sextum. si vtrum reat pene remaneat post peccatum. dicendum quod in peccato duo possunt considerari. actus culpe: et macula sequens. Planum est autem quod cessante actu peccati. remanet reat in oibus peccatis. Actus enim peccati facit hominem reum pene in quantum transgreditur regulam diuine iusticie ad quam non redit nisi per compositionem pene que ad equitatem iusticie reducit. ut. scilicet quod plus voluntati sue indulget quam debuit in mandatum dei agens secundum ordinem diuine iusticie aliquid contra id quod vellet simpliciter spontaneus vel iurius patiat. quod etiam in iniurijs hominum factis obseruatur. ut per compositionem pene reum tunc egret equalitas iusticie. Vnde patet quod cessante actu peccati vel iniurie illate. adhuc remanet debitum pene. Sed si loquamur de ablatione peccati quantum ad maculam. sic manifestum est quod macula peccati ab anima auferri non potest nisi per hoc quod anima deo coniungitur. per cuius distantiam detrimetur nitore incurrat quod est macula. ut supra dictum est. Coniungitur autem homo deo per voluntatem. unde macula peccati ab homine tolli non potest. nisi voluntas hominis hominem diuine iusticie acceptet. ut. scilicet vel ipse penam sibi spontaneus assumat in compositionem culpe perire. vel etiam a deo illatam patienter sustineat. Utroque enim modo penam rationem satisfactiois habet. Penam autem satisfactoria diminuit aliquid de ratione pene. Est enim de ratione pene quod fit contra voluntatem. Penam autem satisfactoria est secundum abolutam considerationem sit contra voluntatem. tamen nunc et per hoc est voluntas

ria. unde simpliciter est voluntaria. fm quid aut involuntaria. sicut patet ex his q supra de volutario et involutario dicta sunt. Dicendum est ergo q remota macula culpe. pot quide remanere reatus. nō pe ne simpliciter. s. satisfactorie. ¶ Ad septimū. s. vtrū ois pena iheraf ppter aliquā culpā dicēdū q sicut iam dictū est. pena pot dupliciter considerari. simpliciter. et inquantū satisfactoria. Pena quide satisfactoria est quodamō voluntaria. et q tringit eos q differūt in reatu pene esse vni fm volūtate vniōis amoris. inde est q iterduz ali quis q nō peccauit penā volūtarius. p alio portat. sicut etiā in reb humanis videmus q aliq in se transfert alterius debitū. Si vero loquamur de pena simpliciter fm qd bz rationē pene. sic semp habet ordinē ad culpā. ppriā. sed qis quide ad culpā actualē. puta quādo aliquis vel a deo vel ab hoīe p peccato cōmisso punit. quā doqz vero ad culpā originālē. et hoc qdē. vel principaliter. vel conse quēter. Principaliter quide; pena originālīs peccati est q natura humana sibi relinquit destituta auxilio originālīs iusticie. Sz ad hoc cōsequēter oēs penalitates q ex defectu nature in oibus contin gunt. Sciendū tamē q qis aliqd videt esse penale qd tamē non habet simpliciter rationē pene. Pena enī est species mali. malū aut priuatio boni. Lū autē sint plura boīs bona. s. aīe. corporis. et exte riorū. cōtingit interduz q homo patiat cōtrimentum in minori bono. vt augeat in maiori. sicut cū patit cōtrimentū pecunie ppter sanitatē corporis. vel in vtroqz boz ppter salutem anime. et ppter gloriā dei. et tūc tale cōtrimentū nō est simpliciter malum boīs. sed fm qd. Unde nō dicit simpliciter rationē pene. sed medicine. Naz et medici amsteras potiones. ppinant infirmis vt cōferāt sanitatem. Et q huiusmodi nō pprie habet rationē pene. nō reducunt ad cul pā sicut ad causam. nisi p tanto q hoc ipius q oportet humane na ture medicinas penales exhibere. est ex corruptione nature que est pena originālīs peccati. In statu enī innocētie non oportuisset ali quē ad pfectū virtutis inducere p penali exercitā. Unde hoc qd est penale in talibz. reducitur ad culpā originālē sicut ad cām. ¶ Ad octauū. s. vtrū vnū puniri debeat p peccato alterius. dicēdū q si lo quamur de pena satisfactoria q volūtaria assumit. tringit q vnus portet penā alteri? iquātū sūt quodā mō vni. sic iā dictū ē. Si aut loquimur de pena p peccato iusticia iquātū bz rōes pene. sic solū vnus qsqz p suo peccato punit. qz act? peccati aliqd p se penale ē. Si aut loquimur de pena q bz rōne medicine. sic tringit q vnū puni p pec cato alteri? Dicū ē. n. q cōtrimentū corporaliū rep. vel ē ipi? corpis sūt qdā penales medicine. ordinatē ad salutē aīe. Cū nihil pbiat talibz penis aliqd puniri p peccato alterius vel a deo vel ab hoīe vtpote filios p patribz. et subditos p oīs. iquātū sūt quedā res eo rū. ita tū q si subdit? vel filius ē piceps culpe hui? penalis defect? bz rationē pene quātum ad vtrūqz. s. q quātum ad eū qui puni? et qstū ad eū p quo puni? Si vero nō sit particeps culpe. bz rationē pene qstū ad eū p quo puni? qstū vero ad eū qui puni? bz ratio nē medicine tū. nisi per accidēs inquantū peccato alterius cōsentit. ordinat? enī ei ad bonū aīe si patietur sustineat. Pene vero spūales nō sunt medicinales tū. qz bonū aīe non ordinat? ad aliud melius bonū. Unde in bonis aīe nullus patit cōtrimentū sine culpa. ppria. et ppter hoc etiā talibz penis vt aplūs dicit in epla ad tyrim. vnus nō puni? p alio. qz qstū ad aīam filius nō est res patris. unde et bu ius cām oīs assignās dicit. Ezech. xxiij. Oēs aīe mee sunt. Unde qd dicit? Ezo. xx. Ego sum deus zelotes visitās iniquitatē patrum in filios in tertiā et quartā generatōe; bz q oderūt me. Et Math. xxiij. Veniet sup vos oīs sanguis iustus et effusus est sup terram. vtrūqz istoz referēdū esse videt ad penas tēporales vel corporales inquantū filij sunt res quedā parētū vel successores predecessorum. Vel si referat? ad penas spūales. hoc dicit? ppter imitationē culpe. Unde in Ezo. addit. his qui oderūt me. et in Math. dicit. Et vos implete mēsurā patrū vestroz. Dicit aut? puniri peccata patrū in filiis. qz filij peccatis patrū nutriti prioriores sunt ad peccādū. tū pro pter cōsuetudinē peccādū. et in peccatis diutius manēdi. tū etiā pro pter malū exēplū qd accipiūt a patribz. quasi auctoritatē et vitā eo rum malā sequētes. Sūt etiā ipi maiori et acerbiori pena digni. si graues penas patrū suoz vidētes quas ppter peccata sua tollerāt. non sunt correcti. Ideo addidit oīs in auctoritatē pzeallegata. In tertiā et quartā generationē. Ezo. xx. qz tān? cōsueuerūt boīs viue re. vt vsqz in tertiā et quartā generationē videāt. Et sic mutuo vide re possunt p filij peccata et malā vitā parētū suoz ad imitandū. et similiter patres filioz penas ad dōlēdū. ¶ Quātū aut? ad penas tē porales vel corporales puniunt filij p peccatis parētū suoz. et fm iusticiā humanā sicut patet in crimine lese maiestatis. et iste pene remedia quedam vel medicine sunt contra culpas sequētes. vt vel

ipsi qui puniunt vel alij cobibeant a similibz culpis. Magis aut? dicitur ppinqui q extranei puniri p peccatis alioz. tū qz pena ppin quozū quodamō redidat in illis qui peccauerūt inquantū filius est quedā res patris vt dictū est. tū etiā qz et domestica ppinquoz exē pla et domestice eoz pene magis mouēt. unde qn aliquis nutritus est in peccis parētū vehemētius ea sequit. est ex eoz penis non est deteritus obstinatior videtur. Unde et maiori pena dignus est.

De peccati diuersis effectibus.

DIS. XIX.

Deinde considerandū est de diuersis effectibz ma lis et dānis que facit peccatū in aīa. pp que peccatū sūmope cauendū est. et omni mode detestā dū. ¶ Circa q considerare debemus septē. Prio qz si pec catū nō esset. nihil posset esse qd homini obesser. Secūdo qz si pec catū nō esset. quicqd ē homi. pdeset. Tercio qz deo sūme displicet. Quarto qz bonus angelus illud sūme abhorret. Quinto qz sanctis oibus iniuriāz infert. Sexto qz dyabolo sūme placet. Septimo qz facit multipliciter nocet. ¶ Prio igit cū sūma sollicitudine ca uēdū est peccatū. qz si peccatū nō esset. nō oportet eoz timē; timē nec mortē. nec infernū. nec purgatoriū. nec iudiciū. nec aliqd periculū. Si ergo timenda sunt hec oīa. sūme timendū et cauendū est pecca tū. ppter qd solū hec oīa sunt timēda. Itēz nihil nocet homi sine hoc malo. Reg. Nulla nocebit aduersitas si nulla domine iniqui tas. Eccl. viij. Qui custodit mandatū nō erperiet quicqd mali. Itēz qui bz hoc malū. nihil est ei bonū. Seī. Nihil est homi bonū sine se bono. Hoc solū malū facit hominē malū. Math. xxvj. Bonus est illi si natus nō fuisset hō ille. imo melius esset ei nō ēē qz ma lū esse. qz malus charitatē nō habet. Quā qui nō habet. nihil qd fa ciat aut qd habeat aliquid ei. pdest. i. corin. xij. Si distribuerō et. Sequit. charitatem aut nō habuerō. nihil mihi prodest. imo nihil ē scz in valore. Ibidē supra dicit. Si charitatē nō habuerō nihil sūz imo minus qd nihil qz faciēdo peccatū. destruit hō illud qd in ipso est bonū. Itēz ibidē supra. Si linguis homin loquar. et angeloz. cha ritatem aut nō habēa factus sūz velut es sonā. aut cymbalū tinēns. ¶ Secūdo qz homi qui est pctō inordinat. oīa coopant in bonum. Ro. ix. Diligentibz deū oīa coopant in bonū. imo oīuz bonoz piceps est. ps. Particeps ego sūz omniū timentiū te. Et ys. iij. Dicite iusto qn bene tē. Aug. Sectamī charitatē. sine qua diues paup ē. et cū qua paup est diues. Nō solūz aut bona cedunt bonis in bonū imo etiā mala culpe et pene cōuertunt eis in bonū. nā i oibz lucratur. in bonis cōgādēdo. in malis cōdolēdo. In passiōibz sanctorū legit? qd quidā gentilis cōpateret martyrio cuiusdā virginis. vi dit duas coronas ab angelo deferri. vnā martyri ppter passiōez. alia sibi ppter cōpassionē et occasione hui? visiōis cōuersus ad dñz martyriū suscepit. Itēz malū culpe cedit electis in bonū. oīz de p pzijs dolent. et alienis cōdolēt. et sit peccatū simile serpenti dicto ty ro. de quo cōficiet venenū mortalisimū. et tyriaca q est remediū cō tra venenū. qz de peccato sūmif? toxicū venenosissimū p peccati de lectionē et peccati remediū. p. ppriū peccati detestationē et abomi nationē et cōtritiōē corpis. et p alieni peccati cōpassionē. Viere. xxx. A vulneribz tuis sanabo te. ¶ Tercio cauendū et detestandū est pec catū. qz deo sūme displicet. qd patet i. vij. ¶ Prio qz nihil ei dis plicet pater peccatū. Sap. Nihil odisti eoz que fecisti. Immo oīa diligis. in quibz peccatū nō inuenit. Itēz nullū habet ita bonū ami cū quēz nō habeat odio si in peccato mortali fuerit. et pessimū repu tat inimicū. Ut patet in lucifero. et iuda. Eccl. xij. Altissim? odio ha bet peccatores. ps. Iniquos odio habui. ¶ Secūdo ex cōtumelie ir rogatiōe quā facit deo. Una est qz corā eius oculis spōsaz ei? vile cūssimā. vilissimū adultero. i. dyabolo pstituit. animaz. Viere. ij. Quomō psternebaris meretrix. Itēz filiā eius spoliāt et cōrūpit. ps. Corrupti sunt et abomiabiles facti sūt. Aug. Peccatū ē spoliatio boni gratuiti et corruptio boni nālis. Itēz filios et filias dei i oculis ei? occidit. s. bona opa et virtutes. Itēz deūz a domo sua. p pzia et castro eicit. et aduersariū eius. s. dyabolūz introducit. Item templū dei succendit. Itēz stratā paradisi publicā obedientie man datorū dei in cōtumeliā eius ad modūz pcedōis frangit. Itē ad mo dūz iudeoz in faciē dei cōspuit oīz eū cōtemnere facit. Itēz ipsum in quātūz in ipso est iterū crucifigit. et sanguinē eius qsi fundit. oīz p cū redemptiōis eius abiicit. Heb. vij. Rursūz crucifigētes sibi metip sis filiū dei. et ostētū habētes. Ibi glo. Abim crucifigunt et cōtume lie habēt qui gratiā eius vilipendētes in peccatis iacent. Itēz glo. Plus peccat qui cōtēnit regnantē in celis. qz qui crucifixerunt am bulantē in terris. ¶ Tercio patet qualiter ei displicet. ex plectiōe quā p pctō infert. Persecutus enī est peccatū in omni loco. vt nul lus loc? sit ei tut? Persecut? fuit peccatū in celo. vt patet in lucife

ro quē sic deiecit de tanta altitudine in tantā pfunditatē. de tanta pulchritudine in tantā deformitatē. de tantā bonitate ad tantā boni paucitatē. de tantā felicitate ad tantā ifelicitatē. Itē p3 quō pfectus est peccatū in paradyfo terreftri. f. in punitiōe pthoplaustoz. Itē in terra p aquā diluuii. 2 p ignē sodomoz. Itē in aere. qđ patet in grādinatiōe egyptioz 2 habitatoz terre. pmissiōis. Itē in terra. qđ patet in absoctiōe dathā 2 chore. Itē per angelos suos. 2 p alias creaturas suas. 2 etiā p ipsos demōes psequit deus peccata faciētes. h multipliciter. in iferno eternaliter. ysa. xxiij. Inebriatus est in celo gladius meus. 2 vsq ad idumeā descēdet. Quarto patet qđ deo displicet ex dei imutatiōe. Benignissimū enī 2 clemētissimū patrē mutat i crudelissimū iudicē. ita qđ p toto mūdo nō dimittit qđ filios quos creauit quos tantū dilexit si eos in mortali peccato in morte inueniret etiaz si possent fugere sub pallio beato virgīnis gladio eterne dānatiōis interficiat. 2 in ignē eternū sine retractiōe piciat i punitat. pner. vi. Selus 2 furoz viri nō parcat in die vindictē. nec acquiescat cuiusqđ pēb. nec accipiet. p redēptiōe dona plurima 2c. Quinto patet in bonoz abominatiōe. si fuerint in se etia hic ex torico. puer. re. Uctime peccatoz abominabiles. Eccl. xxiij. Dona iniquoz nō pbat altissimus. nec respicit in oblationibus eoz. Faciūt peccatoz faciētes opa de genere bonoz. vt indei de qđ in pā. Bederūt in escā meā fel 2c. Itē ipi sūt similes vetule faciēti casēi cū manibz ylcerosi qđ eis limpiditūde oculoz. 2 nasi sanie tergēs. canē 2 cattū ei dē tractās casēi psciebat muscas h eo cōpzmēs. sicut hic casēus abominabilis est bec cernēt. sic eozum opa deo sūt abominabilia. h de genere bonoz sint cū sūt cū peccato. Sexto patet qđ deus odit peccatū ex eius elaboratiōis de structiōe. oēs enī labores suos fere assumpfit vt peccatū destrueret. Clouit enī carnē assumere vt carnē a peccato mūdaret. pdiare vt illud cōtēneret sacramēta instituire vt illud destrueret. apostolos 2 discipulos p mūdū mittere. vt illud ipugnaret. vendi voluit. vt nos a peccato redimeret. ligari. vt nos ab ipso dissolueret. vulnerari. vt nos ab ipso sanaret. sanguinē suū fundere. vt p ipsū nos a peccato laueret. dānari vt peccatū dānaret. crucifigi. vt illū crucifigēt. trāsuerberari 2 mozi. vt illud transfigeret 2 occideret. Piero. Hās tibi referimus saluatoz feculoz. qđ fortissimū aduersariū nostz eieicisti quē dū occideris occidisti. In h sūt similis familoni. qđ mozi voluit vt phylisteos occideret. Blo sup illud Collo. iij. Innocēs occidit. peccatū occidit. Septio patet ex dei sepaniōe. 2 exheredatiōe peccatoz. 2 deiectionē ppetuū carcerē. Nullus enī amicus eius ita charus est ei qđ qđ cito peccat. mortaliter sepe eū a sui societate 2 suoz 2 bonoz suoz puiet a pncipio. 2 exheredet eū a regno. 2 detradat in carcerē ppetuū. 2 hoc nisi ante mortē pacē cū eo fecerit. Ysa. lxx. Iniquitates vestre diuiferūt iter vos 2 deū vestrū. Quarto timen dū 2 detestādū est peccatū qđ sanctis angelis displicet 2 feter. In vitipatuz oicif. qđ qđā fener ambulare p heremū. vidit duos angelos cōcomitātes se. vnu ad dexterā 2 aliū ad sinistrā. Et cū inuenisset cadaner bois fetidū. fener obturauit nases suas nō valēs fetoz sustinere. Angeli aut vīso iuene ornato nases obtinuerūt 2 cū fener quereret cām aiunt angeli. Tu cū sis caro sentis fetoz carnis nos aut cū simus spiritus sentimus solū spūale fetoz peccati. Ansel. Tolerabilis feter canis putridus hoibz. qđ aia peccatrix deo 2 angelis eius. Quinto detestādū ē peccatū. qđ sanctis iniuriā ifert. Primo qđ regē eoz 2 dñz offendit. f. deū. Eccl. xxvij. Vir peccatoz turbabit amicos. f. summi regis. Vel qđ a comunione 2 societate sanctoz se subtrahit quasi si eos excomunicatos iudicat. Eccl. xxiij. Si cōmunicabit lupus cū agno. f. peccatoz cum iusto. aut qđ cōmunicatio homini sancto ad canē. Vel qđ cōtrariū sanctis se efficit. dū cōtrarie potestati militat. Eccl. xxiiij. Sicut mors cōtra vitam. sic cōtra virū iustum peccatoz. Item quia quātūz in ipso est gloriā sanctozum imminuit qui de eius gloriā vīsa gaudeant. Eccl. vij. Ne pecces in multitudine ciuitatis. Jacobi. ij. Qui of fendit in vno factus est omniū reus. Sexto qđ oryabolo sup oīa placet. 2 hoc ppter maximū lucrum quod ibi facit. Ubi animas sanguine chisti acquisitas sibi acquirit. Unde dicitur qđ cum oryabolo per quendā demoniacum diceret qđ peccatū eius feteret. 2 ille quereret quare ergo illud cūz tanta diligentia procuraret. respondit qđ ppter lucrum. sicut cloacarius intrat latrinā ppter lucrū licet ei feterat. Itē hoc patet ex eo qđ assidue tentat. Brego. Assidua tentatione pulsatur vt saltem tedio vincat. Eccl. xxvij. Leo semper nationi insidiatur. Unde beatus Martinus videns mergos in flumine. ait vt legitur in vita eius. Pec est forma demonū insidiatur incautis. captos deuorant. satiarqz nequeunt deuoratis. Eius assiduitas tentandi patet ex hoc qđ aliquādo per. xxx. vel. xl. vel plures

annos tentat vnum pauperem hominē. vt eū in peccatūz pcepiter. nec cessat die ac nocte. qđ si in tanto tpe obtinet multū gaudet pā. Euge euge viderunt oculi nostri. Unde in vita beati iohis euāgelīe dicit qđ iuuenis quidā suscitatur a beato iohē dicebat qđ viderat demones gaudētes de ruina pctoz quōtidā conuersoz a beato iohē. 2 angelos de hoc lugētes. Septimo detestādū est peccatū. qđ homini sup oīa nocet. Nocet autem facienti multis modis. Primo. qđ facit hominē sibi ipsi odiosum. inimicū. pestiferū 2 homicidā sui. pā. Qui diligit iniquitatē. odit aīam suā. Thob. xij. Qui faciūt peccatū 2 iniquitatē. hostes sunt aīe sue. Sen. Nullūz consciū peccatoz tuoz magis oderis qđ te. Alios fugere poteris te autē nunqz. Pec est pestis que ad mortē tpalez adducit nos 2 adducit oēs antecessores nostros 2 facientes ad mortē spirituales 2 eternas. Unde multū est odienda 2 fugiēda. Sap. xv. Homo p malitias suā occidit aīam suā. Eccl. xxi. Quasi a facie colubz fuge peccatū 2c. Dētes illius dētes leonis. interficiētes aīas hoīuz 2c. Berrū. Uita pcti igrediētibz mel ppinat sophistici. pgredeētibz fel 2 accitū. egrediētibz venenū aspidū insanabile. ingrediētes exaiat. pgredeētes obstat. egrediētes exterminat. vt 2 in aīa 2 in corpe fil oā nent iusto dei iudicio. Uñ ponit de hoc exēplū de rege qui viridā riu suū tradidit custodie ceci 2 tracti. Atractus suadebat cecoz ad azbores eū potaret 2 eleuaret 2 d fructibz ei daret qđ faciebat. Ad rex aduertēs sic vtrūqz mozi adiudicauit. Tu ecce licet te exules qđ fruct? nō videris. qđ contractū portasti qui nō nisi p te cepis. set fructus mozieris. Tu tracte licet te exules qđ ad fructus nō ieris. qđ tū cepisti 2 dedisti fructus mozieris. Sūr iudicat de? de ani ma ceca que corp portat 2 erigit ad mala opera faciēda qđ sine regimine eius peccatū exple nō posset. Itē ponit exēplū de oues bus fratribz sapiēte 2 stulto. qui cū redire deberēt ad patriā suam de qua elongari erāt. venerūt ad biuīz vbi audierūt a pastozibus loci qđ altera via que erat alta 2 arcta 2 aspa. recte 2 secure ducebat ad patriā suā. alia autē que erat lata 2 plana 2 delectabilis. nimis erat longa 2 periculosa 2 plena latronibz. Uñ aut sapiens vellet ire p viā artā 2 securā ad rogatū fatui. cū audisset periculū cōsēnit ire p latā 2 spaciōsā 2 periculōsā viā. p quā cū irent. a latronibus cāpti 2 spoliati 2 vulnerati sunt. 2 cū fatuus in foucā pzoiceref occidēdus. 2 alius ligat? ad mortē duceret. maledicebat fatuo dicens. qđ ppter suā fatuitatē mozeret. Tunc respondit fatū. tu poti? maledicaris. qđ tibi potius imputādū est qui me scias fatuū. 2 mihi credidisti 2 acquieuiisti. Adapta quō fatuus est corp? Sapiēs aīa vel sensuālitatē. 2 ratio. Uia arcta que ducit ad vitā. penitentiā ē. La ta. peccatū 2 inobediētia. pastozes. predicatorē. Patria. celestis regio. Latrones. demones. Secūdo facit hoīez iutiles 2 infructuosos. 2 similē mari mortuo qđ nibil generat ptnēs ad vitā. Jsa. lix. Opera eoz inutilia 2c. Piero. xvij. De maledicto viro dicit. erit qđ mirice in deserto. qđ sine fructu. vel sine vtili fructu. Similes sūt qđ buldā nucibus indie. que depozant nuces pulchras 2 magnas ad modū humani capitis. 2 intus inueniunt plene serpētibz vt dicit in bistoria trāfinari. Itē similes sūt sambuce. Itē pomis sodomū que ferunt fructus plenos fauilla. faciūt enī labruscas cū debe rent facere vias. ysa. v. 2 Deut. xxxij. de vinea sodomoz. vinea eoz 2 vna eoz vna fellis. Itē similes sunt ficulnee maledictē i qđ fruct? oīs nō inuenit. Math. xxi. 2 Luc. xxi. Tres anni sunt qđ veni fructū querēs in ficulnea 2c. Tercio facit hoīez duz. Piero. xxx. Du ra dicunt pctā qđ indurāt. 2 faciūt hoīez similes ramno qđ primo qđ herba mollis indurāt in arborē 2 in spinā durā. Piero. l. Pctū iudā scriptū est in vngue adamātino. maxie qđ senescit in corde vt si at qđ i deleibile. Pctā inueniū pdicant in qđ qđ sūt delebilis de facili. Pctā senū pdicant in qđ. qđ eis qđ sūt substantiāliter adherēt. qđ vir inde enēdant nisi cū maxio dei miraculo. Unde in vita bti an dree legif qđ oīs. xl. iuuenes submersos in mari a oryabolo qvenie bāt ad sermonē ei? cū solo breui vbo suscitasset. qđā fener nicola? noie audito sermōe ei? qđ p. lxx. ānos fuerat in imūditia luxurie ob durat? venit ad eū h ofitēs. cui dedit euāgelīū in sinu suo portādū vt duz ardore suo assueto stimularef eius memoria 2 vture a pctō suo reuocaref qđ puz inflāmaref libidine ofueta iuit ad scortū. cui clamauit meretrix. egredere fener. qđ sup te video mirabilia. Qui aduertēs euāgelīū i sinu suo ofusus redijt ad aplm dicens qđ nō poterat cōtinere. nisi h suis oratiōibz ipetraret. Tūc andreas ei cōpā. sus oīa cōtra illud peccatū pdicauit a tertia vsq ad nonā. 2 fenuit 2 orauit. 2 cū nō sentiret se cō exauditiū. dixit dñō qđ non comederet nisi exaudiref. sic oīēs. Dñe p mortuis suscitandis obtinem? misericordiā. quare nō p isto qui vult saluari. Tūc ad eius afflictio nem vox de celo ait. Non est parum andrea. quia exauditus es. p

ferre. s. oportebat qd ante p sex menses se ieiunio ⁊ oratione fatiga-
ret. Qui cū h fecisset. ⁊ veditis oibus bonis suis ea p deo pauperi-
b⁹ erogasset. migravit ad dñs. ⁊ vox ad aplm. Andrea lucratu⁹ es
sens. Itē sicut deus p spiritū sanctū facit de corde lapideo carneū.
Ezech. xxxiii. ita dyabolus p peccatū de corde carneo facit lapideū
imo ferreū. pharaonici. dyabolici. vt nec igne tribulatiois. nec mal-
leo pñctiois pluri⁹ ferreū existēs emolliat aut moueat. Item de
aqueo. i. lachrymoso ⁊ opūcto. fit cristallinū qñt ad duritiē. ⁊ ipos-
sibile resolutiois ad lachrymas. Eccl. xlii. Frigidus vetus aqlo fla-
uit ⁊ durauit cristallus ab aqua. De duritia cordis peccatoris ois
cit berit. Nemo duri cordis salutē vnq̃ adeptus ē. nisi forte cū ois
minus misericors abstulit cor lapideū ⁊ dedit cor carneū. ips. n. cor
vult ē qd nec cōpñctioe scindit. nec pietate molliet. nec pñb⁹ mo-
uet. minus nō cedit. duratū ad flagella. ingrātū ad beneficia. infidū
ad oīlia. pñptū ad iudicia. iuerēdū ad turpia. ipauidū ad picu-
losa. inhumānū ad hūana. pñtoris obliuiscēs. pñtentia negligēs. fu-
tura nō puidēs. ⁊ vt breuiter cūcta cōpñda. ips ē qd nec deū timet
nec hoīes reueret. De quo Eccl. iii. Cor dñi male habebit in nouis-
simo. Job. xl. Indurabit qñ malleatoris incus. Quarto facit bo-
minē peccatū ⁊ dyaboli feruū. i. Job. vii. Qui facit peccatū. feruus
ē peccatū. i. pñ. ij. A quo supat qñs eius feru⁹ ē. Aug. Bon⁹ homo
si feruit liber ē. malus si regnet seruus ē. nō vni⁹ hoīs. s. qd peius
ē tot demoniorū quot vitiorū. Bragmanni scripserūt alexādro sicut
legit in hystoria trāsmarina. ⁊ i epistola vādami alexādro. Tu bo-
stes exteriores spoliās. vt interiores nutrias. tu hoīes tue subiciis
seruituti. ⁊ vitiois tuis interiorib⁹ seruus. Idē. Uos nullā pñz cōpñ-
vestri potestati vñs reliquistis. qñ inde tributarij sit. Vobis tot deos
aut oīos asseritis. quot mēbra habetis. Minera deā capitis ois
cit. iunonē qz iracida. deā cordis. Martē qz bellicosus. deū per-
toris. Mercuriū qz multiloquus. deū lingue. Herculez qz magne
fortitudinis. deū brachiorū. Bachū qz ebriosus. deū gutturis. Lu-
pidinē qz fornicator. deū renū. ⁊ sic de alijs. Item peccator victus a
dyabolo sicut a peccato seruus ē. vt ceruus victus. de quo dicit na-
turales qz ex quo vincit ab alio ceruo semp postea quasi oīm suū
iudicis. cū occurrit ei caput iclinat. ⁊ cornua demittit in signum su-
biectiois ⁊ seruitutis. Quinto facit hoīes in aia deformē ⁊ nigrū
Terc. iij. Denigrata ē sup carbones facies eoz. ⁊c. Bie. xlii. Si
mutare pōt ethyops pellē suā aut pardus varietatē suā. sic ne vos
poteritis benefacere cū didiceritis malefacere. Ezech. xvi. Abomi-
nationē fecisti decoroz. t. Ansel. Aia si in peccato fuerit. nigrior erit
coruō. Patet aut quāta sit peccati deformitas. ex eo qd ita turpiss-
ma ⁊ terribilissima creatura qd oīc dyabolus. nihil hys deformitatib⁹ nisi
ratione peccati. qñdū enī sine peccato fuit. pulcherrimus fuit ⁊ clas-
sissimus. Siliter aia nihil hys deformitatib⁹ nisi ratioe peccati. Et nō
ta qd apud ethyopes qd sunt nigriores. iudicant pulchriores. Simi-
liter iter peccatores qd alios nō reputant nisi qd sunt sibi similes. Si-
militer apud canes est. qd pullos nō reputat suos. s. degeneres vsq̃
quo nigrescāt. nec. puidet eis. s. eos oīs qñdū nō nigrescūt pa-
sūt rose celesti. vt dicit Grego. sup illud Job. xxxix. Qui pparat cor
uis efcā qñ pulli ei⁹ clamāt ad dñs. Siliter mūdani nō curāt de fi-
lijs suis nisi videāt eos nigrescere p peccati ⁊ malitie spēs. Apd pi-
gmeos oīc i hystoria trāsmarina. qd plus viuūt plus nigrescūt. Si
militer apud mūdanos mag⁹ de die in diē aie nigrescūt peccādo. viuē
do s. morē eoz. In vitispatrū legif qd cū qdā sanct⁹ eps i die pas-
che deberet cōicare suos parochianos. rogauit dñs qd ostēderet ei
qñles eēnt. qd vidit diuina illuminatioe quosdā vt pñ nigros. Alios
habētes facies ignitas vt cādēs ferrū. Alios habētes facies sangui-
neas. Alios lucidas vt sol. iter quos vidit oīas mulieres lucidiss-
mas vt sol. Apparuit aut ei angelus dicens qd nigri erant luxuriosi.
Ignei auari. Sanguinei. iracundi. ⁊ malitiosi. Lucidi qd bebāt grām
dei. ⁊ ait qd oīe mulieres de qb⁹ audierat qd erāt peccatrices. p pe-
nitentiā quā acceperāt sic erāt illuminate. Itē paulus simplex cū
videret itātes ecclesiā iter alios vidit hoīes nebulosū ⁊ nigrū ⁊ ou-
tū a demonib⁹ gaudētib⁹ ⁊ letātib⁹ inebriatū ⁊ vinctū. ⁊ ange-
los remotos ⁊ tristes. Cūqz auerteret se ad oratioē ⁊ fletū p eo qd
viderat. surgēs i de videt quē prius viderat claz ⁊ pulchrū ⁊ solutū
⁊ angelos letātes circa eū. ⁊ oēdēs remotos. osusos ⁊ tristes. Cū
qd cū ⁊ alios duocaret vt videret ⁊ audirēt mirabilia dñi. ille admi-
ratus dixit se esse peccatōz. s. auditio in ecclesia verbo. ysa. i. Lana
mini ⁊ mūdū estote ⁊c. cōpñctus fuerat. Sexto facit hoīes macu-
losū. Bie. xlii. Nūqd pōt pardus deponere varietates suas ⁊c.
Similis est peccator illi maculoso. de quo dicit petrus alson. qd
cū dedisset rex cūda poritorū ciuitat⁹ sue vni denariū. p q̃libet ma-
cula ingredientis maculoso. Videns ingredientē quēdā claudum

petiuit vnum denariū pro claudicatione. ⁊ cū ille negaret. audiuit
eū balbū. ⁊ cū peteret duos ⁊ ille reddere noller. remouens ei capu-
tū. inuenit eū vlcerosū. tunc petiuit tres denarios. quos cū differ-
ret soluere. inuenit eū monoculū. post gibbosū. ⁊ cū plus rebellis
erat ⁊ solutionē differens. plures macule inueniebant in eo. ⁊ plus
oportebat eū soluere. Sic peccator quo plus tardat solnere penitē-
tie debitū. in plurib⁹ maculis inuenit oū de vitio in vitio ruit. vt ois
cit Greg. Peccatū qd p pñz nō diluit. suo pōdere ad aliū trahit.
Septimo facit hoīes corruptū ⁊ fetidū ⁊ imundū. Aug. Pecca-
tū est corruptio boni nālis. ⁊ pñatio gratuiti. ps. Corrupti sunt ⁊
abominabiles facti sunt in studijs suis. Hoc est fermētū qd corru-
pit totā congeriē bonoz operū. i. corin. v. Modicū fermentū corru-
pit totā massam. Hoc est lepra corripens aīaz humanā oīni gene-
re lepre. de quo legif Leuit. xlii. ⁊c. xlii. per totū. Hoc est oīs imun-
ditia que est abiicienda. Jac. i. Abiicite oīnē imunditiā quia oīner
simode facit aīam imundāz oīni imunditia legali. de qua Leuit
xi. habet per totū. est enī imunditia terre vt imunditiā aīalūz. qua
les sunt qui ppter amorē terrenozū celestia postponūt. Itē imun-
ditia facit imunditia aque. qd est imundoz piscū dñz facit hominē
curiose volutari ⁊ fluere p imundas voluptates ⁊ carnalia desides-
ria. Itē imunditia aeris que est in imūdis aīub⁹ dñz facit hominē
nez eleuari p supbiāz contra deū. Hac imunditia super oīa vult dy-
abolus aīaz fieri imundā. qd significat. i. Mach. i. Preceptū anthio-
chus conuincit aīas in oībus imunditijs ⁊ abominationibus.
Hoc est imunditia meretricis spiritualis quo aīa relicto de vō spon-
so mechat qd dyabolo. de quo satis habet Ezech. xvi. p totū. Expo-
suiisti fornicationē tuā oīni trāseunti ⁊c. post in plurib⁹ locis. ysa-
lyi. Iuxta me discoopernisti ⁊ suscepisti adulterium. Et ysa. xxvii.
Coangustatus est stratus. ita vt alter decidat palliū bene vtrūqz
opire nō potest. Primo patet esse magnā imunditiā peccat-
ti ad cuius compatiōē nullā imunditiā corporale deus aut san-
cti angeli imunditiā iudicant. quia hec sola in oculis eoz totū
hoīes inquinat. Math. xv. De corde exeunt cogitatioes male ⁊c. s. s.
sunt qd coinquināt hoīes. Non lotis aut manib⁹ māducare. non co-
inquinat hoīes. Secundo nulla terrena ablutio aīaz hac imunditia
imūda potest mūdare nisi deus de sup mittat ei aquā virtutis gfe
cū igne spiritus sancti. quo ipse ⁊ nō alius eā mūdēt cū virtute san-
guinis agni incōtaminati. Apo. i. Qui lauit nos a peccatis nris in
sanguine suo. Tercio qd dignissimā creaturā. s. hoīes facit porco
imūdiore vt sit sic oīc. ij. pñ. ij. Canis reuerfus ad vomitū ⁊ sus
lota in volutabro latet. Quarto qd hoīem hac imunditia imūdam
euomit deus vsqz in sentinā inferni etiaz qd cito accedit ad hanc p-
teporē. Apo. iii. qd tepid⁹ es icipiā te euomere ex ore meo. Quid
tao qd apud dñm oīa bona facta hoīs imūda reddūt. quicquid tangit
imūda sunt ei. Sexto qd deus ad abluatiōē pñi de celo deiscit
dit. Deb. j. Purgatiōē peccatoz faciens. Septio qd tot lauastra
cōtra hāc statuit. s. aquā diluuij ⁊ ignē iudicij ⁊ purgatoz ⁊ tribus
latiois. ⁊ martyrij. ⁊ passiois sue. ⁊ aque benedictē ⁊ lachrymarū ⁊
sacramētoz ⁊ vboz suoz ⁊c. Octauo qd facit hoīes in aīa pōde-
rosū. Nihil enī aīa qd est sine peccato leuius cū eruit a corpe. que
in momēto in ictu oculi illuc puenit. vbi aliqua aīa aut aīus aliq
nō posset toto tpe vite sue trāsolare. s. vsqz supra celū sydereum.
Ecōtra eruta cū mortali pctō existēs nō pōt consistere vsqzquo veni-
at ad inferni pfundū. In hoc pñz qd est pōderosior oīni re corpea
pōderosa. qd si massa plūbea esset vbi ē luna. cū caderet eā terra re-
tineret. sed pctōz spiritū nec potuit firmamētū qd sic ppter suam
firmitatē dicit. nec terra nec aliq corpea creatura vñ nā retinere qñ
caderet vsqz ad inferni nouissima. Ideo iniquas seder sup talentū
plūbi. zach. v. Mulieri sedenti in medio amphore edificat domus
in terra sennar. vt ibi ponat sup basem suā. Sennar qd interpre-
tat fetor aut excussio dentū. aut domus vacuefactiois ⁊ significat
infernū vbi basis est aīe peccatricis. Itē multū ponderat pctōz. qui
quātūqz portat peccatū portat ⁊ dyabolū. quo nihil rōne culpe
ponderosius. Ideo dicit Eccl. xxii. Sup plumbū quid grauibitur
Et post. Harenā ⁊ salē ⁊ massāz ferri facilius est ferre. qd hoīem im-
prudētē ⁊ fatū ⁊ impiū. Un dicit. ij. dyal. ix. qd cū fratres oīstrue-
rent cellā beati bñdicti leuare volētes lapidē quē tres hoīes lenare
debnissent leniter. nec posset a multis moueri. vocato bñ benedi-
cto. ⁊ fugato dyabolo qd lapidi imidebat. eius oratioe ⁊ benedictioe
tāta celeritate lapis leuat⁹ est ac si nullū pōdus habuisset. De pōde-
re pcti dicit in ps. Iniquitates mee supgreffe sūt caput meū ⁊ sic on⁹
grauē gūare sūt sup me. Cū hoc pōdere nō pōt bñ nō solū p altam
⁊ artā viam vite currere vel ambulare. sed nec serpere vel se erigere
nisi hoc onere deposito. Deb. xii. Deponētes oīnē pōdus ⁊ oīnē

circūstās nos peccatū curramus ad p̄positum nobis certamen
 22. Ad cōparationē huius oneris q̄dūq; onus p̄nīe leue ē ⁊ p̄sū
 tis tribulatiōis. Si q̄s sentiret onus peccati ⁊ aīe lesione perferret.
 aut paz aut nūbil oīno sentiret corporeis penas. ¶ Octauo facit bo
 minē vilē ⁊ abiectum. p̄bs. Si sciret hoīes nō agnoscerent ⁊ ocos
 ignoscit. tā vile ē peccatū q̄ designaret peccare. Utilificat enī p̄cio
 faz margaritā p̄ qua celestis negociator oīa sua vēdidit ⁊ emit eā.
 Math. xii. vt sit ex tractu luti hui⁹ luto vilior. Sap. xv. dicitur de
 idolatria tā materiali q̄ spiritali. Luto vilior vita ei⁹. Quidā p̄bs
 volēs peccare aduētes aīe dignitatē ⁊ peccati vilitatem ait. Erube
 sce celū intrare in cenū. Ideo cōtra iterationē peccati clamat. Dīe.
 ij. q̄s viliū facta es nimis iterās vias. t. Dīe. xv. Si sepaueris p̄cio
 suū ⁊ vili. quasi os meū eris. Abijcit enī de⁹ peccatorē ab ore suo vt
 vilissimū enomēdo a sinu suo charitatis excutiendo. i. ioh. iij. Qui
 manet i charitate in deo manet. Aug. Quid times hoīes hō in sinu
 dī positi. talē de⁹ abijcit a suo ⁊ suoz ofortio. abijcit a mūdo. p̄icit
 in sententiā fēmi cū dyabolo. Per h̄ lucifer viliū ⁊ abiectus abijcit
 ab angeloz ofortio. vt leprosus. Adam eijcit a paradiso. Saul a re
 gno. i. reg. xv. Quia abieciisti verbū dñi. abieci te ne sis rex. Itē na
 buch. ab humano ofortio. Dan. iij. tibi dicit nabuch. Regnū tuū
 trāsit a te. Ideo dicit in. p̄s. Nō cū in honore eēt nō intellex. cōp.
 ē in. inf. ⁊ similis factus ē illis. Nō solū similis factus ē illis. s̄ de
 filio fit iūmētoz seruus. vt filius p̄dignus. Berni. O q̄s misera cōge
 tio peccatorz q̄ de filio facit seruū porcor. Idē. Ecce quō de credē
 facta ē tam egregia creatura. puta diceret iūmēta si loq̄ possent. Ec
 ce adā quasi vnus ei⁹ nobis factus ē ⁊ c. ¶ Nonno facit hoīes fatuū
 ⁊ ifanū. cuius fatuitas apparet in tredecim q̄ sequunt. ¶ Primo
 in via sua. q̄ pelegit magis ambulare sciēs ⁊ prudēs viā latā ⁊ spa
 ciosā q̄ ducit ad mortē. q̄ artā q̄ ducit ad vitā. Math. vii. Abi cū
 de sūme sapiētie ofiliū. puer. j. Sapiētiā atq; doctrinā stulti despi
 ciūt. Silis ē illi q̄ cū sciret rectā viā q̄ duceret ad patriā. de volūtā
 te fratrz fatui secutus ē eā quā nouerat ire ad mortē piculū. de quo
 supra. ¶ Scōda fatuitas eius ē incuria. de q̄ Berni. Sic stulti est
 maiores de maximis minimā. ⁊ de minimis maximā curā gerunt
 Maioz curā habēt de carne morbida seruāda. q̄ de aīa. imo vt
 cortice carnis custodiāt ⁊ nutriāt ⁊ ipingūt. nucleū aīe sepe p̄dūt.
 Similes illi p̄posito q̄ canē sic ipingunt. q̄ puellā iugulauit. De
 quo supra. ¶ Tercia fatuitas apparet in mēsa eius. q̄ ppter modicā stillā dū
 cedinis exteriores. comedit cibū imūdisimū ⁊ venenosissimū ⁊ bi
 bit potiū similē potiū quo necesse habēt mori in aureo calice babis
 lonis. Apoc. xvij. nō attēdes itēm ⁊ etēmā amaritudinē. Job. xx.
 Cōuerter panis in vtero eius in sel aspidū. Deut. xxxij. Sel oraco
 nū vinū corz ⁊ c. p̄s. Fiat mēsa e. co. ip. in la. ⁊ in ref. ⁊ i scā. Silis sē
 illi fatuo q̄ de fructib⁹. primi comedebat testudines. ppter aliquā
 similitudinē. ⁊ cū argueret de hoc dicebat in masticādo quare er
 go se fecit primum. Itē similis est lupo de quo fabulose dicit q̄ vul
 pes dedit ei rāforiū inuolutū sanguine. ⁊ cū glutiret ⁊ optimū dice
 ret. dixit ei vulpes. In exitu senties cū te scindet. Itē peccator simi
 lis ē illi rustico q̄ inuitatus ad nuptias. in via sitiēs bibit aquā de
 fumo fetidā quē euomit in porta nuptiaz turpiter. Et nō solū nō ē
 ad nuptias admittus. imo cū flagello in carcerē detrusus. Sic ho
 mo hic bibēs delectatiōes imūdas i morte euomet. Dīe. ij. Quid
 tibi i via egypti vt bibas aquas turbidas. nō sic onagri. s̄ expectāt
 quousq; inueniāt aquā limpida. p̄s. Expectabūt onagri in siti sua.
 nō bibētes aquā turbidā. Itē similis ē peccator cocodrillo q̄ de ni
 lo ad pastū accēdes. ad virore herbe hydrū inuolutus nō aduertit.
 S̄ dū herbā viridē pascit. hydrū cū ea glutit q̄ eius iterius itorcat
 scindit ⁊ occidit. Sic peccatū boīem dū illicitā delectationē glutit
 dyabolus ē ibi q̄ vult itorcare vel portionare hoīes. amaritudinem
 eius portionis exterius inuoluit aliqua dulcedine. Beda. Qui vene
 ni p̄cula porrigit quasi labiū calicis melle tingit. vt q̄ dulce ē feri
 tiat ne q̄ mortifex ē timeat. Itē greg. Quid ifanius q̄s p̄ modica
 delectatiōe carnis eternis se obligare supplicij. Itē es augu. Pe
 lior est modica amaritudo i fauib⁹ q̄ eternū tormētū in viscerib⁹

Berni. Vitā peti ingrediētib⁹ p̄pinat mel sophistici. p̄grediētib⁹
 fel ⁊ aceti. egrediētib⁹ venenum aspidū instantabile ⁊ c. vt supra.
 ¶ Quarto p̄ fatū ⁊ infan⁹. q̄ sciēs ⁊ prudēs domū suā incēdit ⁊
 se ⁊ sua in ea comburit ⁊ ofumit flāma peti. vt modicū calorem ⁊
 momentaneū ex hoc incendio habeat explēdo desiderū illicitum.
 De quo Job. xxxij. Ignis est vsq; ad additionē deuorās ⁊ oīa geni
 mina eradicans. s̄ bonoz. i. virtutes. In hoc efficit filis aui fenici.
 que postq; multas radices aromaticas in nido suo ⁊gregauit se cū
 eis nido appposito igne succendit. ¶ Quinto p̄ fatuū ⁊ infan⁹ q̄
 ppter splēdore eius gladij ⁊ decorem. s̄ rei cupiscibilis se dū illi
 cite eā appetit trāstuerat ⁊ occidit cū filiis suis. i. bonis opibus.
 Eccl. xij. Rūphea bis acuta oīs iniquitas. Sap. xv. Nō p̄ malitiam
 occidit aīas suam. Itē in hoc similis est Lamie q̄ dilaniat ⁊ occidit
 ferus suos diu nutritos a se. ¶ Sexto q̄ de sinu charitatē ⁊ penitē
 tie exit. ⁊ in os leonis peti ⁊ lupi infernalis q̄ dispergit oues. vt dis
 cit Job. x. se p̄icit. Eccl. xij. dentes illi⁹ oīes leonis itescientes
 aīas hoīū. ¶ Septimo qui in tie belli ⁊ in loco certaminis arma
 virtutū p̄icit. Boeti⁹ talia tibi cūleramus arma q̄ nisi prius abie
 cisses inuita te firmitate tuerent. ¶ Octauo q̄ p̄pono momēta
 nec delectationis. regnū eternū vendit ad similitudinē pueri. ⁊ sibi
 notia ad similitudinē infirmi cupiscit. Ofec. xij. Ipse est fili⁹ inspi
 ens. puer. iij. Usq; quo puuli diligit infantiā. ⁊ stulti ea q̄ sibi sunt
 notia cupiscit. ¶ Nonno q̄ serpētē venenosū in sinu suo ponit.
 quē debet sup oīa fuger. Eccl. xij. Quasi a facie co. fu. pec. q̄ vt oi
 cis. puer. xxxij. In fine mordebit vt coluber. ⁊ q̄s regulus venena
 diffundit. ¶ Decimo q̄ spōtane⁹ dyabolo se tradit hosti. pessimo
 q̄ cū nō hēat vñ possit eū ligare ⁊ tenere ⁊ suspēdere. p̄pziū māib⁹
 finē facit p̄ quē cū dyabolus ligat. oferuat. oncit. ⁊ demū suspēdit
 puer. v. Iniquitates sue capiūt ipiū ⁊ finib⁹ peccatoz suoz quib⁹
 cōstringit. Aug. Qui peccatū petō adijcit. q̄s finē necit vnde liget.
 Ideo si potes. funiculū peccatoz solue si non potes solueris.ripe. si
 nō potes rumpere. p̄scinde. Aug. Peccator in collū mittit laqueū
 quo trahat ⁊ suspēdat. ⁊ fasciculū spinarū portat quo comburat.
 ¶ Undecimo q̄ sponū speciosissimū ⁊ suauissimū. ipiū. s̄ vt dis
 cit Can. j. est flos cāpi. ⁊ lilij ouallium. abijcit ⁊ in facie eius ofpu
 it. ⁊ medicamina eius respuit ⁊ amplexat stercoz vilissimū delec
 tationū. ¶ Duodecimo q̄ cū sit in spinis peccatoz quib⁹ ofcom
 buri in infernū impeditur. regnū celoz p̄ inobediētie rigore p̄cludit.
 ⁊ gratiā quā multo labore acquiserat inutiliter effundit. ⁊ regno ce
 lesti obstaculū vt nō intret in illud. apponit. Silis est illis de q̄b⁹
 legit in vitispa. q̄ angelus ofudit cūda patri tres hoīes triplici fa
 tuitate laborantes. Primus fasciculū de lignis faciebat. ⁊ cū p̄ gra
 uedine nō posset portare adhuc ligna semp adiungebat. Secundus
 aquā de puteo p̄fundo cū multo labore hauriebat. ⁊ hausta i mo
 mēto inutilit fundebat. Tercio trabē portās ⁊ volēs intrare domū
 in hostio eius ex trāstuerfo ponebat. ⁊ sibi obicez ne intraret de eo fa
 ciebat. sic peccator fatū petiū celoz adijcit. gratiam dei p̄ qua diu
 laborauerat effundit. regnū celoz p̄ inobediētie rigore p̄cludit.
 ¶ Tredecimo q̄ illud q̄b⁹ gloriofius ⁊ preciofius quāto vilius
 pōt ⁊ oeterius expendit. s̄ honore diuinū de hoc q̄b⁹ est filius dei:
 quē quāto vilius pōt dat quāto p̄ peccatū est filius dyaboli: ⁊ tē
 pus suū quo nūbil preciofius vt dicit Berni. Nūbil preciofius tpe: sed
 heu hodie nūbil reputat. expendit in seruitiū dyaboli contra ofiliū
 celestis sapientie. puer. v. Ne des alienis honore tuū ⁊ ānos tuos
 crudeli. i. dyabolo. cui quāto plus seruies. crudeliorē inuenies eius.
 Similis autē est peccator quinq; fatuis vgnib⁹. Primo q̄ in vasis
 cordiū olei gratie nō sumpserit. sed potius abiecerit. Secido q̄
 cū deberent habere ignē ⁊ oleū tūc primo aduerterit qm mendica
 uerit. Tercio q̄ adueniēte sponso nō expectauerit sed recedentes
 inuerit. Quarto q̄ tpe debito iparate fuerit. Quinto q̄ apta iamua
 nō itrauerit. q̄ vsq; quo clausa fuit venire distulerit. ¶ Decio fac
 hoīes monstruosū. Silis ē pctōz ioculatori q̄ pedes bz vsus celestia.
 edulcādo caput ⁊ sensus ⁊ man⁹ ad iferiores. pp q̄ opat. ⁊ q̄ sola i
 tēdit. Itē filis ē mōstris marinis q̄ h̄ hēant corpa pisciū. hnt capi
 ta diuersoz aīaliū. Silr pctōres h̄ habeāt corpa būana cor hnt feri
 nū. vt habeāt corda vulpina p̄ dolositate. lupina p̄ rapacitate. asini
 na p̄ pigrinitā. leonia p̄ supbiā. porcia p̄ luxuriā cania p̄ detractiōe
 ⁊ gula: ⁊ sic de alijs. Itē filis sunt bestijs q̄ piungunt i p̄cessiōe vul
 pes extra vestite ad modū hoīū. int⁹ aut sūt fere oues. Math.
 vij. Intrinsec⁹ aut sūt lupi rapaces. p̄s. Facies pctōz sumit. Eccl.
 iij. Ne accipias faciē ⁊ faciē. t. Itē sunt onocētauri ⁊ asini ⁊ tauri
 luxuriosi ⁊ laboriosi sūt mōstra babilōica de q̄b⁹ ysa. xij. Dicitū
 ibi strūdēs ⁊ pilosī ⁊ c. Idē. Erit cubile oraconū ⁊ c. Itē puer. xxx.
 Est generatio que pro dentibus habet gladios. Item similes sunt

monstris infernalibus. hydro qui dicitur habere. vij. capita capitalium vitioz. Apoc. xii. de oratione. Itē sunt similes cerbero et tātalo. Itē sunt similes monstruosis piscibz. de qbz in libro de mappa mundi legitur. Sūt acephali. qz nō bz caput chr̄m. Monoculi. qz nō habēt assecū deitū ad deū. Itē moripedes. qz nō habēt bonaz volūntates. Berni. Monstruosa res ē gradus p̄mus et alius istinus. sedes p̄ma et vita ima. lingua magniloqz et manus ociosa. vultz et actus leuis. 2c. Undecimo facit hoīem ipotētē. qz p se pōt in peccatū cadere sed p se nō pōt surgere. Amos. v. Cecidit et nō adiciat vt resurgat. Tresi. j. Dedit me in manu forti de qua nō potero surgere. Do mo similis est elephāto. qz ex quo cadit nō pōt surgere p se. tñ cū p suo casu barrit alij veniūt et se ei adiutores p̄bēt si possunt. si non possunt quasi cōpatiētes cū eo barrūt quasi casus ei? lugētes. Si militet peccatores cū adiutorio humiliū possunt erigi. Itē peccatū ē quasi nassa dr̄aboli. vbi hō ad modū piscis pōt p se cadere. sz nō exire. Similiter lūpus in pedicaz. ps. Spiritus vadens et nō rediēs. Berni. Difficile imo p̄sūs soli virtuti diuine possibile ē suscepi semel peccatū ingū a ceruicibz? excutere. qz q facit peccatū seru? est peccatū Job. viii. Duodecimo facit hoīem reū et maledictū. Augu. Agnoscat hō quātū valeat. quātū debeat. et dū precūz suūz cogitat. seruilis et venalis esse desinat. reus itaqz erit nō parui p̄ci. sz sanguinis ihu chr̄i. qz violat et maculat aīam chr̄i passiōe et sanguine mīdatā. Itē sicut homo bonus semp bz manu oīi sup se eū benediciēs. sic malus hō malediciēs. Eccl. xli. Ue vobis viri impij qz dereliquistis oīem. qz si nati fueritis. in maledictiōe nascemini. et si mortui fueritis. in maledictiōe erit pars vestra. ysa. j. Ue gēti peccatrici. Maledicunt etiā ad oībus in sacris ordinibus constitutis singulis diebz in hora p̄ma diei p̄cētibus. Maledicti qz decli. a m. a. Tredecimo facit hoīem cecū et mutū. sordū et demoniacū. vt quid agat nō videat. vt eū oīs nō audiat. vt ipse deo non obediat. vt dyabolus eū quomō vult circumducāt. et in ipso maneāt vt dicit Greg. sup illud Luc. xij. Erat ih̄s eiciēs demoniū et illud erat mutū. Cecus inq̄t videt. mutus loquit. obfessus a demone liberat. Immo aliqui peccatū facit eū habitaculū oīum vitioz. vt sit quasi tēplū pantheon. de quo legi in legēda oīum sanctorū qz ibi oīa de monia colebāt. Tale tēplū fuit magdalena ante iherosolē. Marc. xviij. de qua oīs eiecerat septē demonia. Apoc. xvij. Facta ē habitatio demoniorū et custodia oīs spiritus imūdi et volucres imūde quantū ad ea qz p̄tinet ad cōcupiscentiā carnis. odibiles quantū ad auaritiā. abominatio aīaliū q̄tū ad luxuriā. Uniberitas et pictura idolorū depicta quantū ad ea que p̄tinet ad vitē superbiā. Itē cecus facit peccatū. qz peccatū est simile coruo qz aīalis cadaueri cū insidet. pmo currit ad extrahēdū oculos vt exeat aīa posset occidi. Si militet peccatū pmo aufert oculos prudētie vt peccator nō videat quid agat. et corā q̄bus agat. et qd p̄mū acquirit. et qd et p quo amittit. Item nō solum facit peccatū hominē cecū. sordū. mutū et demoniacū sz omni miseria misere. puer. xliij. Miseros populos facit peccatū Augu. Quid miseriū misero nō misere se. Decimo quarto facit omni creature obnoxiiū. Grego. Offenso creatore. offendit oīs creatura. Ideo si patitur ab alia creatura homo peccato suo debet imputare hoc pro quo offendit creatore. Sap. v. Arma bit creaturā in vltionē inimicorū. Et post. pugnat oībz terraz cōtra isensatos. In vitīspa. dicit qz cū qdā fecisset iniuriā fratri cui dā venit ille cui facta est iniuria ad senē cōquerēdo de eo qz fecerat. Rūdit senex. Nō h̄ fecit frater sz peccata tua. Nā in omni tpe qz cōtingit tibi p hoīem nō arguas eū sz dic qz peccata tua h̄ tibi p̄mē ruerūt. et bec fecerūt. et sic dic in oībz aduersis. Sz si qd boni cōtingit hoc ipone diuine dispensatiōis. qz vt dicit Grego. Nulla nocebit aduersitas si nulla domine iniquitas. Decimo quinto spoliāt hoīez et depauperat bonis itērioribz. ps. Diuites dimisit inanes. Tresi. j. Manū suā misit ad oīa desiderabilia eius. Iud. vi. Per septē annos veniebat medianite i terrā israel. postqz malū fecerat i aspectu dñi. et cūcta vastabat et nihil oīno ad vitā p̄tinēs relinquebat. Sic faciūt demōes peccatoribz malū faciētibz. et sibi fuientibz in septē peccatū mortaliū. qz illos vastāt et spoliāt. ita qz nihil relinquant qd p̄tineat ad vitā glorie. aut gratie. Sic antioch? asecēdēs hierlm? cūz supbia itrat fanticationē. et tēplū spoliāt vasis et vniūtijs suis. de quo. i. mach. antioch? filētū paup̄az itēptat. et significat peccatū qd filēt ad quantā paup̄tatem adducit. semper intrat templū cor

dis cū supbia cōtēptus dei et inobediētie. Et nota quattuordecim que aufert. Primo chr̄m de corde. hoc est altare aurēū. Secūdo spiritū sanctū. hoc est candelabzū luminis. Tertiū vasa eius. s. se ptem dona vel beatitudines aut virtutes. Quarto meniaz ppositiōis. i. fidē formatā qz pponit duodecim panes. i. duodeciz fidei articulos. Quinto libatoria. i. abolitionē formate spei ad quā p̄tinet futurā b̄titudinē libare. Sexto phyalas qz cōtinēt liq̄da. i. viscera pietatis. vt nō liq̄scat lachrymis cōtitiōis. Septimo mortariola in q̄bus aromata redigebant in puluerē. Ecce meditatiōes et affectiōes hūilitat? qz ceteras vtutes hūiliat? et q̄si in puluerē redigūt odoriferz. dū hūilia de se sentit hō vtuosus. Octauo velū de sagi qd p̄niaz significat. Nono ornamētū aurēū qd charitas ē. corāe sūt p̄mia. Decio aufert argētū. i. fructū locutiōis. Undecio aux. i. meritū obediētie et patie. Duodecimo vasa cūcupisibilia. i. bona opa. Tredecio thesauros absconditos quos iuenit. i. scāz meditatiōnū et affectiōnū. Decimo quarto cortinas de q̄ttuor coloribz. i. q̄ttuor cardinales vtutes q̄s tū ad meritū v suz earū aufert. Bis aut bonis erat spoliāt ille paup de quo dicit beatus ioh̄es in Apoc. iij. Dicis qz diues es et nescis qz miser es et misabil? et nud? et paup et cec? Decio sexto: nō solū spoliāt bonis gratiū. sz vulnerat plagā infanabili. nisi p miraculū sumi medici p̄seruet. Hier. xxx. Infanabilis ē fractura tua: pessūmā plagā. Eccl. xxi. Plage p̄ci nō ē sanitas. vñ cātāt ecclia. P̄cā mea q̄si sagitte infixē sūt i me. 2c. Hoc signat. Luc. x. de eo qz cecidit in latrones. Et nota quō spoliāt virtutibus. Job. xix. spoliāuit me gloria mea. abstulit coronā de capite meo. Simil est p̄cator illi militi qz alij pugnat in tyrocinio. exiuit vt dormiret sub vmbra arboris. Qd vidētes septē heraudū cōdixerunt sibi vt ei arma sua rēstetis furarē. Un? furat ei calcaria et cūctz. Ali? locicā. Terri? scutū. Quartus equū. Quint? lanceā. Ali? bracas. cingulū et camisiā. Unus galeā. Et cū nec sic excitaret. vulnerat eū diuersimode et p̄culosissime in diuersis locis ad mortē. Miser aut fact? insensibilis nec sic excitat. puer. xliij. h̄ dicit de ebrio dormiēte. s. vberauerit me et nō dolui. traxerūt me et nō sensi. Sic est hō qui negligit i hoc mūdo pugnare i vitia et tentatiōes. Septē latrōes sūt septē capis talia vitia. Supbia furat calcaria timoris mortis tpalis et eterne. et ensem timoris diuine iusticie: vulnerat eū i ocul? ne h̄ videat. aut ti meat. et ne videat cōditionē fragilitatis sue. Inuidia vulnerat in naribz ne bonū odorē p̄mi sustineat. et spoliāt eū locica charitat. qz oīa p̄cāta vtutes et opa cōnectit. q̄si diuersos anulos. et totū corp? munit. h̄ est locica iusticie. Ira furat ei scūtū triāgulare qd bz ē in sinistra aduersitat. cui? tres anguli sūt patiētia: in crumelijs vboz in ablatiōe rerū. in lesiōe corpōz. h̄ vulnerat aures ne hō possit sustinere vboz cōtēptiōis: vel admonitiōis. vel p̄cepti. Pignora furat equū corpis oī totū corp? occupat. pedes vulnerat ne de lacu miserie aut de luto p̄ci exeat. Auaritia furat homi lanceā qz a longe ferit hostē. f. elemosyne. de qz Eccl. xxi. Sup scūtū potētis et lanceaz impugnat inimicos. p te. h̄ furat ei laccā operū mie. Itē vulnerat manus vt eas ad p̄mū misericorditer extēdere negat. Sili? et cor vt impleri nō valeat. Luxuria furat ei bracas cōtētie: et vulnerat in lūbis et genitalibz qz rapit cū corde. Bula spoliāt eū cingulo abstīnētie. p qd ventrē cōstringat: et galea salutis p quā sensus suos ab illicitis cōprimat: et caput rōnis custodiat. Decimo septimo fac hoīez desertū et solitudinē. Deut. xxxij. Inuenit eū in terra deserta in loca horrozis et vaste solitudinis. ysa. j. Derelinquetur filia syon. 2c. Joel. ij. Quasi hoz? voluptat? terra corā eo et post eū. f. p̄ctū solitudo deserti. Derelinquit enī aīa a dño. et gratia ei? p p̄ctū. Est enī si milis taro. i. cūda aīali qd vulgariter dicit tarsons. h̄ aīal vt dicitur cū magno labore edificat sibi subterraneū habitaculū. Vulpes at volēs illud lucrari et dicit aīal expellere. stercozizat itū. aīal aut de dignāz morari cū stercozibz recedit ide. Sili? deus designat habitare in corde in quo dyabolus p̄cāta stercozizauit. Luce. ix. Vulpes foueas h̄rit et volucres celi nidos. filius aut hoīs nō bz in corde peccatozibz vbi caput suū reclinet. Itē deus ē vt aīis nobilis nidificās in alta arbore asperū nidū h̄ns exterius. mollē et suauē interi? Ecō uerso dyabolus est vt vpupa qz nidificat in stercozibus. Decimo octauo inducit amaritudinē. Hier. ij. Scito et vide qz malū et amarū est te dereliquisse oīem. Veritamen nutriti in p̄ctis sunt vt pisces maris. qz ppter nutrimētū reputāt mare dulce. Itē aīa peccatrix est vt p̄gnās qz postqz concepit dolorem et peperit iniquitatem amara vidēt ei dulcia. et dulcia amara. ysa. v. Ponentes amarum dulce. et dulce amarū. Glo. sup illud ps. Magna multitudo dulces. 2c. Danc dulcedinem non sentiūt qui palatū habent infectum a febre. Item similis est peccato cūda fatuo. qui cū audiret multum comendari in bonitate falconem oīi sui. comedit eū. et cūz laudaret

tur et commendare de bonitate. et nescire quid actum esset de eo. rñdit fatuus qd falsum dicebat. qd nūq̄ comederat ita amaras carnes. **S**iliter hoies credentes inuenire in peccato multā dulcedinem inueniēt ibi in fine multā amaritudinē. ideo qd nō h̄. dulcius suspicat. **I**tē dicit qd quedā virgo qd in otinuerat audiens a lecatorebus multū comedari delectationē luxurie. voluit experiri. et expta qdē iā qd esset. ad tantā deuenit amaritudinē qd volebat se occidere. qd nō inuenierat qd crederat inuenire. et qd piderat qd nō poterat recuperare. **D**emononono facit cordis inq̄tudinē. **A**ugu. in li. de ofel. **D**ne fecisti nos ad te. et inq̄tū est cor nostrū donec requiescat in te. r̄sa. lviij. **C**or ipij quasi mare feruens qd q̄scere nō potest. **E**t post. **N**ō est par ipiis dicit dñs. **T**ren. i. **P**eccatus peccatit hierlm̄. p̄pterea instabilis facta est et caduca. **I**nde bi sunt nubes sine aqua. nebule turbidibus agitate. **I**tē vt nauicula in mari. **I**tē vt gallus sup pinnaculū. **I**tē peluis sup aquā. **I**tē vt pluma vel lanugo in via qd omni v̄to circūferunt. **V**icesimo facit aie corozosus nē. iij. thy. **L**auteriatā habētes ofciētā suā. **A**ugu. **D**ixit deus et ita est. vt pena sibi sit inordinatus animus ysa. xxxiij. **E**rit cubile orozosus et ofciētā peccatit. r̄. peccata in memoria. cū de eis vt dicit **P**iero. habet ofciētā torquet hoies et corozodunt. vt genimina vip̄ parū matrē suā. **I**tē sicut vip̄pera filijs in vtero positis lacerata perim̄ et corozodit. ita nos cogitationes nostre itra nos nutrite. **I**tē potest dicere peccator cū itrat ofciētā suā eas scrutādo qd dixit iulius cesar romanis rediēs de obfidie cuiusdā ciuitatis rebellis. **I**n ueni ait ollā plena viris serpētib⁹. **I**tē similis est peccator in ofciā tē plo pleno reptilib⁹. de quo **E**iech. viij. **C**ū fodisset parietē inuenit reptilia r̄. **I**tē similis est vasi pleno exhibitō petro in quo erat quā drupedia et serpētia r̄. **A**ctu. x. **I**tē similis est peccator mimo qd q̄ itrat domū suā inq̄tāt et corozodit a familia murmurātē. nec alibi peius ē ei qd in domo sua. **S**ic nec peccator peius ē qd in cōsciētā p̄p̄ia. **I**tē tullius ad catilinā. **I**nq̄tates tue quasi quedā ifernales furie occurrūt tibi. ysa. xxxiij. **I**bi occurrūt demonia r̄. **V**icesimo adducit oēm languorē et egritudinē corozosā. naturalez vt fomitis et difficultatis bene agēdi. et spirituale. culpe actualis. **I**tē dicit dauid in ps. **M**iserere mei dñe qm̄ ifirmus sum extra. f. in corpe. sana me dñe qm̄ turbata sūt oīa ossa mea. iterius in virtute et originali corozosā. **E**t aīa mea turbata ē valde de iterioz ifirmitate actualis culpe. **G**rego. **O**ēs ifirmi sumus. f. ille ifirmior qd suā nescit ifirmitatē. **M**agnitudo ifirmitat⁹ peccati patet ex magnitudine medici et medicine ad hoc curandū necessarie. **B**erū. **E**x magnitudine remedij. periculi mei estimo q̄ritatē. p̄pter hoc opoz tuit oei filiū sic pati. sic vulnerari. sic potionari. sic sudare sanguine et gustare mortē. **I**tē ex diuersitate medicinaz. et multitudine quas statuit ad peccati curā. **V**icesimo fecit dicit ad oīmōdā mortē. f. t̄pālē siue corozosā. spirituale et eternā. et hec ē pessima. ps. **M**ors peccator⁹ pessima. fatuus est miles qd nō querit aliqd de sti pēdio feruitij sui. **R**o. v. **S**tīpēdia peccati mors. fatuus ē viator qui non querit quo via ducat eū. puer. xiiij. **E**st via qd videt homini in sta. et nouissimā eius ducit ad mortē. ps. **I**ter ipioz pibit. **E**t nota qd dicit parabolice. **D**uo peregrini veniētes ad locū biuij. quesierūt a quodā sapiēte de via sua. **C**ui rñdit si iueritis ad sinistram. ibitis p quādā ciuitatē vbi ofuetudo est qd peregrini cū gaudio recipiunt. et p tridū optata eis large exhibent. f. post viliter eiiciunt spolia. ti oib⁹ bonis suis suspēdunt et occidunt. **S**i ad dexterā. p tridū inuenietis viā difficilē. f. postea pulcherrimā vbi recipiemini cum gaudio. coronabimini et vitabimini. **P**eregrinatio vita p̄sens est. **C**iuitas p̄ima. ē mūdus. vbi postq̄ p tres dies. f. diuitiaz. delitiaz r̄ et honoz. qd sola lucēt mūdānis. qd postq̄ ibi voluptates suas cōpleuerint. ducunt hoies rei nudi ad suspēdiū et mortē eternā. **V**ia difficilis est penitētiā religio. **T**ridū ē otitio. confessio. satisfactio. vel obediētia. otinētia paup̄tas voluntaria. **I**n bis aut p̄fenerātes cozonant in celestij hierusalē. **U**e illi qd elegit p̄ioz viā timēdo modicā vie asperitatē. **B**erū. **V**ia peccati ingrediētes otaminat p̄gredientes obstat. egredientes exterminat.

De peccato veniali.

DIS. IX.

Veniale peccata venialia distinguunt a mortalibus fm̄ reatū. ofiderandum est de vtrifq̄. **E**t p̄mo de peccato veniali per comparationem ad mortale. **S**ecundo de veniali scdm̄ se. **C**irca p̄mū ser cōsideranda sunt. **P**rimo vtrū peccatū veniale ouenienter distinguit a mortale. **S**ecundo vtrū distinguat genere. **T**ertio vtrū veniale sit oispositio ad mortale. **Q**uarto vtrū veniale peccatū possit fieri mortale. **Q**uinto vtrū circumstantia aggrauans possit de veniali peccato facere mortale. **S**exto vtrū peccatū mortale possit fieri veniale.

Ad p̄mū. f. vtrum peccatū veniale ouenienter distinguit a mortale. dicendū qd aliq̄ fm̄ qd p̄p̄ie accipiunt nō vident esse op̄posita. qd si methaphorice accipiant. opposita inueniunt. sicut rident nō opponit ei qd est arefcere. sed fm̄ qd ridere methaphorice de p̄ato dicit. p̄pter eius flozitionē et virozē. opponit ei qd est arefcere. **S**ilr si mortale accipiat. put referat ad mortē corozosā. nō videtur oppositionē habere cū veniale. nec ad idē genus p̄tinere. **S**ed si mortale accipiat methaphorice fm̄ qd dicit in peccatis mortale opponit ei qd est veniale. **C**ū enī peccatū sit qdā infirmitas aie. vt supra habitū est. peccatū aliqd mortale dicit ad f̄litudinē morbi qui dicit mortalis ex eo qd inducit defectū irrepabile p̄ destitucionem alicui⁹ p̄ncipiū. vt dicitur est. p̄ncipiū aut spūalis vite qd est f̄z vtutē est ordo ad vltimū finē. vt dicitur est. qui qdē si destitutus fuerit. res pari non pōt p̄ aliqd p̄ncipiū intrinsecū. sed solū p̄ virtutē diuinā vt supra dicitur est. qd inordinatiōes eoz qd sunt ad finē repant ex si ne. sicut error qui accidit circa clufionē. p̄ veritatē p̄ncipioz. **D**e defectus igit ordinis vltimi finis non pōt per aliqd aliud repari qd sit p̄ncipalius. sicut nec error qui est circa p̄ncipia. r̄ ideo h̄mōi peccata mortalia dicuntur quasi irrepabilia. p̄tā aut qd h̄mōi inordinatio nē circa ea que sunt ad finē. oferuato ordine ad vltimū finē. repabilia sūt r̄ hec dicuntur venialia. tūc enī peccatū h̄z qm̄ reatus pene tollit qui cessat cessante p̄tō. vt dicitur ē. fm̄ h̄z mortale et veniale opponunt. sicut reparabile et irrepabile. et hoc dico p̄ p̄ncipiū interi⁹ non aut per op̄ationē ad vtutē diuinā que oēm morbz et corozosā et spirituale repare pōt. r̄ p̄pter hoc veniale peccatū ouenienter diuidit a mortale. **D**ec aut diuisio p̄tō nō est diuisio generis in species que equaliter p̄cipit generis rōnē. sed anaogia. qd fm̄ p̄tō et postea r̄ius cōuenit eis ratio generis. **S**cdm̄ p̄fectā rationē generis diffinit aug. peccatū. xxiij. f. faustū dicens. **P**eccatū est dicitur. v̄l factū. v̄l cupitū f̄ legē diuinā. qd quidē diffinitio solū cōuenit p̄tō mortali. **P**eccatū aut veniale dicitur peccatū fm̄ rationē imp̄fectā et ad p̄tū mortale. sicut accidens dicitur ens in ordine ad substantiā fm̄ rōz imp̄fectā entis. nō enī est oīa legē qd venialiter peccas nō facit qd p̄hibet lex. nec p̄termittit id ad qd lex p̄ceptū obligat. sed facit p̄ter legē. qd nō obseruat modū rōnis quē lex intēdit. **A**d scd̄. f. vtrū peccatū mortale et veniale differat genere ita. f. qd sit aliqd peccatū ex genere. et aliqd veniale ex genere. dicitur qd peccatū veniale a venia dicitur. **P**ōt ergo aliqd peccatū dici veniale. **U**no mō qd est venia ofecuti. r̄ sic dicit **A**mbro. qd omne peccatū p̄ntiaz sit veniale. et hoc dicit veniale ex euentu. **A**lio mō dicit veniale qd nō h̄z in se vnde venia nō consequat. vel totaliter. vel in pte. **I**n pte quidē sicut cū h̄z in se aliquid diminutū culpā. vt cū sit infirmitas vel ignorātia. et hoc dicit veniale ex cā. **I**n toto aut ex eo qd nō tollit ordinē ad vltimū finē. **U**nde nō meret penā eternā sed t̄pālē. et de h̄ veniali ad p̄sens nō intēdimus. de p̄mis enī duob⁹ cōstat qd nō habet genus aliqd determinatū. **S**ed veniale tertio modo dicitur pōt habere gen⁹ determinatū. ita qd aliqd peccatū dicitur veniale ex genere. et aliqd mortale ex genere. fm̄ qd genus vel species act⁹ determinat ex obiecto. cū enī volūtas fert in aliquid qd f̄z se repugnat charitati p̄ quā h̄ ordinat in vltimū finē. peccatū ex suo obiecto h̄z qd sit mortale. **U**nde est mortale ex genere siue sit f̄z dilectionē dei sicut blaphemia p̄mū et h̄mōi. siue f̄z dilectionē p̄mū. sicut homicidiū adulteriū et f̄līa. **U**nde h̄mōi sunt peccata mortalia ex genere suo. **Q**uq̄ f̄z voluntas peccat⁹ fert in id qd in se otinet quādā inordinatiōē. nō tñ otariat dilectiōi dei et p̄mū. sicut vbi ocio sum. risus supflus. et alia h̄mōi. et talia sunt p̄tā venialia ex suo genere. sed qd act⁹ mozales recipiunt rationē boni et mali. non solū ex obiecto. sed etiā ex aliqua dispositione agentis. vt supra habitū est cōtingit qm̄ qd est peccatū veniale ex genere rōnē sui obiecti qd sit mortale ex p̄tē agentis. vel qd in eo ofituit finē vltimū. vel qd ordinat ip̄s ad aliquid qd est peccatū mortale ex genere. puta cū alius quis ordinat vbum ociosum ad adulteriū otmittendū. **S**ilr et ex p̄tē agentis ottingit qd aliquod peccatū qd ex genere suo est mortale sit veniale. p̄pter hoc fm̄ qd actus est imp̄fectus. i. non delibatus rōnē que est p̄ncipiū p̄p̄iū mali actus. sicut supra dicitur ē de subitō motib⁹ infidelitatis. **A**d tertū. f. vtrū peccatū veniale ofponat ad mortale. dicendū qd dispositiones sunt quodāmodō cā. **U**nde fm̄ duplicē modū cause est duplex ofpositiōis modus. **E**st enī qd dā cā mouēs directe ad effectū. sicut calidū calefacit. **E**st etiā cā in directe mouēs remouēdo. p̄hibēs. sicut remouēs colūnā dicit remouere lapidē suppositū. et fm̄ h̄z act⁹ p̄tō duplicat ad aliqd ofpositio. **U**no qdē mō directe et sic ofpōit ad actū simile fm̄ specie. et h̄ mō p̄tō et p̄ se veniale p̄tū ex genere. nō ofpōit ad mortale ex genere. tñ differit specie. **S**ed p̄ hunc modū peccatū veniale potest

disponere p. quandā cōsequentiā ad peccatū qd est mortale ex pre
agentis. augmētata enim dīspōsitiōne vel habitu p. actū peccatorū
venialū intantū pōt libidō peccandi crescere. qz illē qd peccat finem
suū cōstituit in veniali pēto. nam vnicuiqz habetū habitū iniquitātū
huiusmodi. finis est opatio fm habitū. z sic multotiens peccādo ve
niali. dīspōnit ad pēnū mortale. Alio mō act⁹ human⁹ dīspōnit
ad aliqd remouēdo phibēs. z h mō pēnū veniale ex genere pōt dī
ponere ad pēnū mortale ex genere. qd enī peccat veniali⁹ ex genere
pērmittit aliqd ordinē. z ex h qd cōsuecit volūtātē suā i minorib⁹
bus debito ordinē nō subicere. dīspōnit ad h qd etiā volūtātē suā
nō subicere ordinē vltimi finis eligēdo id qd est pēnū mortale ex
genere. Et pēdictis appet qd valde timēda sunt z cauēda pēta venia
lia nec debet qm minima pūpēdi multiplici rōne. Prio qd qd
pūpēdi ea tāqz minima facili⁹ labis i maiora. z illud Eccl. xviij.
Qui pēnit modica paulatim decēdit. Brego. Si ista pua negligi
mus i sensibili⁹ seducti audacter maiora ppetram⁹. Itē sic sunt ali
qua venialia grauiora qd nō ita graua reputam⁹. ita sunt aliqz mor
talia diuino iudicio qd venialia iudicam⁹. Itē est qd libet corp in se
leue cēfē. tñ pp multitudinē innumerabilē sunt timēda. Quis. n.
posset numerare venialia qd quotidie imo cōtinue cōmittit. qz h qd
libet p se vitare possum⁹ nō tñ oīa. S; oū vñ vitare nitimur. i alia
multa volētes aut nolētes incidim⁹. sic aliqz ex tēs i medio mari
i nauī vndiqz pfozata. oū vñ forāme obstruit. aq p alia multa sub
intrat. nos aut i medio mari sum⁹. i. in h mundo. de quo dñ in ps.
Hoc mare magnū z vndiqz fluctib⁹ z pcellis expositū vndiqz pfo
rati. i. maximā puitatē habētes in oib⁹ sensib⁹ nris tā iteriorib⁹ qz
exteriorib⁹ ad peccādū. h illud Bēn. vi. Sēfuf z cogitatio cordis hu
mani i malū pna sunt pp h incesantē venialia ppetram⁹. Itē aug.
Ista qm leuia noli cōtēnere. Si cōtēnēs. qm appēdis qm numeras
expauesce. Itē nemo oī leue reputare. qd pter volūtātē dei cōmitti
tūtur. vel pōt dīsplicētā aliqd generare. Itē nemo oī leue dicere
vnde pōt aīa dānū incurrere valde graue. Ex venialib⁹ aut aīa mul
tipler dānū incurrat in pēnti vita pariter z futura. In pēnti qdēz
tēpus amittit. de cuius momēto quolibet oportebit nos valde di
stricte reddere ratiōē. Itē mens dīstrahit a spūalib⁹. z plus vna
hora euānescit. z a semetipsa longius euagat. qz in multo tpe. etiā
cū multo labore ad se z ad deuotiōē pēditā quā prius habebat re
uertī possit. Itē charitatis seruor minuit. ita qd mens tepidus orat
z remiss⁹ opat. Itē vigor z robur mētis debilitor z paulatim effici
fic quātō qd frequētius cadit in lutū. vel cespitat in via vel ipingit
in lapidē tātomagis debilitat. qz in quolibet casu cespitatione. vel
impactione aliqd h modicū diminiuit de vigore. z sic min⁹ forz fit
aīa ad grauiora deuītādū. vel tētatōnib⁹ resistēdū. aut ad aliqz ou
ra z aspera sustinēdū. Itē pfectus in spūalib⁹ impedit. qz quanto
qz minus gratus z deuotus est deo. z nō vult pro eo facere nisi qd
ex salutis vel voti necessitate tenet. tāto minus meret sibi dari gra
tiā vel augeri qd possit pscire vel merita cumulare. Itē modicus pi
lus cadens in cibū vel musca insidens reddit cū abominabilē. sic z
venialia sacrificiū nostrū minus grātū efficiūt puritatis actori. Itē
modicus puluis multū obnubilat oculū corpis. sic z venialia oculū
mētis. In futuro vero multū dānificat aīa qd pro eis pena sensus
z pena dāni pūnit. cui⁹ vtriusqz grauitatē nullus hō in vita pēnti
sciret aut posset veraciter estimare. De hoc require supra de purga
torio. Ad quartū. f. vtrū pēnū veniale possit fieri mortale. oīen
dū qd pēnū veniale fieri mortale. tripliciter pōt intelligi. Vno mō
sic qd idē actus numero pmo fit pēnū veniale. z postea mortale. Et
hoc nō pōt esse. qz pncipaliter pēnū cōsistit in actu voluntatis sicut
z quilibet actus moralis. vnde nō dicit vñus actus moraliter si vo
luntas mutet. qz nō etiā actio fm naturā fit cōtinua. Si aut volū
tas nō mutet. nō pōt esse qd de veniali fiat mortale. Alio mō pōt in
telligi vt illud qd est veniale ex genere. fiat mortale. z hoc qdēz pos
sibile est in quātū cōstituit in eo finis. vel in quātū fert ad mortale
peccatū sicut ad finē vt dictū est. Tercio mō pōt intelligi ita qd mul
ta venialia peccata cōstituit vñ pēnū mortale. qd si fic intelligat
qz ex multis peccatis venialib⁹ integraliter cōstituit vñ pēnū mor
tale. falsum est. nō enim oīa peccata venialia de mūdo possunt hē
tanti de reatu quātū vñ pēnū mortale. Quid patet z ex parte di
uinitatis. qz pēnū mortale habet reatū pene eterne. pēnū at veniale
reatū pene tēporalis. vt dictū est. Patet etiā ex parte pene dāni. qz
pēnū mortale meret carētiā vñsionis diuine. cui nulla alia pena cō
parari pōt. vt Cris. dicit. Patet etiā ex pre pene sensus qm ad ver
mē cōscientie. h forte qm ad penā ignis nō sint inproporcionales
pene. Si vero intelligat qd multa peccata venialia faciūt vñ pecca
tum mortale dīspōsitiue. sic verum est. sicut supra ostensum est fm

duos modos dīspōsitiōis qd pēnū veniale dīspōnit ad mortale.
Ad quintū. f. vtrū circūstātia aggrauas possit facē de pēto venia
li mortale. Dicēdū. qd circūstātia inqntū bñdō ē accūs act⁹ moral⁹
zringit tñ circūstātia accipi vt differētiā specificās actus moral⁹. z
tūc amittit rōnē circūstātie. z cōstituit speciē moral⁹ actus. h at cōtin
git in pētis qm circūstātia addit deformitātē alteri generi. sic cū ali
qs accedit ad non suā. est actus deformis deformitate opposita ca
stituti. sed si accedit ad nō suā. qd est alteri⁹ vxor. addit deformitātē
opposita iustitie. Cōtra quā ē vt aliqz vsurpet rem alienā. z fm h
bñdō circūstātia cōstituit nouā speciē pēti. qd dicit adulteriū. Im
possibile est aut qd circūstātia de pēto veniali faciat mortale. nisi af
ferat deformitātē alteri generi. Dicitū est enī qd pēnū veniale hō de
formitātē p h qd importat deordinationē circa ea qd sunt ad finem.
Pēnū aut mortale hō deformitātē p h qd importat deordinationē
quādā respectu vltimi finis. Vñ manifestū est qd circūstātia nō pōt
de pēto veniali facē mortale manēs circūstātia. h solū tūc qm trans
fert in aliā speciē. z fit quodāmodō differētiā specifica mortal⁹ actus.
Vñ cū dicit Aug. in ser. de purgatorio. qd si diu teneat iracūdia et
ebrietas si sit assidua trāseunt in numerū pētoz mortaliū. diuturni
tas ire nō est circūstātia trabēs in aliā speciē. Sill neqz frequētia
vel assiduitas. nisi forte p accūs ex aliquo supueniēte. nō enī aliqd
acqrit nouā speciē ex h qd multiplicat vel ptelet. nisi forte in actu
ptelato vel multiplicato supueniat aliqd qd variat speciē. puta in
obediētiā vel cōtēpt. vel aliqd bñdō. Dicēdū est g. qd cū ira fit mot⁹
animi ad nocēdū pxi. si sit tale nocumētū in qd tēdit motus ire
qd ex genē suo sit mortale. sic homicidiū vel furtū. tal⁹ ira ex genere
suo est pēnū mortale. S; qd sit pēnū veniale hō ex imperfectiōe actus
inqntū est subit⁹ mot⁹ sensualitatis. Si vñ sit diuturna redit ad nāz
sui generi p cōsensū rōnis. Si vñ nocumētū in qd tēdit mot⁹ ire eēt
veniale ex suo genē. puta cū aliqz in h irascit cōtra aliqd qd vult ei
dicē aliqd vbi leue z locosum. qd modicū ipm cōtristat. nō ē pēnū
mortale qntūcūqz sit diuturna. nisi forte p accidēs. puta si ex h gra
ue scādālū oriat. vel ppter aliqd bñdō. De ebrietate vñ dicēdū est
qz fm suā rōnē hō qd sit mortale qd enī hō absqz necessitate reddat
se impotēte ad vītēdū rōnē. p quā hō in deū ordinē. z multa pēta
occurrētia vitat. ex sola voluptate vini. expisse cōtrariā virtutē. S;
qd sit peccatū veniale zringit propter ignorantia quādā vel infir
mitatē. puta cū hō nescit virtutē vini. aut propriā debilitatē. vnde
non putat se inebriari. tunc enī non imputat ei ebrietatē ad pēnū h
solū superabundantia potus. sed qm frequēter inebriat nō potest
p hāc ignorantia excusari quin videat volūtas ei⁹ eligē magis pati
ebrietatē qz abstine a vino superfluo. vñ redit pēnū ad suā naturā.
Sill cū dicit magister sententiarū. xxi. di. secundū libz. qd si delecta
tio sit morosa ē pēnū mortale. Si at nō sit morosa. veniale. delecta
tio morosa nō dicit eē pēnū mortale neqz in his qd ex genē suo sūt
mortalia pēta. in quib⁹ si delectatio nō morosa fit pēnū veniale est
ex imperfectiōe actus. sicut z de ira dictū est. Dicit enī ira diuturna
delectatio morosa propter approbationē rōnis deliberātis. Ad
sextū. f. vtrū pēnū mortale possit fieri veniale. Dicēdū. qd mortale
z veniale differūt fm perfectū z imperfectū in genē pēti. vt dictū est.
Imperfectū autē p aliquā additionē pōt ad pfectionē puenire. vnde
et veniale p hoc qd addit ei deformitātē ptenens ad gen⁹ pēti mor
tal⁹ efficiet mortale. sic cū qd dicit vbi ociosum vt fornicat. Sed id
qd est pfectū non pōt fieri imperfectū p additionē. z ideo pēnū mor
tale nō pōt fieri veniale p h qd addit ei aliqz deformitātē ptenēs ad
gen⁹ pēti venial⁹. Nō enī diminiuit pēnū ei⁹ qd fornicat vt dicat ver
bū ociosum. h magis aggrauat ppter deformitātē adiunctā. Pōt
tñ id qd est ex genē mortale esse veniale. ppter imperfectionē actus.
qz nō pfecte ptingit ad rōnē actus mortal⁹. cū non sit deliberat⁹ sed
subitus. vt ex dictis patet. z hoc fit p subtractionē quādā. f. delibe
rate rationis. Et qz a rōne deliberata habet speciē mortalitatis actus.
inde est qd p talem subtractionē soluit species.

De peccato veniali fm se. DIS. XXI.

Deinde considerandū est de pēto veniali fm se. Et
circa h qm sex. Pmo vtrū pēnū ven
iale causet maculā in aīa. Secundo de diffinitionē pēti
venialis. put figurat p lignū. fenū. z stipulā. j. Corin. iij.
Tercio vtrū hō in statu innocētie potuerit peccare venialit. Quarto
vtrū angelus bonus vel malus possit peccare venialiter. Quinto
vtrū pmi motus infidelū sint pēta venialia. Sexto vtrū pēnū ve
niale possit esse in aliquo simul cū solo pēto mortali.
Ad primū. f. vtrū pēnū veniale causet maculā in aīa. Dicēdū. qd
sicut ex dictis patet. macula importat detrimentū nitōris ex aliquo
contactu. sicut in corporalibus patet. ex quib⁹ per similitudinē nos

men macule ad animā transferret. Sicut autē in corpore est duplex nitor. Unus quē ex intrinseca dispositione mēbroz: et coloris. Alius ex exteriori claritate supveniēte. ita etiā i aīa ē duplex nitor. Unus quē habitualis quē intrinsecus. Alius autē actualis quē exterior sub goz. Peccatū autē veniale ipedit quē nitorē actualē. nō tñ habitualē. qm qd nō excludit nec diminit habitū charitatis: et aliāz virtutū. s; solū ipedit eaz actū: macula autē ipedit aliqd manens in re maculata. Unde magis vñ pñere ad detrimentū habitualis nitoris quē actualis. Unde pñre loquēdo pñrē veniale non causat maculā in aīa. et si alicubi dicat maculā inducere. h est fm qd in quātū ipedit nitorē qd ex actibz virtutū. Unde illud vñ aug. lib. de pñia qd pñtave nialia deozē internū extermināt. ita vt a sponfi celestis amplexibz nos sepeint. intelligendū est in eo casu in quo multa venialia dispositiue inducūt ad mortale. aliē enī nō separent nos a sponfi celestis amplexibz. Ad scdm. s. vñ pñtave nialia cōueniēter p lignū et fe nū et stipulā designent. oīcēdū qd qdā intellexerūt fundamētū esse fidē informē supra quā aliqd edificat bona opa qd significant p aux argētū et lapides pñciosos. qdā vñ pñtā etiā mortalia qd significant secū dū eos p lignū. fenū. et stipulā. Sed hāc expositionē iprobat aug. li. de fide et operibz qd vt apls dicit ad Gal. v. qd opa carnis faciūt res gnū dei nō cōsequē. qd est saluū fieri. Aplis autē dicit qd ille qd edificat lignū fenū et stipulā saluus erit sic tñ qd p ignē. Unde nō pōt intelligi qd p lignū. fenū. et stipulā pñtā mortalia designent. Dicunt vñ qdā qd p lignū. fenū. et stipulā significant opa bona qd supēdificant quē spirituali edificio. sed tñ cōmiserūt se eis pñtā venialia. sic cū ali qd bz curā rei familiaris qd bonū est cōmiserūt se supfluis amor. vñ vxoris vel filioz vel possessionū sub deo. cū ita fm qd pro his nihil hō vellet facere i aīam suam. Sed hoc itēz nō vñ cōueniēter dici. Manifestū est enim qd oīa bona referunt ad charitatē dei et pñv mī. Unde pñnent ad aux. argētū. et lapides pñciosos nō ergo ad lignū fenū. et stipulā. et ideo dicendū est qd ipsa peccata venialia qd ad mīserit se pcuratibus terrena significant p lignū. fenū. et stipulā. Sic enim huiusmodi cōgregant in domo. et nō pñnēt ad substantiā edificij. et possunt cōburi edificio remanēte. ita etiā venialia pñtā multiplicant in hōie. manēt spūali edificio. et pro istis patif ignēz. vel tpalis tribulationis in hac vita. vel in purgatorio post hanc vitā. et tñ salutē cōsequē eternā. Nec dicunt venialia edificari sup spūa li fundamento quē directe supra ipsum posita. sed qd ponunt iuxta ipsa sicut accipit ibi. Sup flumina babilonis. i. iuxta qd pñtave nialia nō destruit spūale edificij. vt dicitur est. Nec dñ de quocūqz edificante lignū fenū et stipulā. qd saluus sit qd p ignē. sed solū de eo qd edificat supra fundamētū. qd qdē nō est fides informis vt qdā est i mabāt. sed fides informata charitate. s; illud Eph. iij. In charitate radicati et fundati. Nec ergo qd deccidit cū mortali et venialibz bz qui dē lignū. fenū et stipulā. sed nō sup edificata supra fundamētū spūrituale. et ideo nō erit saluus sic qd p ignē. Alio qd sunt abstracti a cura tpaliū rez. et si aliqui venialit peccant. tñ leuia pñtā venialia cōmittūt. et frequētissime p seruoze charitatis purgant. Un tales nō supēdificant venialia. qd in eis modicū manēt. sed pñtā venialia ipsos qd circa terrena occupant diutius manent. qd nō ita frequenter recurrere possunt ad huiusmodi peccata delenda p seruoze charitatis. Ad tertiu. s. vñ hō i statu innocētie potuit peccare venialit. oīcēdū qd cōiter ponit qd hō in statu innocētie nō potuit venialit peccare. h aut nō ē itelligēdū sic qd id qd nobis ē veniale si ipse cōmitteret eēt sibi mortale pp altitudinē sui status. dignitas. n. p sone ē qdā circūstātia aggrauās pñrē. nō tñ trāssert in aliā speciē nisi forte supveniēte deformitate inobediētie. vel voti. vñ alicuius huiusmodi. qd i. ppositio dicit nō pōt. Un id qd de se ē veniale nō potuit trāssert i mortale pp dignitatē pñi status. Sic ergo itelligēdū ē qd nō potuit peccare venialit. qd nō potuit eē qd cōmitteret aliqd qd de se est veniale autēqz integritatē pñi status amitteret peccando mortalit. Cui rō ē. qd pñrē veniale in nobis igitur. vel pp ipfectionē actus. sic subitū motus in genere peccatoz mortaliū. vel pp inordinationē existēte circa ea qd sunt ad finē. fuato ordine debito ad finē. Utroqz autē hōz igitur pp quēdā defectū ordinis. ex eo qd inferius nō cōtineat firmi sub supiozi. O enim in nobis i surgat subitus motus sensualitatis. ex h igitur qd sensualitas nō est oīno subdita rationi. qd vero iurgat subitus motus in rōne ipsa. puenit in nobis ex h qd ipsa executio actus rōnis nō subdit deliberationi qd est ex altioz bono. vt supra dicitur ē. O vñ humani mus inordinet circa ea qd sunt ad finē seruato debito ordine ad finē. puenit ex eo qd ea qd sunt ad finē nō ordinant infallibilē sub fine qd tenet summū locū qd pñcipiū i appetibilibz et dicitur est. In statu autē innocētie erat infallibilis ordinis firmitas: vt semp in se

rius dñneret sub supiozi qdū sumū hōis dñneret sub deoz et Aug. dicit. xij. de ci. dei. Et ideo oportebat qd inordinatio in hōie nō eēt nisi inciperet ab h qd summū hōis nō subderet deo. qd sit p pñrē mortale. Ex quo pñrē hō in statu innocētie nō potuit peccare venialit ante qd peccaret mortalit. Ad qrtū. s. vñ angelus bonus vel malus potuit peccare venialit. Dicendū qd intellectus angeli nō est oīscursus: vt. s. pcedat a pñcipijs ad cōlusiones: scilicet virtutis intelligēs: sic in nobis igitur. Un oportet qd quicūqz cōsiderat cōlusiones cōsideret eas put sunt in pñcipijs. In appetibilibz autē sicut multoties dictū est fines sunt sic pñcipia. ea vñ qd sunt ad finē sunt sic cōlusiones. vñ mens angeli nō fert in ea qd sunt ad finē nisi fm qd igitur sub ordine finis. ppter h et nā sua habet qd nō possit i eis esse deordinatio circa ea qd sunt ad finē nisi sit deordinatio circa finē ipm qd est p pñrē mortale. S; angeli boni non mouent in ea qd sunt ad finē nisi in ordine ad finē debitū: qd est deus. et ppter hoc oēs eoz actus sunt actus charitatis. et sic in eis nō pōt eē pñrē veniale. Angeli vñ mali in nihil mouēt nisi in ordine ad finē peccati ipsos. et ideo in oibz peccat mortaliter qdāqz pñria volūtate agūt. Secus autē est de appetitu nālis boni qd est in eis: vt supra dictū ē. Ad quintū. s. vñ pñi mori in infidelibz sunt pñtā mortalia. Dicendū qd irrationabilē dicit qd pñi mori in infidelibz sunt in eis pñtā mortalia: si eis nō cōsentiat. Et h bz duplici. Primo qd qd ipa sensu alitas nō pōt eē subiectū pñi mortali: vt supra habitū est. Et autē ea dē nā sensualitatis in infidelibz et fidelibz. Un nō pōt esse qd solus motus sensualitatis in infidelibz sit pñrē mortale. Alio mō ex statu ipsi peccātis. Nunqz enī dignitas pñone diminit pñrē s; magis auget: vt ex supradictis pñ. Un nec pñrē est min⁹ in fidelibz qd in infidelibz: sed multo mai⁹. Nā et infidelibz pñtā magis merent veniā ppter ignorantia. fm illud. i. Tim. i. Misericordiā cōsecut⁹ sum quia ignorās feci in incredulitate mea. Et pñtā fidelibz aggrauant ppter grē sacra. fm illud Heb. x. Quāto magis putatis deteriora mereri supplicia qd sanguinē testamēti quo scificat⁹ est pollutus ouerit. Un cū dicit Ansel. in li. de grā et libero arbitrio: qd qui nō sunt in christo ibesu sentientes carnē sequuntur damnationē. et si nō fm carnē ambulāt debet intelligi de damnatiōe debita pñtā origi nali: qd auferit p gratiā ibesu christi in baptismo: quibus maneat cōcupiscētie fomes. Un h qd fideles occupant nō ē in eis signū dānationis original pñtā: sic est in infidelibz. Et h etiā mō loquitur Aplis Ro. viij. Nihil damnatiōis est his qd sunt in christo ibesu: qd nō fm carnē ambulāt. loquēs ibi de cōcupiscētia sensualitat. p h enī in sinuat qd occupat nō est damnabile bis qd nō fm carnē ambulāt: cōsentiendo. s. cōcupiscētie qd sunt in christo ibesu: qd videlicet hōi damnatio debita originali pñtā ablata est p gratiā ibesu christi in fidelibz: nō aut in infidelibz. Ad sextū. s. vñ pñrē veniale possit eē in aliquo cū solo originali. Dicendū qd impossibile est qd pñrē veniale sit in alijs cū originali pñtā absqz mortali. Cui rō est: qd ante qd ad annos discretiōis pueniat defect⁹ etatis. phibēs vsū rōnis excusat eū a pñtā mortali. Un multo magis excusat eum a pñtā veniali: si cōmittat aliqd qd sit ex genere suo tale. Cū vñ vsū rōnis habē cepit: nō oīno excusat a culpa venialit mortali pñtā. sed pñm qd tūc homini cogitādū occurrit: est deliberare de seipso. et siquidē seipm ordinauerit ad debitū finē: p gratiā cōsequet remissionē originalis peccati. Si vñ nō ordinet seipsum ad debitū finē fm qd in illa etate est capax discretiōis peccabit mortaliter nō facies qd in se est. et extūc nō erit pñrē veniale sine mortali: nisi postqz totū fuerit sibi per gratiam remissum.

Libri tertij Pars tertia incipit.

De superbia.

DIS. .i.

Est cōsideratio

nē prehabita de peccatis in generali: Consequēter cōsiderandū est de peccatis in speciali. Et qd a septē capitalibz vitijs oīa alia vitia vñ pñtā trahūt originē: et reducunt ad ea. iō cōgruus erit ordo de septem vitijs cōsiderare p ordinem. et sub quolibet eoz tractare de singulis pñtis specialibz: qd sub illo capitali vitiō dñneret. In pñtis autē agēdū est de superbia: de qua dicit Eccl. x. Initij oīs peccati superbia. Nec est regina oīuz vitiō rñ: sicut dicit Hiey. xxxi. moral. ca. xxi. Est autē supbia inordinat⁹ appetit⁹ proprie excellentie. Nā superbus appetit excellentiā vltra debitā rationē. Un supbus dictus est qd sup vult videri qd est sic